

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT NYOLCSZOR SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
 ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ ♦ I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM.
 MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 425.
 TELEFON: AUT. 500—25-NEK 54. SZ. MELLÉKÁLLOMÁSA. — MŰSZAKI ÜGYEKBEN AUT. 506—00.
 SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRICAGZGATÓSÁG MEGBIZÁSÁBÓL
 A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MERNŐK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESULETENEK
 SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: **Dr. ALKÉR SÁNDOR** M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

TÁRSSZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR
 M. KIR. POSTATANÁCSOS.

PETAINEK JÓZSEF
 M. KIR. POSTAFOMERNÖK.

Viták a levélpostai küldemények burkolata körül.

Irta: **Dr. KUZMICH GÁBOR**, m. kir. postatanácsos.

Minden szabálynak az a célja, hogy az életet megfelelő mederbe terelje és rendet biztosítson. Ezzel a hivatással természetszerűen vele jár az örök harc, melyet a korlátokat nem igen szerető élet visel minden kiszabott határral szemben.

A szabályos medreket tágítani akaró törekvések különösen érezhetők a forgalmi vállalatoknál és intézeteknél, így tehát a postáknál is. A folyton váltakozó és előre nem látható fejlődést mutató élet itt is majdnem napról-napra új és új kívánságokat támaszt s a meglévő szabályok megváltoztatását igényli.

A fejlődő étellel állandó kapcsolatot tartó vezetés feladata mérlegre tenni a feltoluló kívánságokat és azokból megvalósítani azokat, amelyek a posta és a közönség szempontjának összhangba hozásával megvalósíthatók. Sokszor az ilyen elhatározást az eszmék és törekvések hosszú harca előzi meg.

Ilyen küzdelem megnyilvánulását észlelhetjük napjainkban többek között a levélpostai küldemények burkolata körül, különösen két ponton kifejlődött vitában. Olyan területeken tehát, ahol a posták szabályaikban már eddig is elég szabadelvűek voltak.

A vita első területe a levélpostai küldemények burkolatának mi-kénti felhasználása. Általános elv, hogy a feladók levélpostai küldeményeiket tetszés szerint burkolhatják és a posták több-kevesebb részletességgel csak azt kötik ki, hogy a burkolatokon a címzés adatai világosan olvashatók és eléggé feltűnők legyenek, továbbá, hogy a postakezelés céljaira úgy az első, valamint a burkolat hátsó lapján elegendő hely maradjon.

Ha korunkat az arculatán látható jellegzetes vonások valamelyikével akarnók elnevezni, túlzás nélkül mondhatnók azt a reklámok korának. Ahová lépünk, ahová nézünk, mindenütt reklám és reklám. Fényben, hangban, rajzban tolatodik az érzékeink elé. Ennek a lihegő reklám-láznak minden talpalatnyi hely kell; a padok támlájától a vilámlason levő foggantyúkon át a paloták orozatán keresztül az ég boltozatáig. Rávetette az magát a postán küldött küldemények burkolatára is. Itt azonban a posta eddigi, évtizedeken át mindenki által jónak és természetesnek tartott szabályaival került összeütközésbe.

A „harc” Németországban tört ki. A német posta szabályai szerint a levélpostai küldemények borítékának hátlapján és a címoldal baloldalának egyharmad részén (ablakos borítékoknál kivételesen fele részén) szabad üzleti reklámokat nyomtatni. Azonkívül a hátdoldalon két és fél cm. sávot kell a postakezelés részére üresen hagyni.

A német posta két évvel ezelőtt vette észre, hogy a borítékok felületét a reklámszövegek a megengedettnél nagyobb mértékben lepik el. A szabálytalanság ellen azonnal felvette a harcot. A szabályellenes borítékokat kifogásolta, a közönséget igyekezett felvilágosítani és megkísérelte megmagyarázni, hogy a posta által megszabott korlátoknak megtartása a közönség érdekeit is szolgálja, mert a reklámnak a megengedettnél nagyobb területeken történő alkalmazása a küldemények címének áttekinthetőségét, a különleges utasításokra (expressz, ajánlott) vonatkozó kikötések olvashatóságát veszélyezteti és így a posta gyors tömegkezelésében késedelmet okozó hibák forrása lesz.

Minden törekvés hiábavaló volt. A küzdelem most már két éve folyik s a német posta újabb és újabb határidőket volt kénytelen kitűzni, amelyen túl az említett értelemben szabályellenes borítékokat a forgalomból kizárja.

A közönség makacsul ragaszkodik ahhoz, hogy a reklámszövegek a borítékok tetszés szerinti és mindig nagyobb és nagyobb részét boríthassák. A posta alaptalan és igazságtalan vádakkal is szemben találta magát ebben a vitában. Szemére vetették, hogy a kimondott tilalommal önző célokat szolgál, mert saját reklám céljaira kíván helyet biztosítani. Hogy ez a vád mennyire nem állja meg a helyét, rámutatott a német posta arra, hogy hivatalból csak közérdekű, általános szövegű reklámokat (kiállítások, kongresszusok, vásárok hirdetése) nyomnak reá a küldeményekre és amennyiben a hirdetés bármi módon egyes foglalkozási ágakat érinthetne, a szöveg engedélyezése előtt az illetékes kereskedelmi és iparkamarák véleményét is mindig meghallgatják.

Következetlenséget is szemére vetnek a német postának. Azt mondják, hogy a levelek borítékánál indokolatlanul szigorúbb, mint a levelezőlapoknál. Ezeknél ugyanis megengedi, hogy a feladó az első oldal balfelét (és nemcsak egyharmadát) vehesse igénybe, míg a leveleknél túlságosan előtérbe tolv a címirat áttekinthetőségének szempontját, csak az egyharmad rész felhasználását tűri. Ezzel a váddal szemben a német posta azt hangoztatja, hogy a leveleken és egyéb borítékokon feladó a címiraton kívül csak nyomtatott, viszonylag tehát kisebb értékű közleményt alkalmaz, míg a levelezőlapoknál a ren-

delkezésre hagyott részt írásbeli közleményre használja fel. Ezt a lehetőséget a posta nem kívánja korlátozni. Sőt annyira figyelmes a közönséggel szemben, hogy a levelezőlapok lebélyegzésénél a rájuk írt szöveg olvashatóságának megóvása érdekében nem engedi az olyan bélyegzőgépek használatát, amelyek a bélyegzőlenyomaton kívül az egész küldeményt hosszirányban borító értéktelenítő vonalakat vagy reklámszövegeket is nyomnak a küldeményre. A posta figyelmességét ellene visszafordítani igaztalan dolog.

A fegyelmezett és egyébként belátásra hajlamos német közönség nem hallgat a német posta meggyőzni akaró tájékoztatásaira. A harc a reklám és a posta közt a borítékok felületéért még tart. A posta saját és a közönség jól felfogott érdekében nem enged. Türelemmel, de határozottsággal igyekszik igazát győzelemre vinni.

A magyar posta szabályai az ismertetett kérdésben nem oly határozottak, mint a németé. Azok csak azt mondják ki, hogy a közönséges és ajánlott levélpostai küldemények külsejére, burkolatára, címszalagjára feladó személyes közlemény jellegével nem bíró, saját üzletére vonatkozó üzleti hirdetéseket, rajzokat, ábrákat, bélyegzőlenyomatokat alkalmazhat, feltéve, hogy a címiratban a postai kezelésre vonatkozó feljegyzésekre, a bélyegzőlenyomatokra, a postabélyeg alkalmazására elegendő hely maradjon. (Postaüzleti Szabályzat 31. §.)

Nem lehetetlen, hogy a nagy reklámláz a közeljövőben már nálunk is ráveti magát a küldemények borítékára és a magyar postát is határozottabb szabályozásra kényszeríti. Addig is tanulságul figyelhetjük a német posta harcát.

A vita második területe az áttetsző (ablakos) borítékokon a címirat elhelyezésének iránya.

A nemzetközi postaegyezmények a postakezelés szempontjait és a régi gyakorlatot véve irányadóul, előírják, hogy az ablakos borítékokon a címiratnak a boríték hosszirányában kell feküdnie. A küldemények kezelésében megkívánt gyorsaság és egyöntetűség biztosítása érdekében, ezt az előírást mindenki természetesnek találta.

A legújabb idők szabványosító és gazdaságosságra irányuló törekvései azonban ezt a pontot is kikezdték.

A minél egyszerűbb és olcsóbb irodai eljárásokra irányuló törekvés arra az eredményre vezetett, hogy sokkal előnyösebb és gazdaságosabb volna az, hogy a borítékok átlátszó része és az azon át olvasható címirat a boríték keresztirányában feküdjék. Hosszirányban ugyanis csak a leveleknek, iratoknak különös és többszöri összehajtogatásával lehet a címekeket elhelyezni. Mindinkább erősödik tehát az a törekvés és kapott lábra az a gyártási eljárás, amelynél a borítékok áttetsző része keresztirányban van elhelyezve. Ezzel azonban máris megtörtént az összeütközés a posta szabályaival. Eleinte szórványosan, kísérletképpen, majd egyszerre tömegesen jelentek meg az új irodai eljárásnak e „törvénytelen” gyermekei.

Magyarországon a posta 1927-ben vette észre a szabálytalan borítékok nagyobb feltűnését. Azonnal igyekezett érvényesíteni a vonatkozó szabályokat és mindent elkövetett a meg nem engedett borítékok kiküszöbölésére. Itt is határozottsággal, de türelemmel kellett

a kérdéshez nyúlni és a felvilágosítás munkája mellett arra is kellett figyelni, hogy az egyes vállalatok, melyek a tiltott borítékokból jóhiszeműen nagy készleteket szereztek be, azokat a belföldi forgalomban felhasználhassák. Ez a határidő 1928 december 31-én jár le.

Az élet azonban nem nyugszik. Egyrészt a postát vádolja nehézséggel és nem akarja belátni, hogy a postakezelésben az újfajta címírási mód mily nagy nehézségeket okoz azzal, hogy a kezelésre kerülő leveleket az azokon levő hossz- vagy keresztirányú címzés szerint kell forgatni.

Egyidejűleg azonban komolyabb területeken is megindul a támadás. Az ipari szabványosító bizottság nemzetközi szervezete nemzetközi téren kezdi meg a tevékenységét. Azoknak az érveknek a felsorolásával, melyek a címírat keresztirányú elhelyezését támogatják (szabványosító törekvések, gazdaságosság) az egyes országok postavezetéséhez fordult, véleményt és állásfoglalást kért. Az összegyűjtött válaszokról, melyeket úgy látszik próbaszavazásnak szánnak, az 1928. év őszén, Prágában tervezett ipari szabványosító konferencián történik beszámolás.

Mi eddig még csak a svájci posta véleményét ismerjük. Ez az igazgatás kimutatja, hogy a tervezett címzési mód, ha az az összes leveleknél kivétel nélkül biztosítható volna, minden 1000 levélnél fél perc nyereséget jelentene a munkában. A nyereség onnét eredne, hogy a kezelők a borítékokat mindjárt olyan helyzetbe vennék kezükbe, amilyen azoknak az elosztófiókba való beosztásához szükséges. Elesenék tehát az arra a félfordulatra szükséges idő, amely a hosszirányban címzett és így kézbevett leveleknek beosztásánál ma szükséges. Minthogy azonban azt nem lehet biztosítani, hogy a leveleknek címzése kivétel nélkül keresztirányban történjék, az újítás engedélyezésével a postáknak azzal kell számolni, hogy vegyesen keresztirányú és hosszirányú címzéssel ellátott küldeményeket kell kezelniök. Ez a vegyes címzési eljárás az egyes daraboknak címíratuk szerinti forgatását hozza magával, ami a kísérletek szerint minden 1000 drb levélnél két perc munkatöbbletet okoz. A munkatöbblet pedig egyet jelent a személyzet szaporításának szükségletével. A posta szempontja tehát az engedélyezés ellen szól.

A svájci posta mégis arra az elhatározásra jut, hogy az élet szabványosító és gazdaságosságra irányuló törekvéseit nem akarja megkötöni és méltányolja a keresztirányba helyezhető címzésnek irodatechnikai szempontból nem lekicsinylendő előnyeit. Ezért megígéri, hogy az engedélyezés iránt netalán előterjesztett javaslattal szemben nehézséget nem támaszt. Ő maga azonban ilyen irányú javaslat tételére nem vállalkozik.

A magyar posta a kérdést eddig is tárgyalta és a szabványosító bizottság érdeklődésére azt ismételtén megfontolta. A kérdés tanulmányozása után arra az elhatározásra jutott, hogy a szigorú takarékoság elve mellett, a mai körülmények közt semmiféle olyan változást nem pártolhat, amely a kezelést nehezíti és akár dologi, akár személyzeti kiadást hoz magával. Az új törekvéssel szemben tehát elutasító álláspontot foglal el.

Nem ez a két álláspont dönti majd el a kérdést, hanem a posta-

egyesület 83 igazgatásának valamelyik következő kongresszusa. Vajjon ez az 1929. év tavaszán, Londonban tartandó kongresszuson sorra kerül-e, még nem tudjuk, eddig azonban ilyen irányú javaslat egyik igazgatás részéről sem érkezett.

Az erők felvonulása megkezdődött, a kérdés már a vita tüzeiben forr, hogy a döntő csata mikor lesz és mit hoz, még nem lehet sejteni.

A lengyel postatakarékpénztár szervezete.

Irta: Dr. KÖRMENDY JÓZSEF, m. kir. postatakarékpénztári főtitkár.

A lengyel postatakarékpénztár az 1919. évben — M. Hubert Ignác Linde, akkori posta- és távbeszélő miniszter kezdeményezésére — létesült. Ez az intézmény, amely alapításakor a posta- és távbeszélő minisztérium egyik szakosztályaként működött, az 1920. évi május hó 19-én kelt külön szabályzattal, mint a postától különálló állami intézet, a pénzügyminiszter fennhatósága alá került.

A postatakarékpénztár az elnök és az igazgatótanács (Conseil d'Administration) vezetése alatt áll. A postatakarékpénztár elnöke az igazgatótanács ülésein elnököl, végrehajtja az igazgatótanács határozatait, a postatakarékpénztárt igazgatja, vezeti, az igazgatótanács által jóváhagyott költségvetés keretein belül utalványoz, dönt a személyzet felvétele, szabadságolása és elöléptetése ügyében, az igazgatótanács elé javaslatokat terjeszt, kiadja az intézet évi jelentéseit. Indokolt esetben az elnöknek jogában áll az igazgatótanács határozatainak végrehajtását a pénzügyminiszter döntéséig felfüggeszteni. Az elnököt akadályoztatása esetén az alelnök helyettesíti. Az elnököt és az alelnököt a köztársaság elnöke nevezi ki, előbbit a minisztertanács előterjesztésére, utóbbit pedig a pénzügyminiszter javaslata alapján.

Az igazgatótanács a postatakarékpénztár elnökéből, az országgyűlés által saját tagjai közül választott két tagból és a kormány négy kiküldöttjéből áll, akiket a pénzügyminiszter nevez ki, a pénzügy, továbbá a kereskedelemügyi és iparügyi minisztérium magasabbrangú tisztviselői közül. Ez utóbbiak között szerepel a posta és távirda vezérigazgató. Az igazgatótanács ellenőrzi a postatakarékpénztár tevékenységét, jóváhagyja a költségvetést, zárszámadást és mérleget, határozatot hoz ingatlanok megszerzése, cseréje, vagy eladása, nemkülönben új ingatlanok berendezése és a postatakarékpénztári ingatlanok jelzálogi megterhelése ügyében, azzal a megszorítással azonban, hogy ezek a határozatok a pénzügyminiszter részéről jóváhagyást igényelnek. Indítványt tesz a pénzügyminiszternek fiókok megnyitására és felszámolására. Megállapítja ezek működési körét, javaslatot tesz az elnök kinevezése, valamint az elnök előterjesztése alapján a vezértitkár, a közigazgatási és műszaki igazgatók és a fiókok igazgatóinak kinevezése ügyében. Meghatározza a törzsbetét összegét, a takarékpénztár

és csekkforgalomban fizetendő kamatok mérvét, a betétminimumot és maximumot, a pénztáraknál rövid úton fizethető összegek nagyságát, a kölcsönök után szedendő kamat mérvét, a szedendő összes díjak és jutalékok nagyságát. Határozatot hoz a nemzeti és községi kölcsönök kibocsátása körül és a nostro értékpapír-álladék ügyében. Szabályozza a váltók, fuvarlevelek és más behajtás céljából kapott követelések becslésének kérdését. Ratifikálja a külföldi pénztintézetekkel kötött szerződéseket s dönt a betéttőkék gyümölcsöző kihelyezése ügyében.

A lengyel postatakarékpénztár működésének ellenőrzésére külön szerv, a felülvizsgáló bizottság (Commission de Revision) létesített, amely öt rendes és két pótaggból áll, akiket a pénzügyminiszter nevez ki. A bizottság elnökét tagjai közül választja. A felülvizsgáló bizottság feladata a postatakarékpénztár hatóságai és végrehajtó szervei által kiadott intézkedések törvényességét vizsgálni, felülbírálni és ellenőrizni a számadási okmányokat, készpénzkészleteket, letéteket, leltárakat, nemkülönbön az időszaki jelentéseket. A bizottság, amely havonta legalább egyszer összeül, működéséről szóló jelentéseit a pénzügyminiszterhez és a postatakarékpénztár elnökéhez terjeszti elő, utóbbit az igazgatótanácshoz való továbbítás céljából.

A postatakarékpénztár alkalmazottai — az elnököt és alelnököt kivéve, akik rendes állami tisztviselők — magánalkalmazottak.

A postatakarékpénztár közvetítő szolgálatát elsősorban a lengyel köztársaság területén működő valamennyi postahivatal és ügynökség látja el. A közvetítő szolgálat lebonyolítása terén azonban jelentős nehézségek tapasztalhatók, mert a közvetítő hivatalokként működő postahivatalok Lengyelország különböző részein nagyon egyenlőtlenül vannak elosztva. Átlagosan 137 km²-re és 10.000 lakosra esik egy postahivatal. Ezt, a postatakarékpénztár forgalmának lebonyolítása szempontjából különösen gátló akadályt úgy igyekeznek elhárítani, hogy az intézetnek a varsói székházában működő főpénztárán kívül a lengyel köztársaság területén fiókpénztárakat létesítenek. Ezeknek a közvetítő szolgálat ellátásával való megbízatása, az igazgatótanács előterjesztésére, a minisztertanácsnak azzal a miniszterrel létesített megállapodása alapján történik, aki alá a szóbanforgó hivatal tartozik. A fiók ügykezelésére vonatkozó utasítást az elnök előterjesztése alapján a pénzügyminiszter, az illetékes szakminiszterrel egyetértésben adja ki. A vitás kérdéseket a minisztertanács dönti el.

A lengyel postatakarékpénztár működési köre kiterjed:

1. takarékbetéteknek kamatszolgáltatás ellenében való elfogadására,
2. bel- és külföldi csekk (utalvány, átutalás, hitellevél) alapján történő rendelkezések foganatosítására,
3. üzletfelek részére ingóértékek, fix kamatozású kötvények és tőzsdei értékpapírok, külföldi pénzek s váltók vételére, eladására és megőrzésére,
4. ugyancsak az üzletfelek részére intézvényezett váltók, fuvarlevelek összegeinek és egyéb követeléseknek beszedésére,
5. úgy a főintézetnél, mint a fiókoknál safek fiókjainak bérbeadására,

6. állami kötvényeknek és községi értékeknek saját számlára való vételére és eladására,

7. állami és községi kölcsönök kibocsátásánál való közreműködésre és végül

8. rövid határidőre szóló kölcsönök, szóval hitel nyújtására.

Egyébként az intézet ingatlanszerzési joga meg van szorítva, amennyiben új ingatlanokat kizárólag hivatalai részére szerezhethet. Ettől, a lengyel pénzügyintézetekre általában vonatkozó rendelkezéstől való eltérésnek csak akkor van helye, ha kétes vagy lejáratkor nem fizetett követelések fedezetéről vagy biztosításáról van szó, amikor az intézet jelzálogköveteléseket vagy más reáljogokat szerezhethet.

A lengyel belpolitikai viszonyok következtében a postatakarékpénztár eredetileg csak a csekkforgalom lebonyolításával foglalkozott, takarékküzetága csupán 1920. év január havától kezdődően működik. Az intézet fejlődése, de kiváltképpen Lengyelország gazdasági életének megszilárdulása, a postatakarékpénztár működési körének további kiterjesztését és kimélyítését tették szükségessé, amely az 1924. évi június hó 27-i törvénnyel történt meg. A takarékküzet forgalom megindulásakor a lengyelországi valutáris viszonyok nem kedveztek a takarékküzet eszméjének. A lengyel márka értékcsökkenése és a létfenntartás költségeinek állandó emelkedése a népesség széles rétegeit arra vezették, hogy megtakarított összegeiket reális értéket jelentő anyagok (ingatlanok, árucikkek, stb.) vásárlására fordítsák. A különböző központok és szövetkezetek, amelyek rendes viszonyok között a takarékküzet fejlesztésének kiváló tényezői voltak, enyhíteni óhajtván a pénzüzet állandó csökkenése következtében tagjaikra háramló veszteségeket, a tőkeelhelyezésnek olyan eszközeit ajánlották tagjaiknak, amelyek az összegyűjtött tőkét az értékcsökkenéstől lehetőleg biztosították. A takarékküzetnek ilyen körülmények ellenére való megalapozása céljából kötvényt bocsátottak ki, amely elsőrendű, biztos tőkeelhelyezést jelentett. Továbbmenőleg pedig a rendelkezésre álló tőkéknek az államkincstárhoz való összpontosítása érdekében a pénzügyminisztérium 1923. évi április havában 6%-os kincstári (arany) bonokat bocsátott ki zloty értékben, amelyek a svájci frank árfolyamán visszaválthatók és a közpénztárak által fizetésképpen elfogadandók voltak. A zlotyra való áttérés és a márkában vezetett számlák végleges rendezése a takarékküzet felélesztését és továbbfejlesztését hathatósan elősegítették.

A magyarországi takarékküzet mozgalmal kapcsolatban időszerűnek találom a lengyel postatakarékpénztárnak ezirányú működését behatóbban ismertetni. A postatakarékpénztár a takarékküzet propagandával már a lengyel márka uralma alatt kezdett foglalkozni, a tulajdonképpeni eredményes propaganda azonban csak a zloty bevezetésének időpontjától kezdődött.

A lengyel takarékküzet mozgalmal eszközei:

1. A nyomtatványok útján való propaganda, amely felöleli:

a) cikkek elhelyezését a sajtóban,

b) hirdetések közzétételét az újságokban és az időszakos közleményekben,

c) falragaszok elhelyezését a postahivatalokban, közhivatalokban, stb.

d) a postatakarékpénztárnak időszaki jelentéseit.

2. Az előszó propagandájába tartoznak:

a) a megközelítőleg negyedévenként a kereskedelmi és iparkamrákban tartott tanácskozások,

b) a szociális szervezetek, kulturális és egyéb egyesületek közreműködésével megtartott népszerűsítő előadások,

c) az ipariskolai és esti tanfolyamok a felnőttek részére.

3. A propaganda egyéb módjai:

a) a postatakarékpénztár propaganda filmet bocsát ki a csekk- és takarékküzetág előnyeinek népszerűsítése céljából,

b) a postatakarékpénztár a jótékony egyesületek által rendezett sorsjátékok alkalmával ingyen oszt ki takarékbetétkönyveket jótékony célra, amikor is a nyertes betétkönyvet kap kézhez.

A legutóbbi időben abból a célból, hogy a munkás- és földművesosztályt közvetlenül bekapcsolják a takarékosági mozgalomba, a postatakarékpénztár néhány néplap előfizetőihez névre szóló levelet küld, amelyben a takarékoság közgazdasági és egyéni előnyeinek ki-domborítása mellett, felkéri az előfizetőket, hogy a takarékoság szóvivői legyenek és erre serkentsék barátaikat, ismerőseiket is.

A lengyel postatakarékpénztár takarékbetétei lehetnek feltétel nélkül elhelyezettek és feltételhez kötöttek. A takarékbetétek elhelyezéséhez fűződő előnyök jogosulatlan kihasználásának megakadályozása céljából minden betevőnek csak egy betétkönyve lehet, amelynek száma azonos az intézetnél vezetett takarékszámola számával. Ha valakinek egynél több betétkönyve van, a postatakarékpénztárnak joga van a második betétkönyv kamatoztatását megszüntetni, sőt annak tulajdonosát úgy tekintheti, mint aki a betétek felmondására jogosítva nincs. A legkisebb elhelyezhető betétösszeg 1 zloty. A betétösszeg maximumát a viszonyokhoz mérten, esetről-esetre az igazgatótanács állapítja meg. A maximális betétösszeg elérése után jelentkező tőkekövetelés nem kamatozik. A takarékbetéteknek 2500 zlotyn felüli része mentes a foglalás alól. A betétkönyvek az egyes állami- és közhatóságok részéről biztosítékul elfogadandók. Betétkönyvekre be- és visszafizetések a postatakarékpénztár bármelyik pénztáránál, vagy közvetítőhivatalánál teljesíthetők. A befizetések legmagasabb összege napi 100 zlotyban van megállapítva. A visszafizetés összege 50 zloty naponként, azzal a megszorítással azonban, hogy ennél nagyobb összegű visszafizetést és a betétkönyv végleges kiegyenlítését csakis a központ eszközölheti. A betétkönyv elvesztése esetén a megsemmisítési eljárást a postatakarékpénztár folytatja le. A takarékbetétek és kamataik adó- és illetékmentesek. A takarékbetétek biztonságát az állam garantálja. A biztonság fokozására szolgál a jelszó, amely minden visszafizetésnél használandó.

A lengyel postatakarékpénztár csekkforgalma arra irányul, hogy az országban a pénzforgalom lebonyolítását megkönnyítse, továbbá kölcsönös kötelezettségek készpénz igénybevétele nélküli kiegyenlítését lehetővé tegye. A csekkforgalom terén a postatakarékpénztár a szolgálat gyorsítására törekszik, azonban a postahivatalok hálózatának a

már említett egyenlőtlen eloszlása ebből a szempontból is komoly akadály. E nehézségek elhárítására szolgálnak a vidéki fiókok, amelyeknek feladata bizonyos helyek gazdasági szükségleteinek kielégítése. A csekkszámlatulajdonosok javára szolgáló befizetéseket minden fiók és postahivatal díjmentesen fogadja el, amelyeket azután a postahivatal a központnak elszámol. Visszafizetések csekkek alapján történnek, amelyeknek a lengyel postatakarékpénztárnál három faja ismeretes, mégpedig: 1. pénztári csekk, a központi főintézetnél és a fiókinézeteknél való használatra, 2. klíring-csekk, amelynek összege más csekkszámlán irandó jóvá, 3. csekk-utalvány, amelynek benyújtása alapján foganatosítanak visszafizetéseket a megjelölt postahivataloknál. A csekkgorgalom előnyeinek kihasználására hitellevelek is rendszerezettek, amelyek a címzetteket arra jogosítják fel, hogy bármely postahivatalnál készpénzt vehessenek fel.

Az 1924. évi május hó 1.-től a számlák, az új pénzegységnek megfelelően, zloty-értékben vezetettek. A lengyel pénzügyi állandósulása a nemzetgazdaság szervezetében krízist hozott magával, amelynek viszonylagosan síma lefolyása jelentős mértékben a postatakarékpénztár tevékenységén múlt.

Lengyelországban átlagosan 670 lakosra esik egy csekkszámlatulajdonos. A számlatulajdonosoknak mintegy 50 százaléka kereskedelemmel és iparral foglalkozik, de jelentős mértékben vesznek részt a csekkgorgalomban társaságok és egyesületek (9%), önálló keresettel bírók (7%), állami és közintézetek (9%), és pénzügyintézetek (5%). Azt, hogy mely állami és községi hatóság vagy hivatal köteles pénzforgalmát a csekkgorgalomban lebonyolítani, a pénzügyminiszter állapítja meg, illetőleg rendeli el.

A lengyel postatakarékpénztár csekkgorgalmára jellemző, hogy okmányai közokiratoknak vétetnek s így meg nem támadható perbeli bizonyíték erejével bírnak. A számlanyitáskor elhelyezendő kezdőbefizetés összege 10 zloty, amely egyúttal törzsbetét jellegével bír és a számla fennállása alatt e felett rendelkezni nem lehet. Az intézet számlatulajdonosai között lebonyolított gíró-forgalom, valamint a főpénztárnál teljesített visszafizetés költségmentes. A csekkszámla-követelések után mérsékelt kamatot térítenek, a kamatláb nagyságát és általában a csekkgorgalom igénybevételének feltételeit az igazgatótanács határozza meg.

A csekkgorgalomban kezelési díjat és jutalékot számítanak fel, az előbbi — a készpénzben történő fizetések után — degressive, az utóbbi pedig az egyes könyvelési tételek után állandó összegben van megállapítva. A postatakarékpénztárnak indokolás nélkül joga van valamely csekkszámla megnyitását megtagadni vagy megszüntetését elrendelni. A csekkgörgöltag számadási okmányait három évig őrzik meg.

A csekkgörgöltag összforgalma átlagosan havonta az 1920. évben 12%, 1921-ben 24%, 1922-ben 47% és 1923-ban 69%-át tette az ország egész bankjegyforgalmanak. A csekkgörgöltagban kezelt összegek értéke havi átlagban volt 1920-ban 45 millió, 1921-ben 50 millió, 1922-ben 100 millió és 1923-ban 110 millió aranyfrank.

A takarékk- és csekkszámla-tulajdonosoknak joguk van számlájuk terhére mindenféle ingó-érték megvételét, őrzését s eladását kérni,

tőzsdéi értékműveletekben, vagyis az intézet értékpapírforgalmában részt venni. Ebben az üzletágban a postatakarékpénztár a lengyel tőzsdén bevezetett fix-kamatozású esztaleskos értékpapírokat vesz, elad és őriz. Ugyancsak az ügytelek rendelkezései alapján elvállalja váltók, fuvarlevelek és más járandóságok összegeinek beszedését, külföldi pénzek és váltók vételét és eladását.

Ha harminc év lefolyása alatt valamely takaré- vagy csekk-számlán semmi más kezelés nem történt, mint év végével az esedékes kamatok jóváírása, továbbá, ha valamely letét tulajdonosa letétjét harminc év alatt nem mondta fel és annak lejárt szelvényeit nem váltotta be, a számlakövetelés, illetőleg a letét elévültnek tekintetik s mint ilyen, a postatakarékpénztár tulajdonába megy át.

A lengyel postatakarékpénztárnál elhelyezett tőkék feloszlanak a) a takaré- és b) a csekkforgalom betéttőkéire. A postatakarékpénztár összbetétálladéka állandóan elérte a lengyel papírpénz egész forgalmi összegének 8%-át. A takaréüzletág tőkéi a forgalom lebonyolításához szükséges összegek kivételével, állami és községi kötvényekben vannak elhelyezve. A csekküzletág tőkéi ezenfelül még rövid lejáratú kölcsönökbe fektetettek, ezeknek a tőkéknek egy része tehát hitel formájában a gazdasági életbe kerül vissza.

Kölcsönök közérdekű intézetek, gazdasági vállalkozások, stb. részére az igazgatótanács külön határozata alapján engedélyezhetők. A kölcsönök lejáratú idejének maximuma 6 hónap, amely idő kivételesen további három hónappal meghosszabbítható. Kölcsönök nyújthatók: a) fix-kamatozású kötvényekre és részvényekre, b) külföldi pénzekre és váltókra, c) legfeljebb hat hónapi lejáratú bírói intézvénnyezett váltókra, d) jelzálogos kezességre. Az engedélyezett kölcsönök után fizetendő kamat mérvét az igazgatótanács állapítja meg. A biztosítás céljaira letétbe helyezett értékek a teljes követelés (kölcsön és kamatok) kiegyenlítéséig sem köz-, sem magánkövetelés fejében le nem foglaltathatók. Egyébként a vissza nem fizetett kölcsönkövetelések a kincstári követelések (közadók) módjára hajtatnak be.

A postatakarékpénztárnak úgy a beérkező, mint a kimenő levelezése portómentességet élvez.

A postatakarékpénztár minden időszak végén elért tiszta nyeresége arra szolgál, hogy abból az intézet esetleges veszteségeinek fedezetére szolgáló tartalékalap képeztessék, addig az időpontig, amíg az a csekk- és takaréüzletág betétálladékának 10%-át eléri. Az ezután jelentkező jövedelem az államkincstárba fizettetik be.

A postatakarékpénztár teljes titoktartást biztosít ügyfeleinek az ott vezetett számlákat és azok követeléseit illetően.

A fiók igazgatója a fiók egész személyzete fölött ugyanazt a jogkört gyakorolja, mint az elnök a postatakarékpénztár varsói főintézetének személyzete fölött. Előterjeszti az elnöknek a fiók alkalmazottainak felvételére, szabadságolására és előléptetésére vonatkozó indítványait. A fiók alkalmazottai ellen lefolytatandó fegyelmi eljárás megindításához a postatakarékpénztár elnökének hozzájárulása szükséges. A fiókok önállóan vezetik könyveiket, kötelesek azonban minden hónap 10.-ike előtt havi mérlegeiket a főintézettel közölni. A fiókok működésük gyakorlásában autonómiát élveznek. Ami a fiókok számlái

javára történt be- és visszafizetéseket illeti, az összes közvetítő-hivatalok külön napi és havi lajstromokat állítanak ki a be- és visszafizetésekre vonatkozólag és ezeket a lajstromokat közvetlenül az illető fiókoknak küldik meg. A fiókok üzleti ténykedésükkel kapcsolatban közvetlenül leveleznek a hatóságokkal, hivatalokkal és ügyfelekkel. A fiókok költségvetései, amelyeket a főintézet előzetesen jóváhagy, a főintézet általános költségvetésének kiegészítő részét képezik. A fiókok jövedelmei a postatakarékpénztár általános jövedelmeibe kebeleztetnek be, a kiadásokat a főnök, a jóváhagyott költségvetés keretein belül, utalványozza. A fiókok személyzete ugyanazokkal a jogokkal bír, mint a főintézeté, kiegészítő részét képezi a postatakarékpénztár személyzetének és közvetlenül a fiókok főnökeinek van alárendelve. A fiókok ellenőrzését a helyszínen a közigazgatási és műszaki igazgató, továbbá az elnök által erre felhatalmazott kiküldöttek gyakorolják. A fiók főnöke felelős az elnökkel szemben a fiók ügyvitele tekintetében.

A postatakarékpénztár havi mérlegei a postatakarékpénztár elnökének vagy alelnökének és a számvevőszék elnökének aláírásával el látva, a lengyel hivatalos lapban közze teendők. A fiókok havi mérlegei az elnök jóváhagyása után, a fiókok székhelyein az elnök által meghatározott módon tételnek közzé. Az évi mérlegek, a felülvizsgálóbizottság által történt megvizsgálás után épen úgy, mint a postatakarékpénztár működéséről szóló és az igazgatótanács által jóváhagyott jelentések, a pénzügyminiszter elé terjesztendők.

A közvetítő-hivatalok jogositva és kötelezve vannak a postatakarékpénztár számlái javára mindenféle befizetést elfogadni, visszafizetéseket azonban csakis a főintézet vagy a fiókok által kibocsátott utasítás alapján eszközölhetnek. A közvetítő-hivatalok naponként lajstromokat készítenek, amelyekben fel vannak sorolva a csekk- és takarékforgalomban történt be- és visszafizetések; ezek a lajstromok a főintézetnek, illetőleg fiókoknak küldendők meg, aszerint, hogy a be- vagy visszafizetés a főintézet vagy a fiók számlája javára, illetőleg terhére eszközöltetett.

A fiókok a postatakarékpénztár javára, illetőleg terhére eszközölt be- és visszafizetésekre vonatkozó havi főjegyzékeket felsőbb hatóságaihoz küldik meg. A végleges elszámolást a főintézettel, a posta- és távirda-vezérigazgatósággal, illetőleg azokkal a minisztériumokkal ejtik meg, amelyek alá a szóbanforgó hivatalok tartoznak. A közvetítő-hivatalok és a fiókok minden működésükért felelősek a főintézetnek, a posta- és távirda-vezérigazgatóságnak, illetőleg annak a minisztériumnak, amely alá a szóbanforgó szerv, mint hivatal tartozik.

A postatakarékpénztárnak a Lengyel Banknál folyószámlája van, amelyre a fiókok és a közvetítő-hivatalok kötelesek a pénztári fölösleget naponként befizetni és amelyen igénybe vehetik a csekkutalványok és hitellevelek kifizetéséhez szükséges pénzeszegeket.

A főpénztári előjegyzés.

Irta: Dr. KOVÁCS JÓZSEF m. kir. postatanácsos.

Ezt a postakezelési nyomtatványt a rendszerint nagy pénzkészletekkel dolgozó kincstári és I. oszt. postamesteri hivatalok hivatali főpénztár kezelésének biztosabbá tétele céljából már a P. R. T. 1925. évi 11. számában megjelent 4735. számú rendelet 11. pontja rendszeresítette. Annak használatára tehát a kincstári postahivatalokon kívül valamennyi I. osztályú postamesteri hivatalnál is kötelező.

Mégis e nyomtatvány rendszeresítése után 3 évvel is találni több olyan I. o. postamesteri hivatalt, ahol e nyomtatványt még mindig nem használják. Sok hivatal a Főpénztári előjegyzést csak az esti pénztárzárlat összeállítására használja, amelyből azután a megfelelő bevételi és kiadási tételeket a pénztárszámadás megfelelő rovataiba egyszerűen átmásolja.

Pedig a napi zárlatot többrendbeli írott rendelkezésnek megfelelően (P. R. T. 1924 : 64; 1925 : 11., legutóbb pedig az 1928. évi 5. számában megjelent ad. 45.140. számú rendelet szerint) minden postahivatal, legyen az a legkisebb forgalmú postamesteri, avagy a legnagyobb kincstári hivatal, az eredeti naplók, illetőleg sommázatok, stb. alapján, magán a Pénztárszámadáson köteles elkészíteni. A napi zárlatnak külön papíron, házi előjegyzésen vagy az ú. n. napizárlatkönyvben való összeállítása tilos. Annál kevésbé használható tehát e célra az egészen más rendeltetéssel készült Főpénztári Előjegyzés című nyomtatvány.

Találtam hivatalokat, melyek a Főpénztári Előjegyzést — tájékoztatlanságból — a napközben kiváltott csomagok után beszedett postadíjak és az utánvételi összegek tételes nyilvántartására használták fel; más helyen pedig egyszerűen csak a napi készpénz-maradvány részletezését készítették azon, stb.

Ha a Főpénztári Előjegyzés használatánál mutatkozó eme rendellenességek okait kutatjuk, akkor elsősorban arra a lehangoló tényre kell rámutatnunk, hogy személyzetünk egy része annak idején nem tanulmányozta kellő alaposággal a postakezelési rendszerben 1924—1926 évek folyamán beállott változásokat ismertető rendelkezéseket s így tulajdonképpen tudomást is alig vett arról a tényről, hogy a P. R. T. 1925. évi 11. számában megjelent 4735. sz. rendelet a nagyobb forgalmú postahivatalok főpénztár-kezelése tisztaságának előmozdítására külön nyomtatvány használatát tette kötelezővé.

Még az ellenőrzésre hivatottak részéről is lehet hallani olyan megjegyzést, mellyel e nyomtatvány rendszeresítésének szükségességét — különösen pedig az I. o. postamesteri hivataloknál kötelezővé tett használatának szükségességét — vitatni próbálják.

E különböző egyéni felfogásokkal szemben nem tartanám elegendőnek az arra való hivatkozást, hogy itt alaposan átgondolt felsőbb rendelkezés végrehajtásáról van szó, melynek tanulmányozása és értelemszerű foganatosítása mindannyiunknak, de különösen az ellenőrzésre hivatottaknak, elsőrangú kötelességünk. Ezen túlmenőleg

röviden reá kell mutatnom arra a tényre, hogy e nyomtatványt kimondottan a gyakorlati szükség hívta életre.

A P. R. T. 1924. évi 64. számában megjelent 22.843. számú rendelet ugyanis a postamesteri és kincstári hivatalok napi és havi leszámolását egységessé tette, az eddig e célra használt különféle és főleg nagyszámú pénztári nyomtatvány, előjegyzések, számadások, stb. helyett a minden hivatalnál egyformán használandó egyetlen pénztári nyomtatványt, a Pénztárszámadást rendszeresítette.

E nyomtatvány hasábjai azonban tudvalevően az érdekelt hivatalnak csak az egy-egy napi bevételi és kiadási tételeit, azok napi végösszegeiben tüntetik fel. Így a hivatal főpénztárának csak a napi zárlatnál mutatkozó pénzkészleteiről ad számot. Ellenben nem ad felvilágosítást a hivatali főpénztár pénzkészleteiben a napi kezelés közben történt fontos változásokról. Emiatt különösen pénztári eltérések esetén a főpénztárt kezelő alkalmazottnak hiányzott a megbízható alap, melyen át a főpénztár napi pénzforgalmát és napi végeredménykialakulását a napi kezelés különböző fázisain át utólagosan követhette és felülvizsgálhatta volna. Nagyobb készpénzforgalmat lebonyolító postahivataloknál a pénzkezelő tisztviselők pénzkezelésének biztosabbá tétele céljából már az első hónapok tapasztalatai alapján feltétlenül szükségesnek mutatkozott tehát olyan előjegyzés rendszeresítése, amely a hivatali főpénztár napi pénzforgalmát a kiadási és bevételi tételek időrendi sorrendben való feljegyzésével, megbízható pontossággal feltünteti és a főpénztár kezelőjének, esetleg az ellenőrzésre hivatottnak módot ad a főpénztár tényleges készpénzállománynak a napi kezelés bármely pillanatában történő megállapítására s így a legpontosabb ellenőrzés foganatosítására.

Ezért kellett a Főpénztári Előjegyzést utólag rendszeresíteni. E nyomtatvány használatát a kincstári postahivatalokon kívül azért tette a rendelet az I. osztályú postamesteri hivatalnál is kötelezővé, mert a gyakorlat azt mutatta, hogy a rendszerint nagyobb pénzforgalmat lebonyolító I. osztályú postamesteri hivatalok a hivatali főpénztár pénzkészletében a napi kezelés folyamán beállott változásokról, tehát napközben a főpénztárt érdeklő bevételi és kiadási tételekről, azok előfordulásának idő-sorrendjében valamiféle házi előjegyzést, az esti pénztárzárlat helyes és zavartalan összeállítását biztosítandó, így is kénytelenek voltak vezetni.

A pénztárkezelés egyöntetűségének biztosítására helyesebbnek mutatkozott, hogy minden hivatalnál, hol a napi pénzforgalom nagysága és esetleges szétágazása azt kívánatosná tette, a különféle alakban vezetett házi feljegyzések helyett az egységes Főpénztári Előjegyzés vezetése tétessék kötelezővé.

A II. osztályú és ennél kisebb postamesteri hivatalok főpénztárkezelése annyira egyszerű, ott a hivatali főpénztárba közvetlenül oly ritkán történik a napi kezelés közben be- avagy kifizetés, hogy azoknak az esti zárlat céljaira történő nyilvántartása a kezelési osztálynál sem okoz különösebb nehézséget s éppen ezért már nyomtatványkímélés okából sem mutatkozott kívánatosnak a Főpénztári Előjegyzés használatát az I. osztályúnál kisebb postamesteri hivatalokra is kötelezővé tenni. Ehelyett megengedte a rendelet, hogy a kifizetelmű

hivatalok a napi tényleges készpénzmaradványnak pénznemek szerinti részletezését e célra vezetett házi előjegyzésben tartásuk nyilván.

A Főpénztári Előjegyzést naponként tolytatólagosan, a bevételek és kiadások megtörténésének idő-sorrendjében kell vezetni, úgy, hogy ennek a nyomtatványnak naponta mindig két-két, egymás melletti oldalát használjuk fel. Ez oly módon történik, hogy a napi keletbélyegző alkalmazása után első tételként mindig a főpénztár előző-napi készpénzmaradványát tüntetjük fel és pedig abban az összegben, amely az előzőnap zárlatnál, mint napi-maradvány, a Pénztár-számadás utolsó kiadási tételeként szerepel. (Tehát az ügynökségnél esetleg kinnlevő készpénzzel nagyobbított készpénzmaradvány.)

E tétel után a napi főpénztár kezelése folyamán előforduló pénztárműveleteket azok megtörténésének idő-sorrendjében egymás alá írva soroljuk fel a Főpénztári Előjegyzés második, szélesebb hasábján, tekintet nélkül arra, vajjon a bevételi vagy kiadási tételekről van-e szó? Különbség csak az, hogy a főpénztárba napközben befolyt készpénz összegét az előjegyzés 3-ik, a kiadási összegeket pedig annak 4-ik függőleges hasábján kell feltüntetni.

A kiadási hasábján feltüntetett összegeket a nyomtatvány jobb oldalán, az e célra szánt függőleges hasábjakon, pénznemek szerint részletezzük és a végösszeg átvételét is az arra jogosítással itt ismeretjük el.

Nézzük most, hogy melyek azok a szokottabb bevételi és kiadási tételek, melyek pl. I. osztályú postamesteri hivatalnál napközben közvetlenül a hivatali főpénztárba folynak be, illetőleg közvetlenül a főpénztár által fizettetnek ki. Ilyenek elsősorban a magán-értékcikk-árusítóknak, valamint a kezelési osztályoknak a főpénztártól készpénz ellenében kiadott értékcikkek névértéke.

Sok I. osztályú postamesteri hivatalnál az a gyakorlat, hogy a postamester rosszul alkalmazott munkamegosztás címén a főpénztárból nagyobb összegű értékcikk-készletet ad ki valamelyik ú. n. értékcikk-árusító kezelő-osztálynak és a községben engedélyezett magán-értékcikk-árusítók, sőt a többi kezelési osztályok esetleges értékcikk-vásárlásait nem közvetlenül a hivatali főpénztár értékcikk-készleteiből, hanem eme kezelési osztály értékcikk-készleteiből elégítik ki. Ilyenkor azután a kétféle értékcikk-naplót sem a főpénztár kezelője, hanem a hivatal nagybani értékcikk-árusító osztályának kezelője vezeti és a főpénztárból napközben a nagybani értékcikk-árusító osztály által vásárolt esetleges értékcikk-készletért járó pénzösszeggel is csak az esti zárlatnál számol el.

Azt tapasztaltam, hogy amely I. osztályú postamesteri hivatalnál az értékcikk-vásárlás körül a most ismertetett gyakorlat állandósult, ott a főpénztár készleteinek kezelése soha rendben nem volt s az egyes értékcikk-mérlegek sem egyeztek.

Az I. osztályú postamesteri hivatalnál a hivatali főpénztárt s annak minden készletét ugyanis tudvalevőleg a postamester személyesen köteles kezelni (l. „A postamester személyéhez kötött teendők“ c. cikkemet lapunk ez évi 2. számában). Ez maga után vonja azt a kötelességet is, hogy a pénztári okmányokat, naplókat szintén a főpénztár kezelője vezesse; tehát az értékcikk-naplót is. Ha az érték-

cikkek nagybani árusítását, illetőleg az értékcikk-naplók vezetését a postamesteri hivatalnál nem a főpénztár végzi, akkor az értékcikk-naplókban elszámolt, illetőleg a Pénztárszámadásban értékcikk-eladás-ként feltüntetett összegek rendszerint nem egyeznek egymással, mert a főpénztárból a nagybani értékcikk-árusító kezelési osztálynak kiadott értékcikk-készlet egy része az értékcikk-naplóban még nem szerepelhet eladásként. A tényleges eladás és a főpénztárból hiányzó értékcikk-készletek közötti eltérést e hivatalok rendszerint a félhavi önrovincsolásoknál egyenlítik ki. Többlet-munkát jelent az a tény is, hogy napközben a bélyegeladásból befolyt pénzeket a főpénztár-kezelő este külön kénytelen átvenni a nagybani értékcikk-árusító osztály kezelőjétől: tehát a belkezelésben e rendszer mellett felesleges pénzolvasgatást kell végezni.

Az eladott értékcikkek ellenértékét a főpénztár-kezelő a megfelelő (mindig egyetlen példányban vezetendő) értékcikk-naplóban az értékcikk-árusítónak járó jutalékkal együtt, a megfelelő függőleges hasábjába bejegyzi s ezzel egyidejűleg a főpénztárból kiadott értékcikknek az értékcikk-naplóban is elszámolt ellenértékét, mint bevételt, valamint az árusítói jutalék címén eszközölt kifizetést a Főpénztári Előjegyzés megfelelő függőleges hasábjában, mint kiadást bejegyzi. Ez az eljárás napközben annyiszor ismétlődik, ahányszor értékcikket adunk ki a főpénztárból. A Főpénztári Előjegyzésben elég a bevétel címét mindannyiszor röviden feltüntetni. Azt, hogy névleg kinek adtuk ki a különböző értékcikket, a megfelelő Értékcikk-naplóból úgyis meg lehet állapítani, azt tehát aprólékosan a Főpénztári Előjegyzésben feltüntetni felesleges.

A nap folyamán eladott értékcikk végösszege csak a Pénztárszámadáson készülő napi zárlat összeállításakor érdekel bennünket. S ezt a megfelelő Értékcikk-napló „Napi összeg” című hasábjában mutatja. A Főpénztári Előjegyzésben az e címen befolyt pénzüsszegek csak mint készpénzbevétel, illetőleg (jutalék kifizetés esetén) mint kiadási tételek azok befizetésének, illetőleg kiadásának megtörténésekor jegyeztetnek fel.

A megfelelő munkamegosztás céljából helyes, ha az I. osztályú postamesteri hivataloknál a hivatali főpénztár kezelője szedi be és számolja el a közönségtől esedékes hitelezett távirási, távbeszélgetési és rádió díjakat, a fiókbéreket, a bárca-lajstrom alapján befolyó díjakat, stb. Az e címen esedékes díjak beszedésével járó teendőkkal ugyanis a rendszerint anélkül is túlterhelt osztálykezelőket zavarni már csak azért sem előnyös, mert az esti leszámolásnál tőlük újból csak át kell venni az e címen befolyt díjakat. Ezeket, valamint a kért és a hivatalhoz érkezett esetleges készpénz-ellátmányt is esetről-esetre a Főpénztári Előjegyzés bevételi rovatán megfelelő címen jegyezzük elő.

Nagyobb I. osztályú postamesteri hivatalok, hol külön pénzkezelő osztályok vannak (ilyenek az utalvány- és csekk-befizető osztályok, a leadási osztály kezelői, hol az utánvételek és portók beszedése történik), helyesen teszik, ha déli szünetkor az összegyűlt pénzfeleslegeiket még a hivatal elhagyása előtt beszolgáltatják a hivatali főpénztárba. Ily esetekben ezt az ú. n. napközi beszolgáltatást e

pénzkezelő osztályok használatára rendelt „Osztályleszámolás“ című (1282. sz.) nyomtatvány útján szolgáltatják be a főpénztárba; a beszolgáltatott készpénzt pénznemek szerint most az osztálykezelő részletezi az Osztályleszámolás jobboldalán és az összeg átvételét a főpénztár kezelője az Osztályleszámolás eme feljegyzései alatt az átvett összegnek betűkkel való kiírása és névalírásának alkalmazásával ismeri el.

E napközi beszolgáltatás eszközlését nemcsak biztonsági okokból helyes rendszeresíteni minden I. osztályú postamesteri hivatalnál is, hanem az osztály esti leszámolásának megkönnyítése érdekében is.

Esti leszámolásnál az I. osztályú postamestereknél is minden kezelési osztály közvetlenül a főpénztárnak, s nem — mint az sok ilyen hivatalnál történik — valamelyik kezelési osztálynak számoljon le a napi bevételeivel.

A táviratok után beszedett díjak átvételét a főpénztár kezelője magán a számíven, a nyilvános távbeszélő-állomás használata után befolyt díjakat pedig magán a távbeszélő-naplón ismerje el. Ezek az osztályok a napi készpénz-bevételek beszolgáltatására Osztályleszámolást nem használhatnak. (P. R. T. 1925. évi 40. számában megjelent 11.176. sz. rendelet 15. pontja.)

A főpénztár kezelője az osztályleszámolásból csak a tényleg átvett készpénzt és a beszolgáltató osztály nevét jegyzi fel a Főpénztári Előjegyzésen, az átvétel sorrendjében.

A pénzkezelő osztálynál napközben esetleg előfordult kifizetéseket e címen a Főpénztári Előjegyzésben feltüntetni nem kell. Ezt az illető osztálykezelő este csak az Osztályleszámolásán tünteti fel, illetőleg a befizetések végösszegéből levonja a kifizetések végösszegét s csak a kettő különbségeként jelentkező készpénz az, amit a Főpénztári Előjegyzésben, mint az illető osztály esti készpénzbeszolgáltatását fel kell jegyezni.

Napközben a főpénztárba tartozó pénzkészleteket a postamesteri hivatal is nem valamelyik kezelési osztálynál, hanem a hivatali főpénztárban elzárva őrizze. Szól ez az előző napi készpénzmaradványra is.

Ha valamelyik kifizető-osztálynak napközben kifizetésekhez elegendő pénz nem állana rendelkezésére, a hivatali főpénztár napközi készpénzellátmányt ad. Ha pedig az előző napi készpénzmaradványt reggel a szolgálat megkezdésekor ki kell adnunk valamelyik pénzkezelő-osztálynak vagy a kézbesítőket kell a kifizetéshez szükséges készpénzzel ellátni (pl. az oly postamesteri hivataloknál, hol a kézbesítést kincstári kézbesítő személyzet látja el), ez esetben a főpénztárból kiadott összeget, mint a kezelő-osztálynak adott napközi ellátmányt, illetőleg „kézbesítőknak“ címen a Főpénztári Előjegyzés kiadási hasábján feltüntetjük és az összeg átvételét annak jobboldalán, a kiadott összegek részletezése mellett, elismertetjük.

Ha valamennyi kezelési-osztály leszámolt, úgy a főpénztár készpénz-feleslegéből — a másnapi esetleges kifizetésekre feltétlenül szükséges összeg figyelembevételével — az e célra kijelölt gyűjtő postahivatalhoz készpénzbeszolgáltatást készítünk s ennek végössze-

gét a kiadási hasábon e címen feltüntetjük. A készpénzbeszolgáltatás pénznemek szerinti részletezését a Főpénztári Előjegyzés jobb oldalán nyilvántartási célokból feljegyezzük.

A készpénzbeszolgáltatás elkészülte után a Főpénztári Előjegyzésen *pénztárzárlatot* készítünk. Azaz, összegezzük a főpénztár napi készpénzforgalmát és megállapítjuk az esti pénzkészletet.

Évégből a Főpénztári Előjegyzést annak utolsó tétele alatt alá-húzzuk s a bevételi és kiadási tételeit külön-külön összegezzük; majd a kiadások végösszegét levonjuk a bevételek végösszegéből.

Ilyen módon megállapítjuk pénztárunk aznapi tényleges készpénz-maradványát. Ezt a készpénz-maradványt a Főpénztári Előjegyzés jobboldalán, pénznemek szerint, pontosan részletezni kell.

A főpénztár készpénz-készletének tényleges átolvasásával azután meggyőződünk arról, hogy az esti pénztár-maradványunk a valóságban meg van-e, tehát a főpénztárban található készpénz azonos-e a Főpénztári Előjegyzésben feltüntetett készpénz-maradvánnyal. Az esetleges eltérést fillérnyi pontossággal feltüntetjük s annak eredetét is igyekszünk megállapítani.

Egyezés esetén azután nyomban hozzákezdünk magán a Pénztárszámadáson a *napi zárlat* elkészítéséhez.

A *pénztárzárlat* és *napizárlat* között tehát az a különbség, hogy a pénztárzárlat a Főpénztári Előjegyzés című nyomtatványon készül s az a hivatali főpénztár készpénz-készleteinek megállapítására szolgál. A napizárlatot a Pénztárszámadás című nyomtatványon készítjük és az a hivatal napi kezelési tételeinek egyeztetéséből áll.

A napi zárlat az eredeti naplók, sommázatok, lajstromok, stb. napi bejegyzéseinek összegezéséből s a napi végösszegeknek a Pénztárszámadás megfelelő tételeinél való bejegyzéséből áll. A napi bevételi tételek összegéből kivonva a napi kiadási tételek végösszegét, megkapjuk az aznapi maradványt, melynek helyes kezelés és számadástétel mellett egyeznie kell a főpénztár napi zárlatának készpénz-maradványával. Ez a napizárlat-maradvány megy át, mint kezdő pénzmaradvány, a következő napra úgy a Főpénztári Előjegyzésen, mint a Pénztárszámadásban.

E két pénztári nyomtatvány tehát tulajdonképen csak két tételben, a kezdő- és a végmaradványban függ össze egymással. Egyébként azonban a Főpénztári Előjegyzésben előforduló bevételi és kiadási tételek legtöbbször ugyanazzal az összeggel a Pénztárszámadásban nem is szerepelnek, mert a Pénztárszámadásba a bizonyos címen napközben esetleg többször is ismétlődő bevételi, illetőleg kiadási tételek napi végösszegeit, egyetlen tételben jegyzik fel, míg a Főpénztári Előjegyzésben az e címen befolyt, illetőleg kifizetett összegek annyiszor jegyeztetnek fel, ahányszorra azokat be- vagy kifizették.

A kincstári postahivataloknál vezetett Főpénztári Előjegyzés nagyban és egészben ugyanúgy készül, mint ahogy azt a postamesteri hivatalok pénztárkezelésénél részleteztük. Az ismertetett eljárástól az eltérést a nagyobb forgalommal járó több munka értelemszerűen hozza magával.

Nagyforgalmú kincstári postahivataloknál, különösen a gyűjtőhivataloknál gyakori az az eset, hogy a hivatali főpénztáros a fő-

pénztár érték cikk-készleteinek kezelését, a magán-érték cikk-árusok és a hivatal kezelési osztályainak szükséges érték cikk-árusítással járó teendőket személyesen nem képes ellátni. Ily esetekben a gyakorlat azt igazolja, hogy a főpénztáros megterhelésén e kincstári hivataloknál nagybani érték cikk-árusító osztály létesítésével, melynek mondjuk csak három napi forgalomnak megfelelő érték cikk-készletet bocsátunk ellátmányként rendelkezésre, nem segítünk. Igazi segítség az lesz, ha ilyen hivataloknál a főpénztárostól az összes érték cikkek kezelését elveszjük és azzal az egyik pénztári tisztet bizzuk meg, aki azután a főpénztár érték cikk-készleteit saját felelősségére, önállóan kezeli.

A Főpénztári Előjegyzést a hivatalok nem csatolják a számvevőséghez felterjesztendő havi számadáshoz, hanem azt a hivatalnál maradó számadások között kötelesek megőrizni.

Néhány szó a „Televisio“-ról.

Irta: ERDÖSS GYULA, m. kir. postafőmérnök.

A televisio (távolbalátás) problémája lényegében megegyezik a távfényképezés (telephotographia) problémájával, mindössze a szereplő mennyiségeknek nagyságrendje más. Ugy a televisio, mint pedig a telephotographia berendezései három alaplételemet használnak fel, amelyek a következők:

1. A fényhatások átalakítása elektromos jelekké.
2. Az elektromos jeleknek továbbítása vezetéken vagy pedig rádió útján.
3. Az elektromos jeleknek visszaalakítása fényhatásokká.

Az első feladat megoldására, tehát a fényhatásoknak (szigorúan véve fényintenzitás változásoknak) elektromos jelekké való átalakítá-

Irodalom :

G. Valensi: L'état actuel de la probléme de la télévision (Annales des Postes Télégraphes et Téléphones, Nov. 1927.)

Television — Herbert E. Ives.

The Production and Utilization of Television Signals — Frank Gray, J. W. Horton and R. C. Mathes.

Synchronization of Television — H. M. Stoller and E. R. Morton.

Wire Transmission System for Television — D. K. Gannet and E. I. Green-

Radio Transmission System for Television — Edward L. Nelson.

(Mind az öt cikk megjelent „The Bell System Technikal Journal“ 1927 októberi számában.)

F. Banneitz: Taschenbuch der drahtlosen Telegraphie und Telephonie.

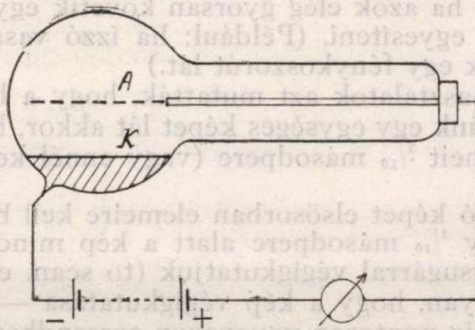
O. Schriever: Die Umwandlung eines Bildes in elektrische Telegraphierzeichen. (Telefunken Zeitung 1926 dec.)

Dr. Ilberg: Der Empfang bildtelegraphischer Sendungen. (Telefunken Zeitung 1927 ápr.—(júl.)

O. Schriever: Über Verstärkung in der Bildtelegraphie. (Telefunken Zeitung 1927 okt.)

sára oly berendezések szolgálnak, amelyek elektromos tulajdonságait a megvilágítás erősségével arányosan változtatják meg. Ilyen p. o. a régóta ismeretes „szelén” is, amelynek ellenállása azonban meglehetősen nagy tehetetlensége miatt a fényintenzitás változásokat csak lassan képes követni és így csakis a távfényképezésnél jöhetne esetleg szóba; a televíziós berendezéseknél azonban egyáltalán nem használható.

Ezért az újabb berendezések mind azt az elvet használják fel, hogy negatív töltésű testek töltésüket elvesztik — illetőleg leadják — ha ezeket fénysugarakkal (különösen pedig ultraibolya sugarakkal) megvilágítjuk. Közöséges fénynél ez a jelenség főként az alkáli fémeknél észlelhető erősen. Ezen alapszik az Elster és Geitel által

1. ábra. Fotocella sématiskus rajza.

1894-ben előállított káliumos fotocella, amelynek sématiskus rajza az 1. ábrán látható.

Egy üvegedényt annyira evakuálnak, hogy benne csak néhány mm. gáznomás maradjon és felületét fémkáliummal vonják be. A kálium-bevonatot hidrogén-kezeléssel fénybehatásokra különösen érzékennyé teszik. Ez a kálium-bevonat a fotocella katódja, míg anód gyanánt az üvegben egy gyűrű vagy rács alakú elektrodot helyeznek el. Mintegy 150 Volt feszültségnél villanó kisülés (Glimmentladung) lép fel és a cella akkor a legérzékenyebb, ha a feszültséget úgy választjuk meg, hogy ez a kisülés még éppen ne következzen be (hosszabb villanó kisülés a cellát tönkreteszi). Az áramerősség maximális értékben 1 milliamp.-t is elérhet és arányos a megvilágítás erősségével. A televíziónál használt áramerősségek azonban csak mintegy 10^{-10} amp. rendűek, amely ugyanannyi, mint egy elsőrendű csillag fénye által kiváltott

áramerősség. (Az úgynevezett „sötétség áramának” nagyságrendje 10^{-12} amp.)

Miután a fotocella gyakorlati értelemben abszolút tehetetlenség nélkül képes követni a fényintenzitás-változásokat, a televízió első alaplámpájának megoldására ez minden tekintetben alkalmas.

Theoretikusan már most elképzelhető lenne egy oly televíziós megoldás, hogy az adóállomáson az átviendő képet (amely természetesen tárgyról vagy élőlényről is lehet), sok apró képelemre bontjuk és a képelemek mindegyikével egy-egy fotocellának áramát moduláljuk. Minden egyes fotocellát a vevőállomással külön-külön vezetékkel kötünk össze, a vevőállomáson pedig az egyes fotocellákból megérkező jeleket megfelelő berendezésekkel fényváltozásokká alakítjuk át. Ez a módszer azonban a gyakorlatban nem alkalmazható, miután kísérleti megállapítások azt igazolták, hogy egy eléggé hű kép átviteléhez szükséges, hogy a képet lineárisan 150 elemre, az egész felületet tehát legalább is $150 \times 150 = 22.500$ elemre bontsuk fel. Egy képnek a továbbítására tehát így módon 22.500 fotocellára és ugyanennyi vezetékre lenne szükség.

A gyakorlati megoldásoknál tehát azt a módszert választották, hogy a képelemeket nem egyidejűleg, hanem egymásután továbbítják. Ez csak azért lehetséges, mert szemünk az egymásután következő fénybehatásokat — ha azok elég gyorsan követik egymást — egy egységes képpé tudja egyesíteni. (Például: ha izzó vasat gyorsan körülforogatunk, szemünk egy fénykoszorút lát.)

Gyakorlati tapasztalatok azt mutatták, hogy a benyomások megmaradnak és szemünk egy egységes képet lát akkor, ha a továbbítandó kép összes képelemeit $\frac{1}{10}$ másodperc (vagy ennél kevesebb) idő alatt át tudjuk vinni.

A továbbítandó képet elsősorban elemeire kell bontanunk. Ez azáltal történik, hogy $\frac{1}{10}$ másodperc alatt a kép minden egyes pontját egy irányított fény sugaral végigkutatjuk (to scan, explorer). A fény sugar irányítása olyan, hogy a kép végigkutatása — vagyis a képnek felbontása — mindig pontosan ugyanazon sorrendben történik. A sorrendet pedig a felbontáshoz használt mechanikai és optikai szerkezetek szabják meg. A kép felbontásához a legtöbb rendszerben nagy sebességgel forgó tárcsákat használnak, amelyekbe — rendszerint archimedesi spirális alakjában — lyukak vannak keresztül fúrva és a képről a fotocellára ezeken a lyukakon keresztül jut a fény sugar.

Ezen mód alkalmazása tehát azt jelenti, hogy csak egy fotocellát használunk, azonban a vezetékre másodpercenként legalább is $10 \times 22.500 = 225.000$ jelet kell juttatnunk. (Ha tökéletesebb és a részletekben finomabb átvitelt kívánunk, akkor másodpercenként 16-szor kell a teljes képet átvinnünk, ami másodpercenként már 360.000 jelnek felelne meg.)

Mivel azonban a fotoelektromos cella árama oly gyenge (10^{-10} amp. rendű), hogy azt közvetlenül sem vezetékre nem vihetnénk, sem pedig egy rádió adóberendezés modulálására nem használhatnánk fel, azért mindenképp ezen áramokat fel kell erősítenünk. E célra katód-lámpákat használunk, úgy, hogy az utolsó erősítő-fokozatban körülbelül 4 milliamp. erősségű váltóáramot kapjunk. Ilyen erősségű szük-

séges ugyanis azért, hogy a vonalak (illetőleg a rádióátvitel) egyéb zavarai (áthallások, atmoszférikus és erősáramú zavarok) az átvitel jóságát érzékenyen ne befolyásolják. Az erősítés alapkövetelménye — itt talán még inkább, mint másutt —, hogy az teljesen torzításmentes legyen, ezért kizárólag csak ellenállásos erősítők használhatók.

A rendkívül kicsiny fotoelektromos áramok erősítése azonban meglehetősen nagy nehézségeket okoz. Ki kell ugyanis küszöbölni mindennemű elektrosztatikus és elektromágneses zavaró behatást és a mechanikus és akusztikus vibrációkat. Ezért az erősítés első fokozatait közvetlenül a fotocellák mellé helyezik el, az erősítők elektromos szempontból tökéletesen árnyékolva vannak, valamint az összes összekötő-vezetékek és maguk a fotocellák is. Az erősítő-készülékek szekrénye a Bell-rendszernél súlyos ólomból készült, amely rugalmasan van felfüggesztve és így a mechanikai vibrációkra nem reagál. Az erősítő-lámpák külön e célra kiválasztott — mikrofonikus zajoktól mentes — csendes lámpák és ezek is még vastag nemezbe vannak burkolva.

Az így felerősített jeleket az adóállomásról a vevőállomásra kell továbbítani. Mint említettük, másodpercenként 225.000, illetőleg 360.000 jel továbbításáról van szó, ami tehát átlagértékben 300.000 frekvencia-
rendű váltóáramnak felel meg.

A pupinózott kábelek vagy légvezetékek ily frekvenciák torzításmentes átvitelére ezidő szerint egyáltalán nem alkalmasak. Ezért tehát, midőn a Bell-társaság televisios rendszerét először vonalon bemutatta, a képet a 150×150 képelem helyett csak 50×50 elemre bontotta, aminek következtében ugyan a kép finomsága szenved, de viszont a másodpercenként átviendő jelek száma is lecsökkenthető volt a 225.000 (illetőleg 360.000) helyett 25.000, illetőleg 40.000-re.

A kép eredeti finomságának megtartása mellett az átvitel lehetséges azonban rádióhullámokkal. Miután itt 300.000-es moduláló-frekvenciát kell figyelembe vennünk, szükséges, hogy a vivő hullám frekvenciája legalább is 10-szer ekkora, tehát 3.000.000 frekvencia legyen, aminek 100 méteres hullámhossz felelne meg. Célszerű azonban ennél jóval rövidebb hullámhosszakat alkalmazni, mivel a televisionak egy meglehetősen nagy frekvenciasávot kell átvinnie (legalábbis 200.000-et). Ilyen nagy frekvenciasáv számára azonban meglehetősen nehéz lesz helyet találni a rendkívül elfoglalt aetherben, hacsak az extrém rövidhullámok tartományában nem.

A rövid hullámhosszak alkalmazásánál azonban nagy mértékben érezhető a fading, amelyen jelenleg még nem tudunk segíteni. A légköri zavarokra azonban a televisio kevésbé érzékeny, mint a rádió-távíró vagy telefon. Erős légköri zavarok a látott képen ugyan nem pontoszerűleg, hanem hosszabb vagy rövidebb vonás alakjában jelentkeznek, mivel a képek átviteli sebessége igen nagy. Azonban éppen ennek következtében igen ritkán fordul elő, hogy a légköri zavar által előidézett hiba a képnek mindig ugyanazon a helyén jelentkezik. Sok légköri zavar azonban kellemetlenül befolyásolhatja a képnek alaptónusát, mert ilyen esetben a konturvonalak nem élesek, hanem csipkézettek.

Az egyes képelemeknek megfelelő elektromos áramváltozásokat,

amelyeket vezetéken, vagy rádió útján továbbítottunk, a felvevő állomáson úgy kell visszaalakítanunk, hogy szemünk ismét képet lásson. E célra szükséges egy oly fényforrást találni, amely elég intenzív arra, hogy a másodperc 1/300.000 része alatt is képes legyen szemünkben fényhatást előidézni és gyakorlatilag tehetetlenség nélkül legyen modulálható. Szükséges továbbá, hogy a beérkező képelemek minden eltolódás nélkül a felvett kép ugyanazon helyére kerüljenek, mint ahol eredetiben vannak. Az adó- és vevőállomás berendezései között tehát a szinkronizmust oly értelemben kell fenntartanunk, hogy

a) a berendezések közepes sebessége (illetőleg a másodpercenkénti fordulatok száma) ugyanaz legyen.

b) egy tetszés szerinti pillanatban a két berendezés megegyező helyzetben (ugyanazon fázisban) legyen.

c) a hajtó-berendezés által előidézett mechanikai vibrációk ne léphessenek fel, illetőleg — amennyiben mégis fellépnének — ezek a szinkronizmust ne befolyásolhassák.

A szinkronizmus fenntartásához az adóállomás rendszerint egy kis- (10—17.7) és egy közép- (800—2125) frekvenciás váltóáramot is továbbít a vevőállomásra (szintén vonalon vagy rádióval). A kisméretű frekvencia a képek másodpercenkénti ismétlésének számával egyezik meg és szinkron-motorok alkalmazásánál arra szolgál, hogy az adóállomás bontó tárcsája és a felvevőállomás összetevő tárcsája a képek egymásutáni ismétlésénél ugyanazon indulási helyzetet tudja felvenni. Az átvitt középfrekvencia pedig biztosítja, hogy a két tárcsa közötti szögeltérés mindenkor kisebb legyen $4\frac{1}{3}$ szögpercnél. A szinkronizáló áramokat váltóáramú generátorokkal, katódlámpa-generátorokkal vagy pedig hangvillákkal szokták előállítani.

A felvevőállomáson a kép rekonstruálására egyes rendszereknél szintén forgótárcsákat használnak, amely esetben a képet egy neonlámpa segítségével hozzák létre. Más rendszerek előszeretettel használják a katódsugár oszcillográfot (Braun-cső), amelynek alkalmazásánál a kép egy fluoreszkáló ernyőn jelenik meg.

Meg kell különböztetnünk direkt (közvetlen) televíziót, amelynél a képet csak egy személy láthatja. Ez a rendszer, mint rendes telefonkiszéje találatos majd gyakorlati alkalmazást. Az indirekt (közvetett) televízió lehetővé teszi, hogy a képet egyidejűleg több személy (egy egész terem közönsége) láthassa. A Public Address System-mel kapcsolatban ezen rendszer igen nagy gyakorlati lehetőségeket enged meg, tényleges kivételben csak a Bell-laboratórium tudta ezt eddig megoldani.

Az általános alapelvek ezen ismertetése után az egyes rendszereket fogjuk röviden ismertetni, alapul véve G. Valensi-nek idézett cikkét. (A szövegben közölt ábrák ugyancsak ezen cikk nyomán készültek.)

Amerikai Egyesült-Államok. A televízió első gyakorlati kidolgozása Amerikától ered, ahol két, egymástól független rendszert dolgoztak ki, az egyiket Alexander Anderson (General Electric Company), a másikat pedig a Bell-laboratórium.

Alexander Anderson rendszere abból indult ki, hogy a berendezést csak a gyakorlatban kidolgozott és bevált elemekből építi fel. Ezért a fel-

vevő-készülékében 7 oszcillográfot használ, amelyeknek tükrei a fény-sugarakat egy diafragmának 7 lyukára vetítik. Ha az oszcillográf bitiláris szálában váltakozó amplitudójú áramok keringenek, akkor minél kisebb az áram amplitudója, annál inkább keresztül tud hatolni a fény-sugár a megfelelő lyukon át egy meghatározott elemi idő alatt és így a nyert pontnak a képe az ernyőn annál fényesebb lesz ezen idő alatt. A ténylő pontot, amelyet az oszcillográf tükre a felvevő-ernyőn előidézik, szinkronizmusban kell mozgatni a felbontó tárcsa fénysugarával, ezért Alexanderson a rezgő- és forgó-tükröknek rendszerét alkalmazza, amelyekben az oszcillográfokból eredő fénynyaláb fokozatosan visszaverődik, mielőtt elérné a felvevő-ernyőt. Mivel 7 oszcillográfot alkalmaz, 7 fénynyalábja van különböző fényerősségekben, amelyek egyidejűleg változtatják helyüket az ernyőn. Ebből az következik, hogy az átvendő képet 7 részre kell osztani, amelyeket pontról-pontra egyidejűleg kell átvinni. A felvevő-ernyőn így sokkal több fényt lehet látni, mintha csak egy oszcillográfot használnánk, (ténylegesen 49-szer többet, mert minden egyes oszcillográfnak a sebessége csak heted-része annak, amelyet alkalmazni kellene egy oszcillográfnál). Másrészt ezen rendszerrel egy oszcillográfnak másodpercenként csak $300.000/7 = \text{cca } 43.000$ jelet kell felvenni, ami lehetővé teszi, hogy közönséges oszcillográfok is használhatók legyenek, mivel ezeknek saját frekvenciája 40.000 körül van.

Jóllehet Alexanderson csakis a gyakorlatban bevált dolgokat használt fel, rendszerének mégis az a hátránya, hogy egyetlen képnek az átviteléhez is vagy 7 vezeték vagy pedig 7 nagyon széles frekvenciasáv szükséges, ami azután a gyakorlati használhatóságát ezen rendszernek nagyon kétséssé teszi.

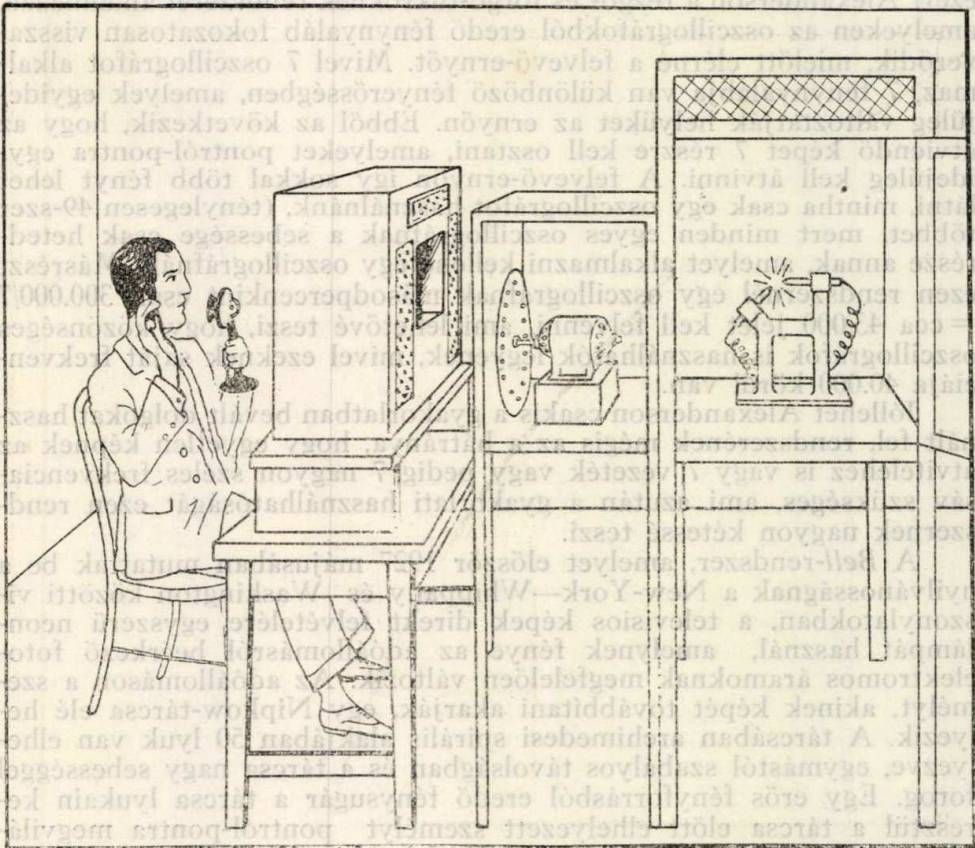
A Bell-rendszer, amelyet először 1927 májusában mutattak be a nyilvánosságnak a New-York—Whippány és Washington közötti viszonylatokban, a televisios képek direkt felvételére egyszerű neonlámpát használ, amelynek fénye az adóállomásra beérkező fotoelektromos áramoknak megfelelően változik. Az adóállomáson a személy, akinek képét továbbítani akarják, egy Nipkow-tárcsa elé helyezik. A tárcsában archimedesi spirális alakjában 50 lyuk van elhelyezve, egymástól szabályos távolságban és a tárcsa nagy sebességgel forog. Egy erős fényforrásból eredő fénysugár a tárcsa lyukain keresztül a tárcsa előtt elhelyezett személyt pontról-pontra megvilágítja, úgy, hogy a tárcsa minden egyes körülfordulásánál a fénysugár a tárcsa előtt elhelyezett személy összes pontjait bejárja. A megvilágítás ezen módja a Bell-rendszernek igen nagy előnye, mert így a megvilágítás magára a személyre egyáltalán nem kellemetlen. A megvilágított személyről visszavert fénysugarak 3 parallel kapcsolt nagy fotocella áramát modulálják. (L. 2. ábrát. A fotocellák az első erősítő fokozatokkal együtt a rácsos ajtócskák mögött vannak elhelyezve.)

A fotoelektromos áramok — nagymértékű felerősítés után — vezetéken vagy pedig rádió útján jutnak a felvevő állomásra.

A felvevő-készülék kétféle, aszerint, hogy csak egy személy láthatja a felvett képet, vagy pedig egy teremnek a közönsége.

A direkt televisio céljára szolgáló készülék (l. a 3. ábrát) lényege

gében szintén egy Nipkow-tárcsából áll, amely pontosan szinkron forog a leadóállomás tárcsájával és rajta ugyancsak 50 lyuk van elhelyezve spirális formájában. A megfigyelő a tárcsa előtt elhelyezett kis négyszögletes kereten keresztül látja a képet, amely a tárcsa mögött elhelyezett neon-lámpa felvillanásaiból tevődik össze. A neon-lámpa felvillanásait közvetlenül az adóállomás fotoelektromos árama

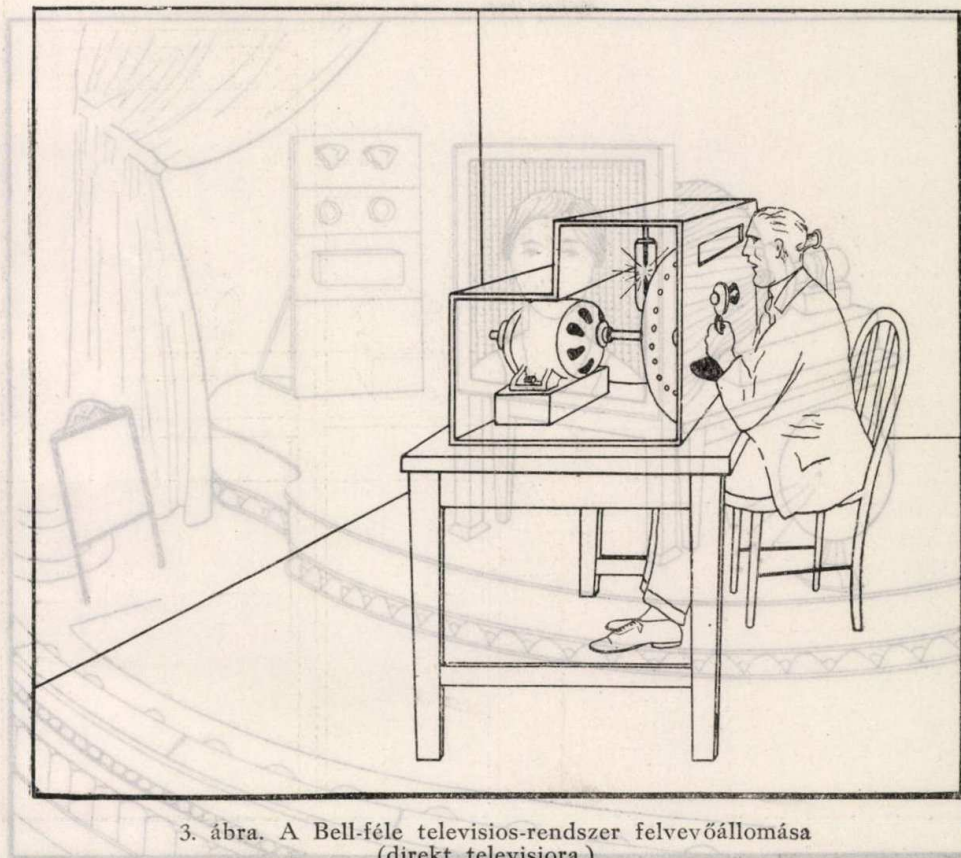
2. ábra. A Bell-féle televisios-rendszer leadóállomása.

idézi elő. Természetesen ezen áramokat a vevőállomáson is nagy mértékben fel kell erősíteni.

Jóllehet, az átvitt pontok száma meglehetősen kevés (50×50), mégis a képnek élessége meglepő, mert az alakot teljes mértékben fel lehet ismerni, annak mozgását — amint például beszél a mikrofonba, vagy fordít az előtte lévő könyvben — igen jól lehet követni.

Ha a televisio útján nyert képeket nagyobb közönségnek akarjuk egyidejűleg bemutatni, akkor a felvevő-készülék egy egészen különleges neon-lámpából áll. Ezen lámpa tulajdonképpen egy rendkívül

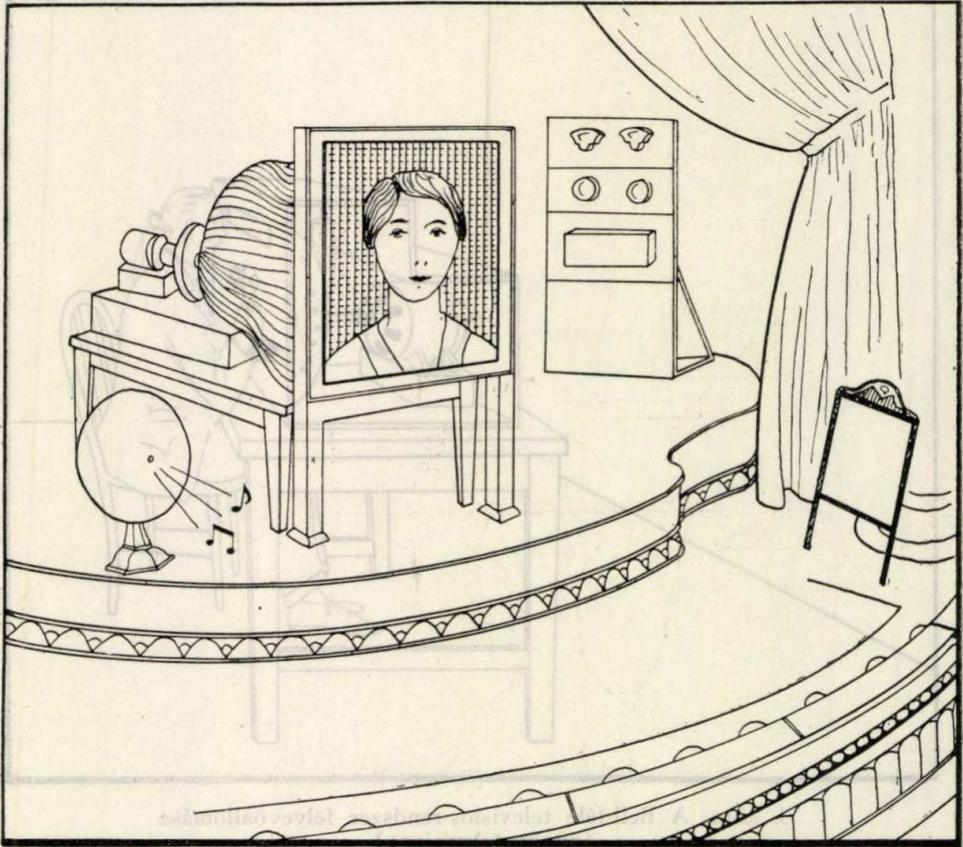
hosszú üvegcső, amely úgy van meghajlítva, hogy 50 db. egymás mellett, szorosan és párhuzamosan elhelyezett üvegcső-rendszert alkot. A cső belsejében egész hosszában egy fémspirális fut végig, amely a lámpa belső elektródját alkotja, a másik elektródot pedig azért nyelik, hogy a cső külső felületére 2500 db. kisméretű fémlapocskát ragasz-
tanak. Ezáltal a cső maga egy rácsszerű kinézést nyer, amelynek fe-
lületén vízszintes és függőleges irányban is, 50—50 db. elektród talál-

3. ábra. A Bell-féle televisios-rendszer felvevőállomása
(direkt televisiora.)

ható. Ezen 2500 elektród mindegyike egy-egy, összesen tehát 2500 vezeték segítségével összeköttetésben áll egy nagy sebességgel forgó elosztó kefével, amely pontosan szinkron forog a leadó-állomás Nipkow-tárcsájával. Ezáltal mindig csak az az elektród kaphat fotoelektromos áramot, amelynek geometriai helyzete megegyezik az adóállomás Nipkow-tárcsáján keresztül hatoló fénysugár pillanatnyi helyzetével. Ezáltal az ernyőn a televisios kép meglepő élességgel jelenik meg és a berendezést kiegészítő hangszóró az illúziót még tökéletesebbé teszi. (L. a 4. ábrát.)

Anglia. M. Baird rendszere (1926) a következő elveken épült fel: Az átviendő tárgy vagy személy erősen megvilágítva egy tárcsa előtt (B) van elhelyezve, amely hasonlít Nipkow tárcsájához, de a lyukaiba egy-egy kis lencse van beszerelve. A lyukak két sorozatban archimédesi spirális alakjában vannak elhelyezve és mindegyik lencse végig pásztázza a személyt vagy tárgyat, amidőn a tárcsa forog. Így tehát folytonos vonalakat nyerünk, mert mindegyik szériában 8 lencse van

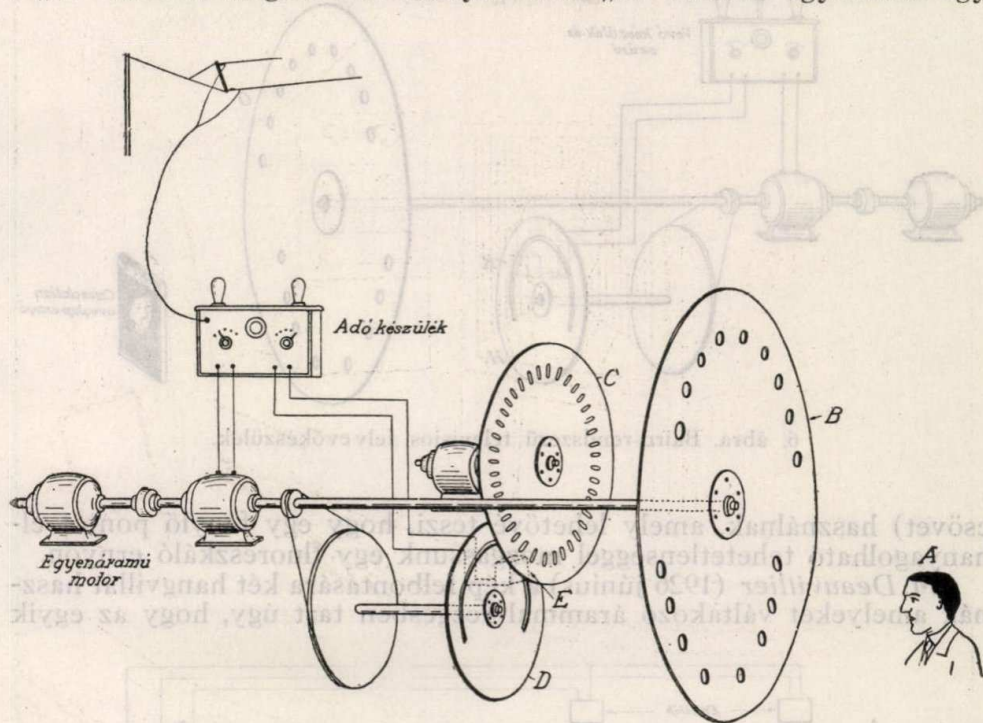
4. ábra. A Bell-féle televisios-rendszer felvevő-állomása
(indirekt televisiora.)

elhelyezve, összesen tehát 16 db. Egy tárcsa (D), amelyen egy hosszú archimédesi spirális alakú kivágás van, a B tárcsához viszonyítva 4-szeres sebességgel forog. A „B“ és „D“ tárcsáknak közös működése a képet igen kis elemekre bontja, amelyek közvetlenül az „E“ diafragma mögött elhelyezett fotoelektromos cellára hatnak. Egy tárcsa „C“, amelyen igen sok lyuk van és nagyon gyorsan forog, megszakítja a fénysugarat — amely a fotocellára esik — igen nagy megszakítási

frekvenciával. Következésképpen a fotocella igen nagy frekvenciájú modulált váltóáramot állít elő, amelynek amplitúdója az átviendő kép egyes pontjai megvilágítási intenzitása szerint változik. (L. az 5. ábrát.)

Baird a fotoelektromos árammal egy rádió-adóállomás vivő hullámát modulálja.

A felvevő-állomáson egy keretvevő van elhelyezve. A felvett nagyfrekvenciás áramokat megfelelő szűrés, egyenirányítás és erősítés után egy neon-lámpának elektródjára vezetik. (L. a 6. ábrát.) Ez a lámpa megvilágít egy négyszögletes diafragmát (K), amely a „H“ és a „G“ tárcsák mögött van elhelyezve. A „H“ tárcsán ugyancsak egy

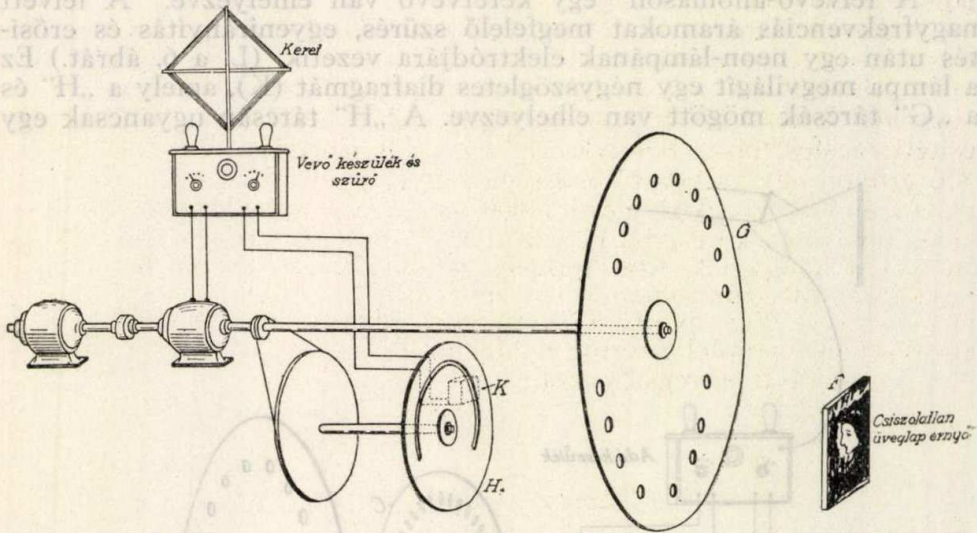
5. ábra. A Baird-rendszerű televíziós adókészülék.

kivágás van archimedesi spirális alakjában. A „G“ tárcsában pedig két szériában lencsék vannak elhelyezve, épúgy, mint az adóállomás „B“ tárcsájánál. A „K“ lámpa fénye követi a fotoelektromos áram ingadozásait, amint azokat az adóállomás leadja. A „H“ és „G“ tárcsák tökéletes szinkronizmusban forognak a megfelelő „D“ és „B“ adótárcsákkal. Ezen feltételek mellett a „K“ lámpa által kibocsátott változó erősségű fénysugarak, amelyek a „H“ és „G“ tárcsákon áthaladnak, egy csiszolatlan üvegből készült ernyőn az adóállomáson felvett képet idézik elő. Ha a fényváltozások elegendő gyorsan követik egymást, a fényhatások állandósulnak a néző retináján.

A fentiekben ismertetett készülékek az utóbbi időben különböző mechanikai és optikai tökéletesítéseken mentek keresztül. Ezek kö-

zül legjelentősebb az ultravörös láthatatlan fényforrásoknak használata, amelyek a látandó tárgy megvilágítására szolgálnak.

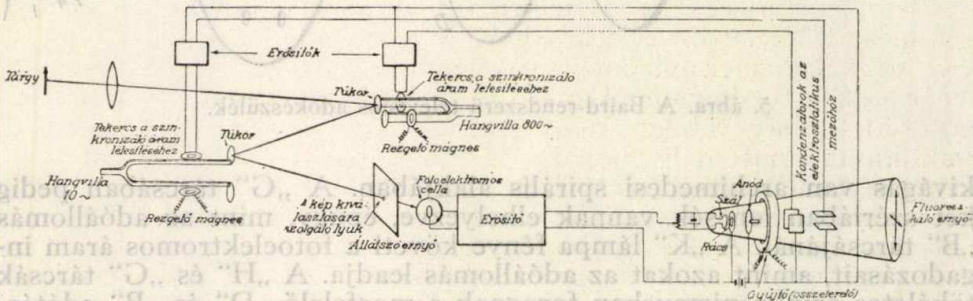
Franciaországban többen is foglalkoznak a televizio problémájával. A vételhez itt leggyakrabban katódsugár oszcillográfot (Braun-

6. ábra. Baird-rendszerű televizios felvevőkészülék.

csövet) használnak, amely lehetővé teszi, hogy egy fénylő pontot elhanyagolható tehetetlenséggel mozgassunk egy fluoreszkáló ernyőn.

M. Deauvillier (1926 június) a kép felbontására két hangvillát használ, amelyeket váltakozó árammal rezgésben tart úgy, hogy az egyik

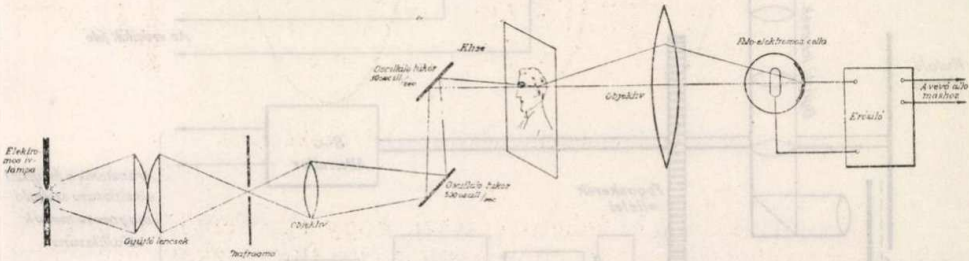

7. ábra. Deauvillier televizios berendezésének sémája.

1000, a másik pedig 10 rezgést végez másodpercenként. Ezekre a hangvillákra vannak felerősítve a tükrök, amelyekre az átviendő tárgyak különböző pontjai reflektálódnak. (L. a 7. ábrát.) Ugyanezek a hangvillák állítják elő az indukált váltóáramokat, amelyeket a szinkronizmus fenntartására a vevőállomásra vezetnek. A tárgyról jövő fénysu-

garak a tükrökön kétszeres reflexiót szenvednek és egy diafragmán keresztül a fotocellára hatnak. A fotoelektromos áram fluktuációi követik a fénysugár által bepásztázott tárgy különböző pontjai fényerőségeinek változását. A kép felbontását végző fénysugár, amidőn a tárgyat bepásztázza, a hangvillák rezgése következtében kettős sinusoidális görbét ír le.

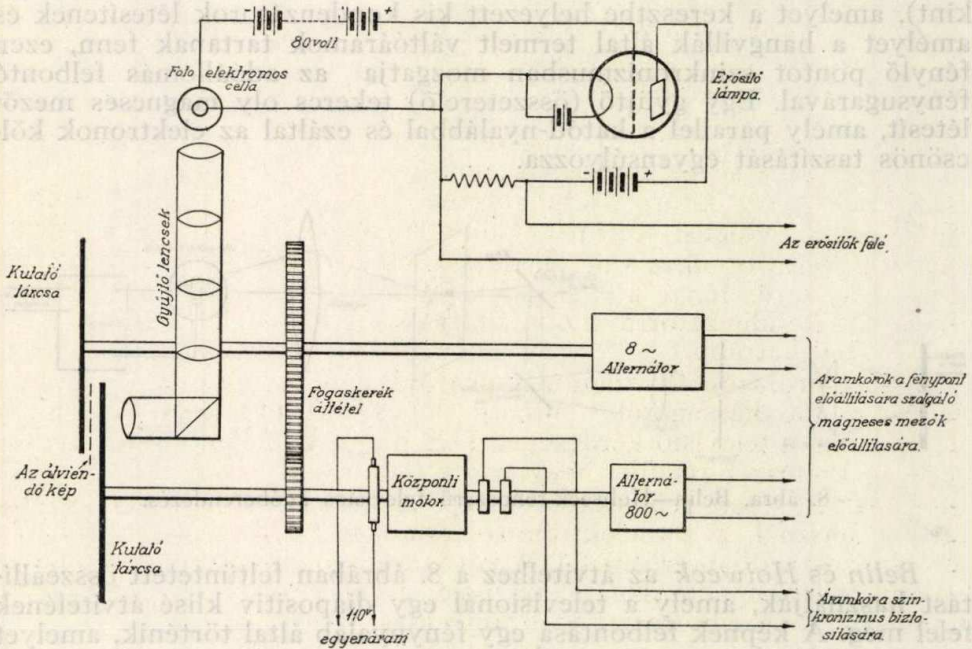
A fotoelektromos áram a vevőállomáson egy speciális kivitelű katódsugár-oszcillográfnak rácsára és katódjára lesz vezetve, ahol ez felerősítették. Az izzó katód emissziója egy elektrónokból álló sugárnyaláb hoz létre, amelynek intenzitását a fotoelektromos cellától létesített rácsfeszültség befolyásolja. Ez a katódsugár-nyaláb a fluoreszkáló ernyőn egy váltakozó erősségű fénylő pontot hoz létre. Két váltakozó elektrosztatikus mező (1000 és 10 periódussal másodpercenként), amelyet a keresztbe helyezett kis kondenzátorok létesítenek és amelyet a hangvillák által termelt váltóáramok tartanak fenn, ezen fénylő pontot szinkronizmusban mozgatja az adóállomás felbontó fénysugarával. Egy gyűjtő (összeterelő) tekerecs oly mágneses mezőt létesít, amely parallel a katód-nyalábbal és ezáltal az elektronok kölcsönös taszítását egyensúlyozza.

8. ábra. Belin—Holweck-rendszerű televisios adóberendezés.

Belin és Holweck az átvitelhez a 8. ábrában feltüntetett összeállítást használják, amely a televisionál egy diapositiv klisé átvitelének felel meg. A képnek felbontása egy fénynyaláb által történik, amelyet két oszcilláló tükrök vetít. A tükröket egy motor mozgatja elég hosszú hajtórúd segítségével, úgy, hogy ezeknek végei helyükből kimozdulva, praktikusán sinusoidális mozgást végeznek. A tükrök 500 és 10 oszcillációt végeznek másodpercenként. A motor, amely a tükröket mozgatja, egyidejűleg egy alternátort is hajt, amely 500 periódusú sinusoidális áramot állít elő és működtet egyidejűleg egy könnyű fémrudat, amely egy mikrofónnak a membránját érinti. Ezen rúd mozgása olyan, hogy a mikrofón 10 periódusú áramot állít elő. Az 500 és 10 periódusú váltóáramok a vevőbe jutnak, egyidejűleg a fotoelektromos áramokkal. A katódsugár-oszcillográf külsején két elektromágnes van elhelyezve, amelyek az 500 és 10 periódusú áramok hatása következtében sinusoidálisan váltakozó, egymásra merőleges mágneses mezőket létesítenek. Ezen mezők szinkronizmusban mozgatják a katódsugár-oszcillográf fluoreszkáló ernyőjén megjelenő váltakozó erősségű fénylő pontot az adóállomás felbontó fénysugarával.

G. Valensi és M. Johannés kísérletei 1922-ből erednek. Rendszerüknek elvi kapcsolása a 9. ábrán látható. Az átlátszó kliséet beteszik egy közönséges vetítő-gépbe, amely a képet két sztroboszkópikus tárcsa között hozza létre. Ezen tárcsák egyike egy sinus-szerű görbéből összetett, átlátszó nyílást tartalmaz. A sinus-szerű görbék archimédesi spirálisok íveiből vannak összetéve. A másik tárcsán is van egy átlátszó nyílás, amelyet két, egymást kiegészítő archimédesi spirális alkot. Ezen két tárcsát egyidejűleg ugyanazon motor hajtja, egy oly hajtószerkezet segítségével, amely által fordulatszámuk másodpercenként 2400 és 480 lesz. A két tárcsa a tengelyre derékszögben van felerősítve és egymást részben elfödik. A fénysugarak, amelyek

9. ábra. Valensi-rendszerű televíziós adóállomás.

a nyílások találkozásánál a tárcsákon keresztül haladnak és amelyek a képnek folytonosan ugyanazon sorrendben bepásztázott helyeiről erednek, egy derékszögben meghajlított kollimátor-csővön keresztül a fotoelektromos cellát működtetik. A kivágások formája, továbbá a tárcsák egymásközi mozgása következtében az egész kép elemeire bontatik fel, de a felbontás nem kettős sinusoidális vonal szerint történik, hanem egy átlót követő törtvonal alakjában — állandó és pontosan ugyanazon módon. Ez egyrészt előnyös a szinkronizmus végett, másrészt pedig ezen felbontási módnál a fénysugár hosszabb ideig futja be a kép széleit, mint annak közepét, és így a megvilágítási viszonyok kedvezőbbek. A tárcsákat forgató motor egyidejűleg két al-

ternátort is hajt, amelyek 8 és 800 periódusú áramot termelnek, amelyet a vevőállomásra vezetnek.

A vevőállomáson szintén egy központi motor hajt két alternátort és ugyancsak két összetevő tárcsát. Az adóállomás alternátorjai szolgáltatják az áramot azon két tekercs mágneses mezejéhez, amelyek a katódsugár-oszcillográf fluoresszkáló ernyőjén a fénypontot mozgatják. Ezen fénypont intenzitását a fotoelektromos áramok változtatják.

Valensi saját rendszerének ismertetésénél megjegyzi, hogy 1925 óta már nem használja a katódsugár-oszcillográfnak fluoresszkáló ernyőjét, mivel ennél a fénylő pontnak mérete 1 mm^2 -nél kisebb nem lehet. Hogy egy 22.500 elemből álló képet átvigyen (150×150 osztás), egy 15×15 cm. nagyságú fluoresszkáló ernyő lenne szükséges, amelyet a katódnyalábnak 1 másodperc alatt 10-szer kellene végigsöpörni oly módon, hogy a katódtestecskek által az ernyőnek egyetlen pontja se legyen hosszabb ideig érintve, mint $1/225.000$ másodperc és az ezen idő alatt nyert fénybenyomás elégséges és állandó legyen a szem számára. Kétséges, hogy ezt az eredményt elérjük azáltal, hogy oly elektronokat használunk, amelyek az ernyőhöz ütdés pillanatában igen nagy sebességgel mozognak, miután ez valószínűleg a fluoresszkáló anyagnak gyors kifáradására vezetne, amely az egész műveletet képtessé tenné. Valensi szerint sokkal jobb eredményre vezetne, mint a képnek pontról-pontra való előállítás, ha egy intenzív és állandó erősségű fényforrás fénye a 9. ábrában feltüntetett tárcsákon áthaladva, a Kerr-féle kondenzátorral moduláltatnék. (A Kerr-féle kondenzátor leírását lásd hátrább.)

Magyarország. Röviden meg akarunk emlékezni a magyar kutatók ezirányú munkásságáról is. Mihály Dénes, aki már hosszabb idő óta foglalkozik a televízió kérdésével, 1928 június hó 23-án a Magyar Mérnök és Építész Egyletben megtartott előadásában ismertette a „Telehor”-nak nevezett rendszerét. A kép felbontására ő egyetlen oszcillográfot használ, a fotoelektromos áramokat pedig csak egyetlen-egy erősítő fokozatban erősíti fel. A vevőállomáson a kép reprodukálására Wolfram-ívlámpát használ, amelynél az elektromos ív ritkított gáz-atmoszférában elhelyezett wolfram-rúdak között keletkezik.

Tihanyi Kálmánnak „Radioskop” nevű készülék-tervezete elgondolásában sok érdekes dolgot mutat. Az ő képbontó berendezése ugyanis egy katódsugár-oszcillográfhoz (Braun-csőhöz) hasonló készülék. Ezen evakuált csőben egymás mellett és alatt igen sok, kis, apró fotocella (káliumtestecske) van elhelyezve, amelyeket egymástól elszigetelten egy keret foglal össze. Az átviendő tárgy vagy személy képét ezen fotocellákból alkotott mezőn hozza létre. Az egyes fotocellákra jutó megvilágítás erősségének megfelelően, ezek különböző töltéseket vesznek fel. A fotocella-rendszer mögött egy rács és egy izzó katód van elhelyezve. A katódból kiinduló elektronáramlás erőssége a fotocellák megvilágítási fokától függ. A katódnyalábat úgy lehet váltóárammal mozgatni, hogy rövid idő alatt az összes fotocellákat mindig ugyanazon sorrendben bejárja. A kapott fotoelektromos áramok a másik rácsról elvezethetők és a vevőállomáson a kép reprodukálható egy Braun-cső fluoresszkáló ernyőjén. Mint elvi elgondolás,

ez a rendszer meglehetősen szép, kérdéses azonban, hogy ez a gyakorlatban is megoldható lesz-e.

Németország. Németország jelenleg csak a távfotografiának a kereskedelmi életre való kifejlesztésével foglalkozik. Az e célra használt Karolus-féle rendszer azonban kétségtelenül felhasználható lenne a televisio céljaira is s értesüléseink szerint máris igen szép eredményeket értek el mozifilmek átvitelénél, ami lehetővé teszi, hogy ugyanazt a filmet egyidejűleg tetszésszerű helyen lehessen előadni.

A Karolus-rendszer felvevő-készülékének lényege a Kerr-cella, amely egy optikai relais-nek tekinthető. Ennek működése a következő: Egy Nicol-prizma (az úgynevezett polarizátor) által egy fénysugarat polarizálunk, tehát csakis egy meghatározott síkban engedjük rezegni. Ezt a polarizált fénysugarat egy kondenzátor elektromos terén vezetjük keresztül, úgy, hogy a fénysugár polarizációs síkja a kondenzátor elektromos terével 45 fokos szöget alkosson. A kondenzátor armaturáit kisméretű (5 mm²) fémlapok alkotják és az armaturák egymástól való távolsága csak egynéhány tized mm. A kondenzátor dielektrikumá átlátszó anyag, rendszerint nitrobenzol. A kondenzátor után ismét egy Nicol-prizmát (az úgynevezett analizátort) alkalmazunk, ennek polarizációs síkja az első prizmahoz képest 90 fokkal el van fordítva. Feszültségmentes állapotában a berendezés a fénysugarat tehát nem engedi keresztül. Ha a kis kondenzátort elektromosan feltöltjük, a nitrobenzol a fénysugár kettős törését hozza létre és a fénysugár a kondenzátorban két részre — két sugárra — bomlik. Ezek a sugarak egymáshoz képest 90 fokkal vannak polarizálva és terjedési sebességük egymástól eltérő. Ha ezeket a sugarakat a második Nicol-prizmával (az analizátorral) egyesítjük, az eredő sugárnak fényereje az összetevők fáziskülönbségétől fog függeni. Ez a fáziskülönbség pedig annak az elektromos feszültségnek függvénye, amelyet a kondenzátor armaturáinál alkalmaztunk. Ha akiskondenzátort a fotocellák által szolgáltatott váltóáramokkal töltjük fel, akkor a fénysugár erőssége is pontosan fogja követni ezen áramoknak változásait. A fizika ezen jelenséget Kerr-féle fenoménnek vagy az elektromos kettős-törés tüneteményének nevezi.

Karolus az eredeti Kerr-cellán többféle javítást eszközölt, úgyhogy ez a berendezés jelenleg 10⁸ frekvenciáig teljes mértékben kifogástalanul használható.

Az előzőkben ismertetni igyekeztünk a televisio kérdésének jelen állapotát és azokat a kísérleteket és próbálkozásokat, amelyek e kérdés megoldására irányulnak. Ily rövid ismertetés az anyag rendkívül kiterjedt volta miatt természetesen teljesnek egyáltalán nem tekinthető.

Ami a televisios berendezések jövőbeni gyakorlati alkalmazhatóságát illeti, valószínű, hogy ezek annyira elterjedtek, mint p. o. a közönséges telefon, sohasem lesznek, mivel a berendezések meglehetősen drágák.

Általában 3 féle alkalmazási lehetőséget tudunk elképzelni.

1. Mint segédeszköz és kiegészítő a rendes telefontól, amidőn a beszélő felek egymást is látják. Ez még viszonylag egyszerű eszközökkel is megoldható.

2. Hasonlóan a „Public Adress System“-hez, amidőn egy terem közönsége a szónoknak nemcsak a hangját hallja, hanem őt egyidejűleg látja is. Ezt a kérdést a Bell-laboratórium — bár kissé komplikáltan — már szintén megoldotta.

3. Hasonlóan a rádió broadcasting szolgálathoz, amidőn a televíziós adóállomások mindenkit érdeklő dolgokat — p. o. atletikai versenyeket, színházi előadásokat, stb. — tudnának közvetíteni. Legújabb értesüléseink szerint a Bell-laboratóriumnak sikerült a televízió-
nak ezt a formáját is gyakorlatilag megoldania.

Bár a televízió jelenlegi rendszerei túl komplikáltak ahhoz, hogy azok általános elterjedésére számíthassanak, mégis azt kell remélnünk, hogy az emberi szellem és találékonyság, amely már annyi és azelőtt elképzelhetetlenül nehéz problémát sikerrel megoldott, ezt a kérdést is — esetleg igen rövid idő alatt — sokkal egyszerűbb és tökéletesebb formában szintén meg fogja oldani.

Az összebeszélte nyelvű táviratozás új szabályai.

Irta és az Országos Postás Zene- és Kultúregyesület október hó 27-én tartott ülésén felolvasta:

Dr. HAVAS FERENC, m. kir. postatanácsos.

Mindazok, akik a táviróval akár elméletben, akár a gyakorlatban foglalkoznak, régóta tisztában vannak azzal, hogy azok a szabályok, melyeket az összebeszélte nyelvű táviratozásra az 1908. évi lisszaboni nemzetközi szolgálati szabályzat megállapított, az 1925. évi párisi szolgálati szabályzat pedig változatlanul továbbra is érvényben tartott, megértek arra, hogy az élet követelményeinek megfelelő új szabályoknak adjanak helyet.

Amint az 1927. évi Posta- és Táviró-Évkönyvben megjelent cikkemben ismertettem, a nehézségek úgy az összebeszélte nyelvű táviratok felvételénél, mint azok továbbításánál és a vételénél egyaránt megvoltak.

A felvételnél a nehézség főleg annak elbírálásában állott, hogy a titkos értelmű szavakból vagy betűcsoportokból álló távirat a tízbetűs alapon egy díjszónak számítandó összebeszélte nyelvű vagy az ötbetűs alapon egy díjszónak számítandó betűjegyes táviratok csoportjába tartozik-e? Tízbetűs alapon egy díjszónak számítandó összebeszélte nyelvű táviratként ugyanis szabályszerűen csak akkor volt elfogadható, ha a távirat szerkesztésére használt valódi vagy műszavak a német, angol, spanyol, francia, hollandi, olasz, portugál vagy latin nyelv használata szerint kiejthető szótagokból voltak képezve. Hogy

ez a nyelvtudományi alapon megkövetelt bírálat a gyakorlatban hogyan vált be, arról a szakirodalom mondott kedvezőnek egyáltalában nem mondható kritikát.

A legtöbbször a nyolc idegen nyelv kiejthetőségi szabályaival megküzdeni nem tudó postai alkalmazottak úgy segítettek magukon, hogy egyszerűen mindent felvettek, ami tizbetűs csoportokba volt szedve s azt mint összebeszélt nyelvű táviratot díjazták meg. A közönség egy része erre az ötjegyes code-ból vett két betűcsoportot összeragasztott s így képzett belőle tulajdonképpen két gondolatot visszaadó egy csoportot. Az ily módon szerkesztett táviratot aztán mint összebeszélt nyelvűt adta fel, miáltal a távirót 100% erejéig megkárosította. Voltak, akik a felvevő országban nem használatos idegen közértelmű nyelven szerkesztett táviratokat egyszerűen szabályellenesen tizbetűs csoportokba szedték s így adták fel ugyancsak összebeszélt nyelvűként, ami a szószámok megkisebbedését vonta maga után. Ha aztán néha napján mégis feltűnt az ilyen visszaélés s a feladótól megkérdezték, hogy milyen code alapján van a távirat szerkesztve, az rendszeren a legnagyobb lelkiyugalommal rávágott egy code-nevet. Legújában éppen Belgiumban is megtörtént, hogy a tizbetűs csoportokba szedett, de teljesen közértelmű angol nyelven szerkesztett táviratról a kérdőre vont feladó azt állította, hogy az az ABC-codex alapján van szerkesztve.

A táviró-gépkezelés technikájából folyik, hogy a tizbetűs, tehát aránylag hosszú s a legtöbbször mássalhangzó halmozásokkal túlterhelt csoportoknak úgy a továbbítása, mint a vétele mondhatni az összes géprendszeren nagy nehézségeket okozott. Ezzel a nehéz továbbítással és vétellel együtt jártak a gyakori csonkítások, melyeknek utólagos rendezése igen sok fizetett szolgálati értesítés váltását tette szükségessé.

A táviró tehát a könnyen továbbítható s a legújabb számítások szerint átlag hat és fél betűs szavakból álló közértelmű nyelvű táviratokkal szemben ugyanazon díjért vállalta a nehezen kezelhető tizbetűs összebeszélt nyelvű táviratok továbbítását.

Az 1925. évi párisi nemzetközi táviró-értekezlet ezt a fonák helyzetet a maga teljességében felismerte, de mivel a bajon való segítség módjára nézve az értekezleten nem sikerült megállapodásra jutni, a párisi értekezlet egy tanulmányi bizottságot (Comité d'étude du langage convenu) delegált a kérdésnek a legközelebbi nemzetközi táviró-értekezlet számára való előkészítése céljából s ennek a bizottságnak azt az utasítást adta, hogy a megoldást oly módon keresse, hogy az új szabályok sem a távirót igénybevevő közönségre, sem az igazgatásokra, illetőleg társaságokra újabb terheket ne hárítsanak s a kérdést a tizbetűs rendszerről az ötbetűs rendszerre való áttérés útján igyekezzék lehetőleg megoldani.

A tanulmányi bizottság a legnagyobb felkészültséggel és odaadással törekedett a megbízatásnak eleget tenni. Egyrészt a különböző géprendszereken az igazgatásokkal táviratozási próbákat tartatott, másrészt statisztikai adatgyűjtést végeztetett, hogy a tervezett ötbetűs rendszernek az igazgatások és társaságok bevételeire gyakorlandó hatását, vagyis a várható bevételt előre megállapíthassa. Az

1926. évben Cortina d'Ampezzo-ban tartott több hetes tanácskozás után a tanulmányi bizottságban képviselt igazgatások többsége, — az egyetlen Anglia kivételével, — a legközelebbi nemzetközi táviróértekezletnek két megoldási módot ajánlott.

Mindkét rendszer az összebeszélt nyelvű táviratok szövegét az ötbetűs alapon tervezte egy-egy díjszónak számítani. Az első rendszer az újítással kapcsolatban a díjszavak betűinek a felére való csökkentésével szemben a feleket oly módon kívánta kárpótolni, hogy a legközelebbi nemzetközi táviró-értekezlet által megállapítandó %-ban kifejezendő díjmérséklést az úgynevezett Európán-kívüli díjrendszerben óhajtotta megadni, tekintet nélkül arra, hogy a táviratok közértelmű, avagy összebeszélt, illetve számjegyes nyelvűek. Abból indult ki, hogy a statisztikai adatok tanúsága szerint az Európán-kívüli díjrendszerben váltott táviratok legnagyobb része úgyszólván összebeszélt nyelvű (a kábel- és rádiótársaságok anyagának 87,5%-a). A második rendszer nem tett volna megkülönböztetést európai és Európán-kívüli díjrendszer között, hanem a megállapított százalékszerű díjmérséklést az összebeszélt nyelvű táviratoknak mindkét díjrendszerben meg akarta adni.

Anglia ezzel szemben már a tanulmányi bizottságban, valószínűleg a nagy brit kereskedelmi és ipari érdekeltségek nyomására, bizonyos, a magán- és mássalhangzó halmozásokat korlátozó rendelkezésekkel kiegészítve, a régi tízbetűs rendszer fenntartását javasolta.

A tanulmányi bizottság munkájának 1926-ban történt befejezésével a helyzet tehát eléggé érettnek látszott arra, hogy azzal a legközelebbi nemzetközi táviró-értekezlet foglalkozhassék. Mivel az igazgatások tekintélyes része az összebeszélt nyelvű táviratozás érvényben levő s az igazgatásokra és társaságokra erősen hátrányos szabályai szerint tovább dolgozni már nem kívánt, többen a belga igazgatótól a Bruxelles-be eredetileg 1930-ra tervezett nemzetközi táviró-értekezletnek 1928 őszére való összehívását kérték azzal, hogy az értekezlet kizárólag az összebeszélt nyelvű táviratozás szabályainak megváltoztatásával és az azzal összefüggő szükséges módosítások tárgyalásával foglalkozzék.

Amikor a nemzetközi táviró-értekezlet összeülésének híre terjedt, minden valószínűség szerint a brit igazgatás bátorítására, megmozdult a nemzetközi nagykereskedelem s központi szerve, a Párisban székelő nemzetközi kereskedelmi kamara útján, a nemzetközi táviró-unió elé jelentést terjesztett. Ebben egyrészt azt kérte, hogy úgy, amint az már az 1927. évi washingtoni rádió-táviró kongresszuson megvolt, a jövőben a nemzetközi kamara a nemzetközi táviró-értekezletek tanácskozásain is mint tanácsadó érdekeltség résztvehessen. Másrészt kiterjeszkedett néhány, a nemzetközi távirót érintő kérdésre is, köztük elsősorban az összebeszélt nyelvű táviratozás szabályainak küszöbön álló reformjára. Erről oly értelemben nyilatkozott, hogy szerinte az érvényben levő szabályok megváltoztatására szükség nincsen. Ha azonban a táviró-értekezlet mégis a tízbetűs rendszerről az ötbetűs rendszerre kívánna áttérni, úgy az összebeszélt nyelvű táviratok díj-szabását legalább is ötven százalékkal kellene mérsékelnie.

Ilyen előzmények után ült össze a folyó évi szeptember hó 10.-én

Brüsszelben a nemzetközi táviró-értekezlet, melyre természetesen tanácsadói minőségben a nemzetközi kereskedelmi kamarát is meghívták. Az értekezlet Arendt Ottó német vezető-delegátus elnöklete alatt bizottságot alakított, melynek az volt a feladata, hogy az igazgatások és társaságok, valamint a nemzetközi kereskedelmi kamara fel fogását összeegyeztesse s az értekezlet plénumának tárgyalásai számára az anyagot előkészítse.

A tanulmányi bizottság elnöke a statisztikai adatgyűjtésre támaszkodva, az ötbetűs alapra való áttéréssel kapcsolatban oly megoldást ajánlott, mely az igazgatások és társaságok bevételeit csak a jelenlegi átlagos bevétel nivóján tartotta volna. Ezen az alapon s mivel az értekezlet maga is az úgynevezett cortinai első rendszer mellett foglalt állást, a nemzetközi kereskedelmi kamara képviselőivel ezt a rendszert ismertették meg, melyet bizonyos módosítással az érdekeltség számára még előnyösebbé tettek. Eszerint az összebeszélt nyelvű táviratok szerkesztésénél a tizbetűsről az ötbetűs díjszavakra való áttéréssel kapcsolatban úgy a közértelmű, mint az összebeszélt- és vegyesnyelvű táviratok számára új mérsékelt díjszabást állapítottak volna meg, melyben a díjtételek az Európán-kívüli díjrendszerű forgalomban a jelenlegi díjak 66 százalékát, az európai díjszendszerű forgalomban pedig azok 90 százalékát tették volna.

Az összebeszélt nyelvű táviratoknál ugyanis a nemzetközi kereskedelmi kamara által kívánt ötven százalékos díjmérséklést az igazgatások és társaságok nem adhatták meg, mert ha ezt megteszik, úgy bevételeik az eddigi bevételek nivója alá süllyednek. A végzett statisztikai adatgyűjtés szerint ugyanis az ötbetűs díjszavakra való áttérés a kérdéses táviratanyag szószámát nem duplázza meg, hanem csak az egyes igazgatások és társaságok különböző viszonyai szerint mintegy 30—40 százalékkal emeli. Ez azzal magyarázandó, hogy az összebeszélt nyelvű táviratanyag egy részét már jelenleg is ötbetűs-rendszerű codek alapján szerkesztik, valamint azzal is, hogy az ilyen táviratok címének és aláírásának szószáma az ötbetűs rendszerre való áttéréssel nem változik, mivel a címet és az aláírást úgy mint eddig, továbbra is tizenöt betűnként kell egy díjszónak számítani.

Az értekezlet több vezető delegátusa az egyeztető bizottság tárgyalásai folyamán ismételten rámutatott azokra a nagy előnyökre, melyek a teljes szabadság mellett szerkesztett ötjegyes betűcsoportok rendszerének bevezetése esetén úgy a távirót igénybevevő érdekelt-ség, mint a code-kiadó vállalatok számára megnyílnának. A szerkesztés és desifrirozás könnyebbsége, a feladásnál eddig előfordult nehézségek és vitatkozások megszűnése, a gyors és előreláthatólag szinte hiba nélküli továbbítás s ennek következményeként az utólagos rendezések és az azzal járó költségek megszűnése az érdekelt-ség számára csak előnyös lehet. Végül codetechnikai szempontból az a megállapított tény, hogy egy kiejthetőségi szabályokhoz nem kötött, tehát teljesen szabad kombináció útján képzett öt betűből álló csoporttal többet tartalmazó gondolatot lehet kifejezni, mint a kiejthetőségi szabályokhoz kötött, tehát korlátozott képzésű tíz betűből álló csoporttal, szintén igen nagy jelentőségű. A felajánlott díjmérséklést ezenfelül nemcsak az összebeszélt nyelvű, hanem az egyéb nyelvezetű

táviratok is élveznék, melyeket a nemzetközi kereskedelem szintén használ. Végül hangsúlyozták azt is, hogy a nemzetközi táviróforgalom eddig sem tartozott a jövedelmezőnek mondható üzemek közé; a nemzetközi kereskedelmi kamara tehát nem kívánhatja az igazgatósoktól és társaságoktól, hogy a jövőben még a jelenlegieknél is szerényebb anyagi eszközök mellett töltsék be azt a szerepet, mely épp a nemzetközi kereskedelem boldogulása szempontjából egyike a legfontosabbaknak. Különben is egy-egy nagy kereskedelmi üzletkötésben az azzal kapcsolatban váltott néhány távirat díja az egész ügylet értékének oly csekély, szinte számokban alig kifejezhető százalékát teszi, hogy a táviratok díjában előálló kismértékű eltolódás az árak kedvezőtlen alakulására hatással úgysem lehet.

A nemzetközi kereskedelmi kamara képviselői azonban nem mutattak semmiféle hajlandóságot arra, hogy ez előtt az érvelés előtt meghajoljanak s a reformból reájuk háramló előnyökért a követelt ötven százalékos díjmérséklést a hatvanhat százalékhoz közelebb hozzák.

A nemzetközi kereskedelmi kamara képviselőinek merev magatartását bizonyos mértékben megmagyarázza az a támogatás, melyben a brit igazgatás, valamint néhány angol dominium, az Eastern kábel-társaság s egyes exotikus igazgatások, mint például Brazília, Ecuádor, sőt végül még az Északamerikai Egyesült-Államok részéről is részeseült, melyek Nagybritanniának a status quo ante fenntartását célzó újabb javaslata mellett törtek lándzsát. Nagy szerepet játszott ezenfelül náluk még az is, hogy nem voltak elég táviró-szakértők ahhoz, hogy az értekezlet többsége által felajánlott kedvezményeknek a gyakorlati életben mutatkozó valódi értékét elbírálni tudták volna.

A nemzetközi kereskedelmi kamarával az egyezkedő tárgyalások tehát holtpontra jutottak s ezeket az egyezkedő bizottság elnöke azzal az őszinte sajnálkozástól áthatott szavakkal volt kénytelen bezárni, hogy ezekután a nemzetközi táviró-értekezlet számára nem marad más hátra, mint a távirót igénybevevő érdekeltség annyira óhajtott közreműködése nélkül egyedül keresni a megoldást. A nemzetközi kereskedelmi kamara nem is habozott sokáig, hanem ahelyett, hogy valami közvetítő javaslatot tett volna, egyszerűen annak hangsúlyozására szorítkozott, hogy az értekezleten többé nincs mit keresniök, csomagoltak s az értekezletről kivonultak.

Szóval a levegő tele volt puskaporral, a brüsszeli lapok „Gros incidents à la Conférence télégraphique internationale” című cikkekben tárgyalták az esetet. A delegátusok egymásközt Angliának az Unióból való esetleges kilépésének bekövetkezéséről beszéltek, — hamarjában senkisé sem tudta, hogyan lehetne ebből a zsákutcából kikerülni. A delegátusok nagyrésze azért tanácstalanságában instrukciókért haza táviratozott vagy telefonált hivatali felsőbbségéhez.

A kátyúba jutott szekeret végül mégis ki kellett húzni a sárból. Vállalkoztak is rá elegen s a konferencia elé a legkülönbözőbb alapon átgondolt s az illető ország különleges érdekeinek vagy a javaslattevő delegátus egyéni ízlésének leginkább megfelelő javaslato kerültek, melyeknek legtöbbje azonban a többség részéről elfogadásra nem számíthatott.

Mint érdekes jelenséget kell itt felemlítenem, hogy az értekezlet második felében egyes igazgatások, mint pl. Japán, Lettország, Belgia-Kongó, Szovjet-Oroszország, valamint az amerikai kábel- és rádiótársaságok, a Transrádió, a francia rádió-társaságok arra a megállapodásra jutottak, hogy bevételeiknek eddigi szintjét az ötjegyes összebeszélt nyelvű táviratok díjának az Európán-kivüli díjrendszerű forgalomban az eddigi díjak $\frac{2}{3}$ -ában való megállapítása esetén nem fogják tudni fenntartani s a díjaknak a jelenlegi díjak 70—75%-ában való megállapítását kérték. Ezt az álláspontot az értekezlet azonban nem fogadhatta el, mert ilyen kedvezőtlen százalék elfogadásával az ötbetűs rendszerű összebeszélt nyelvű táviratok térhódításának lehetőségét nem kívánták kockára tenni.

Többszöri ülésezés s a delegátusok közötti hosszas megbeszélések után végül is az a felfogás kerekedett felül, hogy legjobb volna olyan megoldást találni, mely az összebeszélt nyelvű táviratozást tízbetűs alapon is és ötbetűs alapon is, ez utóbbinál természetesen megfelelő díjmérsékléssel, megengedné. Ilyen kettős rendszer elfogadása esetén a Madridban 1932-ben összeülő legközelebbi nemzetközi táviró-értekezleten a szerzett gyakorlati tapasztalatok alapján s az erősen előretörő képtáviratozás kívánalmaira való tekintettel, a végérvényes szabályok megalkotása már bizonyára könnyebb lesz. Ez alatt a hároméves átmeneti idő alatt a közönségnek is módjában fog állani az ötbetűs rendszer előnyeit s ezzel szemben a tízbetűs rendszer hátrányait saját gyakorlati tapasztalatai alapján megismerni s az ötös rendszerhez hozzászokni. Ez az átmeneti idő arra is elégségesnek látszott, hogy egyrészt a nagy code-kiadó vállalatok codejaikat átdolgozzák és újra kiadják, viszont a közönség régi tízbetűs codejait új ötbetűs rendszerűekkel cserélje ki.

A nemzetközi táviró-értekezlet emellett a megoldás mellett is döntött. A sok javaslatot és érdeket összeegyeztető tervet kidolgozására az értekezlet Boulanger francia fődelegátus elnöklete alatt külön bizottságot, ú. n. Comité d'analyse-t alakított, mely aztán elkészítette ezt az ötvenszázalékos kiegészésre alapított szabályzat-tervezetet, mely a szerkesztő-bizottság simításai után végül a plénum elé került. A tervezetet az értekezlet csekély módosításokkal el is fogadta s annak érvénybelépési időpontját 1929. évi október hó 1-ső napjában állapította meg. Az új szabályok legfontosabbjai a következők:

A párisi átvizsgálás szerinti nemzetközi szolgálati szabályzat 8. cikkének 1. §-a törlendő s annak szövege a következőkkel helyettesítendő:

1. §. Közértelmű nyelv az a nyelv, mely a nemzetközi táviratozásra elfogadott nyelven vagy több ily nyelven megérthető gondolatot fejez ki, minden egyes szó és minden egyes kifejezés azzal az értelemmel bírván, melyet neki rendesen azon a nyelven tulajdonítanak, melyhez tartozik.

A 9. cikk teljes szövege törlendő s a következőkkel helyettesítendő:

9. cikk. 1. §. Összebeszélt nyelv az a nyelv, mely oly valódi vagy műszavakból áll, melyeknek nincsen meg az az értelmük, melyet nekik

rendesen abban a nyelvben tulajdonítanak, melyhez tartoznak, s ennek következtében a közértelmű nyelvű nemzetközi táviratozásra elfogadott egy vagy több nyelven megérthető mondatokat nem alkotnak; végül állhat a fenti módon jellemzett valódi szavak, valamint műszavak keverékéből is.

2. §. Összebeszélt nyelvű táviratok alatt azokat értjük, melyeknek szövege ehhez a nyelvhez tartozó szavakból áll. E táviratok két csoportra oszlanak:

A) csoport. Oly táviratok, melyeknek szövege 10 betűnél nem több betűből álló összebeszélt nyelvű szavakat tartalmaz, melyekben, amennyiben 5 betűnél nem több betűből állanak, legalább egy magánhangzó, ha 6, 7 vagy 8 betűből állanak, legalább két magánhangzó s ha 9 vagy 10 betűből állanak, legalább három magánhangzó fordul elő. Az 5 betűnél több betűből álló szavakban az első öt betű közt legalább egy magánhangzónak, a szó maradékrészében pedig legalább szintén egy magánhangzónak kell lennie; magától értve, hogy a 9 vagy 10 betűs szavakban összesen legalább három magánhangzónak kell előfordulnia. A magánhangzók a következők: a, e, i, o, u, y. Két vagy több közértelmű szónak ama nyelv szokásaival ellenkező összevonása, amelyhez ezek a szavak tartoznak, nincs megengedve.

B) csoport. Oly táviratok, melyeknek szövege 5 betűnél nem több betűből álló összebeszélt nyelvű szavakat tartalmaz, melyeknek képzése semminemű feltételhez vagy korlátozáshoz kötve nincs. Számok vagy számcsoportok alkalmazása nincs megengedve; mindazonáltal számok és betűk keverékéből képzett kereskedelmi jelzések, ha a feladó be tudja bizonyítani, hogy tényleg kereskedelmi jelzésekről van szó, elfogadhatók.

A B) csoportba tartozó táviratot felvevő tisztviselő a pénztári táviratot = CDE = jelzéssel látja el, melyet a távirat bevezető részének elején, egészen a rendeltetési helyig továbbítani kell.

3. §. Az A) és B) csoportba tartozó táviratokban az összebeszélt nyelvű szavak az ä, á, â, é, ê, ñ, ö ü ékezetes betűket nem tartalmazhatják, az ae, aa, ao, oe, ue, ch betű-összetételek mindegyike pedig két betűnek számít.

4. §. Az A) csoportba tartozó táviratok után a teljes díj jár; a B) csoportba tartozók után, ha Európán-kívüli díjrendszerű táviratról van szó, a teljes díj kétharmada, ha európai díjrendszerű táviratról, úgy a teljes díj háromnegyede jár.

5. §. Díjazás szempontjából egy összebeszélt nyelvű távirat nem minősíthető részben az A), részben a B) csoportba tartozó táviratnak. Ebből a szempontból az kizárólag vagy csak az A), vagy kizárólag csak a B) csoportba sorozható. (Az előadó megjegyzése: Oly összebeszélt nyelvű távirat, melynek szövegében, ha mindjárt csak egy öt betűnél több betűből álló szó fordul is elő, a B) csoportba már nem sorozható s az csak az A) csoport szabályai szerint bírálendő el.)

6. §. Az A) csoportba tartozó összebeszélt nyelvű vagy vegyesnyelvű távirat feladója, ha a felvevő hivatal vagy annak előttes igazgatósága azt kéri, tartozik a codet bemutatni, melynek alapján a táviratot szerkesztette.

A brüsszeli nemzetközi táviró-értekezlet további határozataiban

már csak a szolgálati szabályzat 10., 21., 22., 25., 37. és 79.-ik cikkeinek részbeni módosításaira szorítkozott, már amennyire azt a fenti határozatok szükségessé tették.

Igy kimondatott, hogy az A) csoportba tartozó összebeszélt nyelvű szavakból, valamint közértelmű nyelvű szavakból képzett vegyesnyelvű táviratokban, a közértelmű nyelvű szavak tíz betűig egy díjszónak számítanak. Ha az ilyen vegyes nyelvű távirat összebeszélt nyelvű szavai a B) csoportba tartoznak, úgy a közértelmű szavak öt betűnként számítanak egy-egy díjszónak.

Az új szabályzat jogot ad a rendeltetési vagy az átmenő igazgatósoknak arra, hogy a hozzájuk érkező s szabályellenesen képzett A) csoportbeli (vagyis tízbetűs rendszerű) összebeszélt nyelvű táviratok után a hiányzó díjjal a felvevő igazgatást megterheljék. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az ilyen táviratot átminősítik betűjegyessé s a szószámot már nem tízes, hanem ötjegyes alapon számítják ki. Díjmérséklés természetesen az ilyen, most már betűjegyes távirat után nem járhat.

Végül az új szabályzat a B) csoportba tartozó (vagyis ötbetűs rendszerű) összebeszélt nyelvű táviratoknál 4 szavas díjminimumot állapít meg.

Ezek az összebeszélt nyelvű táviratozás új szabályai. Most már jöhet a kritika. Ez a kritika már magán a brüsszeli táviró-értekezleten megindult és pedig már akkor, mikor ezek a szabályok csak vázlatban voltak meg. Nos, ez a kritika már akkor is kedvezőtlenül hangzott éppen azoknak az ajkáról, akik ennek az új szabályzatnak kényszerűségéből a megteremtői voltak.

Az új szabályoknak a B) csoportra, tehát az ötbetűs rendszerre vonatkozó része, mely a tanulmányi bizottság második rendszerének a megvalósítása, a táviró szempontjából jónak mondható s azokat kétségkívül örömmel kell minden távirásznak üdvözölnie. Az ötbetűs, minden korlátozás nélkül képezhető rövid betűcsoportokkal úgy a felvevő, mint a gépkezelő távirászok könnyen fognak dolgozni s az így szerkesztett táviratokkal a közönségnek is kevés baja lesz.

Másként áll természetesen a helyzet az A) csoportbeli, tehát tízbetűs rendszerű táviratokkal. Az ezekre vonatkozó szabályok igen bonyolultak, azoknak a gyakorlatban való alkalmazása s az azok alapján szerkesztett táviratoknak úgy a felvétele, mint a továbbítása nehézkes és igen körültekintő pontos munkát igényel. A párisi szolgálati szabályzat határozataival szemben bizonyos haladást azonban még itt is meg kell állapítanunk, mert az új szabályok a szótagoknak a nyolc nyelv szerinti kiejthetőségét már nem kívánják, ellenben bizonyos számú magánhangzónak beiktatását írják elő, melyeknek előfordulását, ha talán fáradságosan és időtrábló munkával is, de mégis egyszerű rátekintéssel s minden különösebb előképzettség nélkül, minden tisztviselő meg tudja majd állapítani. Ezzel szemben a régi nyolc nyelv szerinti kiejthetőség elbírálása a gyakorlatban megvalósíthatatlan volt.

Ettől az egyetlen jótulajdonságtól eltekintve azonban az A) csoportbeli táviratok szabályai úgy a távirászok, mint a nagyközönség számára mindazokat a hátrányokat átmentették a jövőre, melyek a mostani tízbetűs rendszerben megvoltak. Viseljék érte az ódiomot

azok, akik ezeknek a szabályoknak további fenntartását kieroszakolták. A brüsszeli nemzetközi táviró-értekezleten résztvett delegátusok több, mint 90 százalékát, köztük a magyar delegációt is, ebben a tekintetben szemrehányás nem érheti.

Mivel ezek a részben nem szerencsés szabályok megvannak s 1929 október 1-től kezdve azok szerint kell dolgoznunk, felmerül a kérdés, milyen magatartást tanúsítsanak azokkal szemben a táviró igazgatások, a társaságok, illetőleg maguk a távirászok. Erre csak egy válasz van: az utolsó betűig a gyakorlatban alkalmazni kell őket. Semmi körülmények között nem szabad túrnunk azt, hogy a feladók két ötbetűs s az előírt magánhangzókat nem tartalmazó betűcsoportok összetétele útján vagy közértelmű nyelvű szövegnek a nyelvszokásokkal ellenkező tízes csoportokba való szedése útján szerkesszék meg távirataikat s azokat mint összebeszélt nyelvűeket adják fel. Az ilyen táviratokat kifogásolni kell s amennyiben a fél felvételükhöz ragaszkodnék, azokat mint betűjegyeseket, ötbetűs alapon kell megdíjazni. Erre a szigorú elbírálásra különben már csak azért is szükség van, mert az új szabályok a rendeltetési, illetőleg továbbító igazgatásokat feljogosítják a hiányzó díjnak a felvevő igazgatás terhére való írására.

Igen valószínű, hogy az ilyen szigor, mely azonban teljesen szabályszerű és jogosult, a felek részéről az első időben zúgolódásokat fog kiváltani. Ekkor áll be az a helyzet, melyben a világ távirászainak tényleg a helyzet magaslatára kell helyezkedniök. Türelmet és fáradtságot nem kímélve, oktassák és világosítsák fel a feleket, magyarázzák meg részletesen a tízes rendszer minden hátrányát s az ötös rendszer összes előnyeit. Szóval, neveljenek maguknak olyan közönséget, mely az életképes, egyszerű, ötbetűs rendszer szerint szerkesztve adja fel összebeszélt nyelvű táviratait. Hogy ilyen felvilágosító munkának van jövője, arra már bátorító tünetünk is van. A német nagyipar ugyanis ellentétben a nemzetközi kereskedelmi kamarával, oly előterjesztéssel fordult a brüsszeli nemzetközi táviró-értekezlethez, melyben az ötbetűs rendszer elfogadását ajánlotta s annak a tízbetűs rendszerrel szemben való előnyösebb voltát még abban az esetben is elismerte, ha a díjmérséklés az 50 százalékot nem érné el. A brüsszeli nemzetközi táviró-értekezleten többen is kifejezést adtak ennek a céltudatos munkától várt jobb jövőben való hitüknek, melyet magyarul talán úgy adhatnánk vissza, hogy: „Bizalmunk az ősi távirász-erényben“.

Távírókezelésnél előforduló hibák.

Irta: HARNYAI JÁNOS, m. kir. posta-főfelügyelő.

A táviratok felvételénél, irányításánál, továbbításánál és kézbesítésénél előforduló szabálytalanságok, tévedések, a táviratok késését, céltévesztését és elkallódását idézik elő.

E hibák a távirót igénybevevő közönségnek sokszor helyre nem hozható kárt, kellemetlenséget, sőt szerencsétlenséget okoznak, a posta iránt bizalmatlanságot keltenek, a távirónak kisebb mértékben való használatát, végeredményben pedig az állam károsodását okozzák.

A postaigazgatások természetesen gondoskodnak a táviratok gyors és szabályszerű kezeléséről, de nem vállalnak anyagi felelősséget és nem adnak kártérítést azokért a károkért, amelyek a táviratok szabályellenes vagy téves kezeléséből származhatnak, a céljukat tévesztett táviratokért beszedett díjakat azonban bizonyos feltételek mellett a feladónak visszatérítik.

Hogy a Táviró-Unióhoz tartozó államok mért nem adnak kártérítést a célját tévesztett táviratokért, ennek egyik oka az is, hogy a távirat tulajdonképpen csak oly egyszerű levélnek tekinthető, mely a postánál gyorsabb eszközök felhasználásával kerül a címzett kezeihez.

Éppen azért, mert a közönség táviratainak szolgálati hibából eredő esetleges elveszéséből, ferdítéséből, csonkításából, késéséből, téves kézbesítéséből, stb. származó károkért semmiféle kártérítést nem kap, minden távirásznak becsületbeli kötelessége a rábízott munkát tőle telhetőleg a legnagyobb figyelemmel és lelkiismeretességgel végezni.

Bármilyen szigorúan is büntetik a táviratok kezelésében hibás közegeket, bármennyire is szabályszerűen dolgoznak a kezelők, sajnos, lehetetlen a tévedések teljes kiküszöbölése.

Tévedések, hibák mindig voltak és lesznek, nemcsak a távirónál, hanem általában minden emberi munkánál. Csak arra kell okvetlen törekedni, hogy e hibák, tévedések a minimumra redukálódjanak.

Már a felvételnél is sok hibát megelőzhet a tisztviselő, ha a közönséget megfelelő módon figyelmezteti, hogy táviratát tisztán, olvashatóan írja. A kétes írás a továbbításnál zavart okoz és az ilyen távirat legtöbbször ferdítve kerül a rendeltetési helyre; ha pedig a gépkezelő az olvashatatlan írású táviratot a felvételhez visszaküldi, az már késséssel jár, sőt ha a feladót nem találják, a távirat célját tévesztheti.

Kiváló figyelmet kell fordítani továbbá a rendeltetési táviróhivatal helyes megállapítására is. Semmi esetre sem szabad elmulasztani a Helységnévtárnak, valamint a Hivatalok Névsorának megtekintését oly esetekben, amikor a felvevő tisztviselő nem biztos benne, hogy a rendeltetési helyen van-e táviróhivatal, mert a közönség által ez irányban adott útbaigazítás nem mindig megbízható.

A felvételnél a szószám szabályszerű megállapítása nemcsak a kincstár érdekeit szolgálja, hanem a távirat esetleges csonkítását is meggátolja. Ügyelni kell tehát a szabályellenesen összevont szavakra is, mert ha a továbbításnál egy szót véletlenül kihagynak, az összevont szót a vevő gépkezelő jóhiszeműleg kettőnek olvassa és a hibát nem veszi észre.

Nem szabad elmulasztani a 15 betűnél vagy 5 számjegynél hosszabb szavaknál, illetőleg számcsoportoknál a tényleges- és a díjszószámot a távirat bevezetőrészében törtszámmal jelezni.

A feladó nevét és pontos lakcímét mindenkor rá kell iratni a táviratürlapra; ez nemcsak az esetleges visszajelentés kézbesíthetése, hanem az utólagosan megállapított díjkülönbözet beszedhetése vagy más felvilágosítás beszerzése céljából is szükséges.

Tisztán, olvasható írással, szabályszerűen megállapított és a bevezetőrészben pontosan feltüntetett szószámmal, helyes utolsó táviróhivatal megjelöléssel felvett távirat a legkritikább esetben téveszti célját.

Irányításnál ügyelni kell elsősorban a közvetítő hivatal kijelölé-

sére, mert a tévesen irányított távirat mindenkor megkésik, sőt igen könnyen el is kallódik.

A táviratok hibátlan továbbítása és vétele még egy kevésbé gyakorlott távirásznak is sikerül, ha minden figyelmét a kezelésre fordítva, szabályszerűen dolgozik. Szórakozott, felületes ember sohasem lehet jó telegrafista.

Összebeszélt (titkos) nyelvű szövegnél egy betű ferdítése, elhagyása már a ferdített szó, esetleg az egész távirat értelmét is veszélyezteti, de a közértelmű nyelven szerkesztett táviratban is zavart, kárt okozhatnak az ily hibák.

Morse adásnál a jelek jó csoportosítása, az egyforma ütem tartása, Hughesnél az ellenőrző szalag figyelése a minimumra leszállíthatja a ferdítéseket és csonkításokat.

Morse vételnél a gépkezelőnek mindenkor a szalagon látható betűket és számokat, a hallás utáni vételnél pedig a vétel pillanatában tényleg hallott jeleket kell tisztán, olvashatóan leírni. Sohasem szabad találgatni, kombinálni, mert ez legtöbbször hibás vételt eredményez. A kétesnek látszó szavakat és számokat okvetlen meg kell ismételtetni. Ugyanez áll a Hughes-rendszerénél is.

Hughes-vételnél a táviratot tartalmazó szalagrészt szabályszerűen kell az úrlapra ragasztani, főképpen a címet a megfelelő keretek közé, nehogy a csomagolás után a cím egy része (házsám) ne látszódjék. Hasonló okból a Morsénél is figyelni kell, hogy a címet az arra szánt helyre írják.

Hosszabb táviratoknál, amikor a szöveget az úrlap másik oldalára vagy folytatólag egy második lapra kell írni (ragasztani), a folytatás jelét mindenkor alkalmazni kell, illetőleg az úrlapokat még külön is megszámozni, mert ennek elmulasztása az átmenő forgalomban csonkítást okozhat.

A gépkezelésnél is nagy gondot kell fordítani a szószámolására. A távirat bevezetőrészében feltüntetett szószámnak, ha azt a felvételnél jól állapították meg, okvetlen egyezni kell a vett szószámmal. A vevő-gépkezelőnek semmi körülmények között sem szabad a szószámot önkényesen javítani, hanem az esetleges eltérést, még ha az oly csekélységnek is látszik, mindenkor az adóval kell rendeztetni. Az adó pedig ilyen esetben köteles a szószámot lelkiismeretesen felülvizsgálni és a vevővel szabályszerűen egyeztetni.

A kezelt táviraton a felvételi és továbbítási rovatokat pontosan ki kell tölteni, úgyszintén a vezeték-, illetőleg levelezési jegyzőkönyvbe is minden egyes táviratot be kell írni. Nagyon fontos főként, hogy a vezetékszám bejegyzésénél ne legyen tévedés, mert a felületes bejegyzés a rendezésnél zavart okoz, esetleges felszólalásnál pedig a távirat nehezen található meg, sőt keresése eredménytelen is lehet.

Szigorúan tilos a táviratokra a továbbítási adatokat előre feljegyezni vagy a táviratot, mielőtt leírják, illetőleg az azt tartalmazó szalagrészt felragasztják, a jegyzőkönyvbe beírni, mert a legnagyobb elővigyázat mellett is megtörténik, hogy az ily, még le nem adott távirat a továbbítottak közé kerül.

Kiváló figyelem fordítandó a továbbított táviratok nyugtázására. Kivált Hughes, Siemens vagy más gyorstávírónál könnyen előfordul,

hogy egy-egy rövid távirat felvételi szalagja leesik, elkallódik, esetleg a szalagtekercsen marad. Ha a vevő ilyenkor egy darabbal kevesebbet nyugtáz és a továbbító gépkezelő a hiányos nyugtázást elfogadja, a távirat kiesik a nyilvánlatból, a hibára pedig már csak panasz esetén jönnek rá.

Utalványtáviratoknál ügyelni kell, hogy az utalványozott összeg betűkben és számokban egyezik-e és ha eltérés mutatkozik, azt azonnal rendezni kell.

A postával kézbesítendő táviratok gyakran indokolatlan nagy késséssel jutnak el a címzett kezeihez, mert az utolsó táviróhivatalnak a kézbesítő postahivatallal kedvezőtlen járáti összeköttetése van.

Az ilyen táviratok beérkezésekor tehát a Postatérkép és a Magyar Kir. Táviró- és Távbeszélő Hivatalok Névsora, valamint a rendelkezésre álló többi segédkönyv adatainak figyelembevételével, esetleg a helyi ismeretek alapján haladéktalanul meg kell állapítani, hogy a távirat a kérdéses időben melyik táviróhivatal útján jut el leggyorsabban rendeltetési helyére. Ha másik táviróhivatal az ilyen táviratot gyorsabban juttathatja el a kézbesítőhivatalhoz, azt táviratilag azonnal ahhoz a táviróval vagy távbeszélővel egyesített postahivatalhoz kell továbbítani, amelynek a legkedvezőbb a járáti összeköttetése.

Ha már a távirat vétele közben is meg lehet állapítani, hogy más hivatal közvetítésével az előbb említett távirat gyorsabban elérheti célját, a vételt is meg lehet szakítani s a továbbító hivatal fel kell kérni az utolsó táviróhivatal nevének módosítására és a távirat megfelelő irányítására.

Bár a Nemzetközi Szolgálati Szabályzat kimondja, hogy a címnek mindazokat az adatokat kell tartalmaznia, amelyek a táviratnak minden kutatás, tudakozódás nélküli kézbesítését biztosítják, a hivataloknak már a posta jó hírneve érdekében is minden lehető el kell követni, hogy a hiányos címzésű távirat is kézbesíttessék.

Ha a hivatalok az elmondottakat pontosan betartják, a panaszok zöme elmarad és a magyar távirószolgálat jó hírneve ismét a régi lenne.

A már továbbított és nyugtázott táviratokra vonatkozó kérdéseket, felvilágosításokat, helyesbítéseket, amennyiben a helyi viszonyok másként nem teszik lehetővé, szolgálati értesítéssel kell rendezni.

A szabálytalanságok, hibák miatt tett panaszok, valamint az érkezett szolgálati értesítések érdemleges elintézése a kézbesíthetetlen táviratok visszajelentése, az átmenő szolgálati értesítések felülvizsgálása, tudakozványok és St táviratok kiállítása, szabályellenes táviratok helyesbítése, tévesen irányított táviratok rendes útra terelése, általában a szolgálati tévedések helyrehozása a hivataloknak nagy munkatöbbletet jelent.

E munkatöbblet kevesbedik, mihelyt a felvételnél, irányításnál, gépkezelésnél és kézbesítésnél beosztott alkalmazottak szabályszerűen s lelkiismeretesen dolgoznak.

A nagy táviróközpontokban a felszólalási teendőket természetesen külön osztályok végzik, ahova csakis oly tisztviselők osztatnak be, akik a távirószolgálat minden ágát alaposan ismerik. E tisztviselőktől feltétlen szaktudást, földrajzi ismereteket, körültekintő, gyors és ön-

álló intézkedést és a nemzetközi szolgálati nyelv (nálunk a francia és német) tudását követelik.

A budapesti központi táviróhivatal felszólalási osztályának teendőit egy csoportvezető felügyelete mellett 5 munkahelyen végzik. Ennek forgalma az 1927. évben a következő volt:

Feladott szolgálati értesítések darabszáma 31.908, érkezetteké 28.581, feladott St távirat 3213, érkezetteké 2700, érkezett kézbesíthetetlen távirat 37.944 (és 1100 express-levél), címnyomozás céljából átvett és címkiegészítés után kézbesítésre leadott táviratok száma 18.100, sikertelen címnyomozás után visszajelentett 19.844, címjavító értesítés vétele után kézbesítettett 5500, címzettek által utólag elvitt táviratok darabszáma 2300, postán utánküldetett 900, távirati úton (Fs) 50, tengeri hajó fedélzetére szóló távirat 200, rádiólevél 16, Budapest környékére szóló távirati-utalvány 150, kezelt átmenő szolgálati értesítés 25.500, fiókhivatalok által szabályellenesen felszerelt táviratok száma 13.800, tévesen irányítva érkezett 216, kézbesítésről postai értesítés (Pcp) 93, feladók által kért másolatok 60, tudakozvány 49, szabálytalan szóösszevonásos távirat 533, közérdekű szolgálati értesítés (központi körözvény) 86.229, személyes panasz 3200.

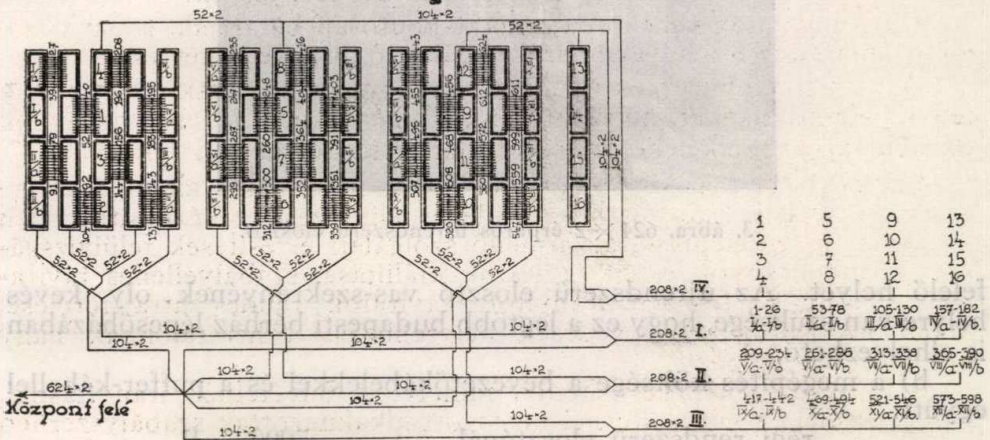
Távbeszélő kábelelosztók.

Irta: RÁKOSI GYÖRGY, m. kir. posta s.-mérnök.

(Folytatás.)

Az elosztóban elhelyezett utolsó négy végelzáró a puffer-kábel részére szolgál. A puffer-kábel összeköttetést biztosít két szomszédos

624*2 érpáros elosztó.

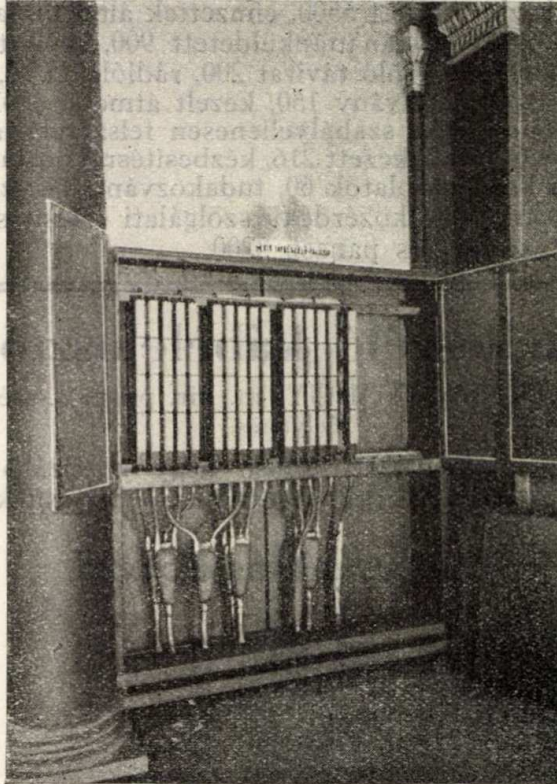

2. ábra.

elosztó között. Ennek célja az, hogy a központi kábelen előforduló üzemzavar esetén az egyik elosztó tartalékereit a másik elosztóba áthajtva, felhasználhassuk a fontosabb állomások (tűzoltók, mentők stb.)

felvételére, amíg az elosztó törzskábelén mutatkozó üzemzavart megszüntetjük. Ilyen puffer-kábelt a 416×2 érpáros elosztóban is szerelünk. Az újrendszerű 624×2 elosztó (3. ábra) előnyei a régi rendszerű elosztóval szemben:

a) a régi rendszerű elosztót annak nagy terjedelme miatt csak külön helyiségben helyezhettük el. Erre alkalmas helyiséget rendkívül nehéz volt találni. Emiatt ezeket rendszeren csak középületben helyezhettük el és így nem választhattuk meg a kábel területének leginkább meg-

3. ábra. 624×2 érpáros újrendszerű elosztó.

felelő helyet. Az újrendszerű elosztó vas-szekrényének oly kevés helyre van szüksége, hogy ez a legtöbb budapesti bérház lépcsőházában is elhelyezhető,

b) a megépítés költsége a bevezetőkábelekkel és a puffer-kábellel együtt:

régi rendszerű elosztónál	7000.— P
újrendszerű elosztónál	5920.— P

Az első újrendszerű 624×2 érpáros elosztó 1926. év január hónapjában készült el és az minden tekintetben beváltotta a hozzáfűzött reményeinket.

Azóta a múlt év végéig

208×2 érpáros elosztó üzembe helyeztünk összesen	8 egységet
416×2 „ „ „ „ „ „	6 egységet
624×2 „ „ „ „ „ „	10 egységet

c) a régi rendszerű elosztónál a két kábel-végpont összekötését impregnált huzalokkal létesítettük. Az impregnált huzalok használatának hátrányai: a huzal métere 25 fillér, egy átkötéshez 3 métert számítva 75 fillér, az új elosztóban használt lamella párja 8 fillér. Az impregnált huzal bekötése nehézkes, a szigetelő réteget a végén el kell távolítani, ami nagy munkaidő-többletet jelent, a huzal rézere könnyen törik, a huzal cserélésénél az egy kötegben haladó 100×200 huzal közé kell az újat behúzni, ami által újabb hibák léphetnek fel, mert az egész köteget meg kell bolygatni. Ezzel szemben az új elosztó fémlamelláit a végelzáró szorítójára csavarokkal erősítjük fel, ami megbízható érintkezést ad. Esetleges cserélésénél nem zavarjuk a többi lamellát, mert mindegyikhez külön hozzáférhetünk.

A budapesti távbeszélő-hálózat bővítési munkálatainak a tervezésénél központi erekben az állomások számához viszonyítva 30% tartalék-eret vettünk figyelembe, ami a város fejlődése mellett közelítőleg három esztendőre felel meg. Ezenfelül még az állomások helyváltoztatására tartalékot kell biztosítani. Ez alatt azt értjük, hogy a meglévő állomások az áthelyezések következtében anélkül, hogy összeségükben változnának, hol sűrűbben, hol ritkábban terhelnek egy-egy kábelvonalat. Ezek részére tehát központi erekben nem kell tartalékot biztosítani, mert ezek helyüket változtatva, nemcsak igényelnek új központi eret, hanem fel is szabadítanak. Ennek a hullámzó változásnak a kiegyensúlyozására megfelel a fentiekben ismertetett elosztó, mert az elosztóból kifelé nagyobb tartalék felett rendelkezünk, mint az elosztó és központ között.

Tartalék központi erekben 624×2 elosztónál . . . 30%

Tartalék elosztó és tápfej között 73%

A tartalékot az állomások számához arányítottam.

(Vége.)

KÜLFÖLDI SZEMLE

Az osztrák posta 1927. évi jelentéséből vesszük a következő adatokat:

Az osztrák posta 83.833 négyzetkilométernyi területen, 6.536.893 lakos postai szükségleteit összesen 3857 postahivatal, illetőleg felvevőállomás útján elégíti ki

Ezzel szemben a magyar posta 1927-ben 92.916 négyzetkilométer területen 8.454.000 lakos részére összesen 2286 postahivatalt és ügynökséget tartott üzemben.

1927. év folyamán az osztrák posta megengedte a talán y megfejteknek az e célra kivágott újságszelvénye-

ken a nyomtatvány-díjszabás alkalmazása mellett történő feladását és szállítását.

A kártérítések száma az előző év adataival szemben 5%-os csökkenést mutat, ami a postai szállítás biztonságának általános emelkedéséről tesz bizonyosságot.

Vasárnap az osztrák posta az express postai küldeményeken kívül csupán a romlótartalmú csomagokat kézbesíti címzettjeinek. Az újságoknak a posta beérkezését követő záros időn belül a hivatalban való átvételét vasárnap és csupán kivételesen csak a jelentékeny ide-

genforgalommal rendelkező helyeken engedni meg.

129 mozgópostával 202 tisztviselő és 359 altiszt utazott 1927-ben az osztrák posta vonalain.

Ugyanekkor 552 gépkocsival 161 vonalon tartott fenn állandó menetrend szerint közlekedő postai gépkocsijáratokat, melyek 1927-ben 5,474.000 kocskilométer utat futottak be. A különösen látogatottabb kirándulóhelyekre fenntartott autójáratok útvonalainak szépségéről propaganda film-felvételek útján hívja fel a külföld figyelmét. Ilyen propaganda mozgófelvételek egyelőre Salzburg, Máriacell és a Grossglockner vidékéről készültek.

Az újabban nálunk is bevezetett Franctyp bérmentesítőgép használatát az osztrák posta kísérletképpen a postahivataloknál is rendszeresítette, ahol azokat a tömegesen feladott levélpostai küldemények bélyegzésére használják. (D. V. Z. 1928. 37.) (k. j.)

Szakoktatás rendszere a francia postaintézetnél. Már 1879 óta fennáll Franciaországban a magasabb posta- és távirda szaktanfolyam, ahova csak hosszabb és kitünő gyakorlati szolgálattal rendelkező tisztviselők hivatnak be kétéves továbbképzésre. E magasabb továbbképző tanfolyam hallgatói önálló csoportban nyelik továbbképzésüket aszerint, amint forgalmi és közigazgatási, illetőleg műszaki tisztviselők közé tartoznak.

A forgalmi és közigazgatási tisztviselők kétéves közös tanfolyamára jelentkező tisztviselők felvételük előtt kötelesek felvételi vizsgát tenni. E felvételi vizsgákat évenként áprilisban tartják meg. A tanfolyamhallgatók számát évenként január hóban határozzák meg és teszik közhírré.

A felvételi vizsgára jelentkezők kérvényeiket szolgálati úton kötelesek előterjeszteni. Hallgatókként a tisztviselőknek csak bizonyos kategóriái jelentkezhetnek és pedig elsősorban ellenőrök (contrôleurs), a tengeri mozgóposta hivatalnokai (contrôleurs des services maritimes), osztályvezetők (réceveurs), továbbá a központi szerveknél irodai szolgálatra beosztott I. és II. osztályú tisztek (rédateurs principaux et ordinaires), továbbá a legalább 5550 francs évi fizetéssel díjazott forgalmi tisztviselők.

A felvételi vizsgákra csak jó minősítést felmutató jelentkezőket hívnak be. E vizsga írásbeli és szóbeli s emellett a gyakorlati Morse adás-vételre is kiterjed. Az eredményt pontozással jelzik. Eredményes felvételi vizsgához a posta-távirda szolgálatból legalább 12—12, a matematikából és természettani ismeretekből legalább 9—9

pontot kell szereznie a jelöltnek. A tanfolyamra való behívás az elért legtöbb pontok arányában történik. A behívottakat eddigi szolgálati beosztásuk alól felmentik s azután őket e magasabb postaszaktanfolyam hallgatóinak (rédateurs à l'école supérieure) nevezik ki.

A tanfolyamra behívás a hallgatókra nézve különböző előnyöket jelent. Így pld. emellett, hogy a tanfolyamhallgatók a tanfolyam tartama alatt esetleg soronlevő kinevezéseiktől semmi címen ki nem maradhatnak, minden behívott szolgálati éveire 2 jutalom évet számitanak hozzá; vidékről Párisba rendelt hallgatók ezenkívül a tanfolyam alatt napidíjátalányt is élveznek.

A hallgatók félevenként vizsgát tartoznak tenni, amely félelvi vizsgák eredményét a kétéves tanfolyam végén összegezik. — Végbizonyítványt csak az a tanfolyamhallgató kap, akinek a kétéves tanfolyam végeztével nyert jó pontjainak száma a 13-at eléri. 15—16 pontig „jó”, a 17 pontnál jobb bizonyítvány pedig „kitünő” fokozattal képesít. — Ez utóbbiak a legközelebbi magasabb kinevezésnél 1 évet, a „jó” eredménnyel végzetek csak 6 hónap előnyt nyernek, a tanfolyamot nem végzett s kinevezésre soron lévő többi kartársaikkal szemben.

Azok a hallgatók, akik legalább 13 pontot nem szereztek s így végbizonyítványt sem kaptak, mint irodai tisztviselők (rédateurs) lépnek vissza a gyakorlati postaszolgálathoz és joguk van egy éven belül — de csak egyszer — vizsgájukat ismételni.

A magasabb szakiskola műszaki csoportjára csak kétévenként, októberben van felvétel. — Hallgatóiként a 30-ik életévét még be nem töltött s legalább 2 évi jó szolgálatot felmutató posta- és távirda-tisztviselők jelentkezhetnek. Jelentkezhetnek azonban 26. életévüket még be nem töltött olyan, a postaintézet kötelékébe még nem tartozó francia állampolgárok is, kik hadi kötelesegeiknek eleget tettek, ha egyébként az általános feltételeknek megfelelnek.

Ezeknél a felvételi vizsgáknál — mindkét csoportnál — a francia nyelven kívül a német és angol nyelvből is kell a jelöltnek vizsgáznia.

A műszaki csoport felvételi vizsgáit jó eredménnyel letett jelöltek a tanfolyam hallgatóivá (élèves ingénieurs) nevezik ki s mint ilyenek évi fizetést kapnak már a tanfolyam alatt is. Ha a jelöltnek, mint postatisztviselőnek évi járandósága már több volt, hallgató korában is megtartja a magasabb járandóságot és a további elő-

léptetésből a tanfolyam alatt sincs kizárva.

A kétéves tanfolyam alatt nemcsak a posta-műszaki, hanem általános műszaki ismereteket is el kell a jelölteknek sajátítaniok. — Évenként tantárgyanként záróvizsgát kell tenni; a második év végén a jelöltek ezenkívül gyakorlati mesterművet is készítenek, (projet d'installation technique). Végbizonyítványt, amellyel az „ingénieur“ kinevezés is együttjár, csak az a hallgató nyerhet, akinek a 2. év végén legalább 13 jó pontja van. — A végbizonyítványt nyert hallgatók, ha már megelőzően postások voltak, előbbeni beosztásukba térnek vissza, az intézeteken kívül állók pedig esetleg mint „commis“-k, a forgalmi szolgálatban nyerhetnek alkalmazást. A nem sikerült vizsga egyszer ismételtető.

A most felsorolt rendes hallgatókon kívül, mint rendkívüli hallgatók (auditeurs libres) saját költségükön és meghatározott tandíj fizetésének kikötése mellett hallgatói lehetnek e magasabb hivatalnoki szaktanfolyam mindkét részének postán kívülálló állami hivatalok alkalmazottjai is, továbbá a Párisban állomásozó, de legalább 5000 francs évi járandóságot élvező azok a postai alkalmazottak is, akik egyébként a tanfolyamra behívót még nem kaptak. — Ezek a rendkívüli hallgatók eredményes vizsga esetén (legalább 13 jó pont) mint magánmérnökök (ingénieur civil des communications électriques) diplomát nyerhetnek.

E magasabb szaktanfolyamon kívül a francia posta különféle alkalmi szaktanfolyamot is tart fenn alkalmazottjai szaktudásának fokozására.

Ilyen például az ország különböző városaiban évenként április 1-től—június végéig, továbbá október 1-től—március végéig rendezett előkészítő tanfolyam a magasabb szaktanfolyam felvételi vizsgálataira. E tanfolyamon csupán a magasabb szakiskola hallgatására jogosított postaalkalmazottak vehetnek részt s ott csak a magasabb számtant, természettant, vegytant stb., szóval kizárólag elméleti tárgyakat adnak elő.

Azoknak a postatisztviselőknek, akik a magasabb szakiskola műszaki csoportjába való felvételüket óhajtják kérni, legalább 1 évi jó szolgálat után megengedheti a francia posta vezetősége, hogy előkészítés gyanánt Párisban vagy az ország más főiskoláján 1 éven keresztül a szaktanfolyam körébe vágó előadásokra beiratkozzanak. Az ilyen alkalmazottak egy évre mint számfellettiek (placés hors cadres) szabadságoltatnak.

A Hughes-tanfolyamon csak 35 évnél fiatalabb férfi és női tisztviselők vehetnek részt; a Morse-hallgató tanfolyamon való részvétel viszont minden 30 évnél fiatalabb tiszt munkaeőre kötelező.

Ugyancsak előkészítő-tanfolyamon oktatja be a francia posta a távbeszélő kezelőket is szolgálatba lépésük előtt. Ez a tanfolyam jobbára gyakorlati; elméleti ismeretekre alig terjed ki.

Ezenkívül mint a gyakorlati szolgálatot ellátó személyzet szakismereteinek emelését célzó tanfolyamok megemlítendők még: a levélirányító, az irodai szolgálatot oktató (3 hónapos) tanfolyamok; az építésvezetői (2 hó), a szikratávíró (3 hó), a műszerési (5 hó) tanfolyam stb. (V. B. W. 1926. 21.) (k. j.)

A „Graf Zeppelin“-léghajó amerikai útja alkalmából a német posta külön légi-postabélyegeket adott ki 2 és 4 márka értékjelzéssel. Az új bélyegek fekvő téglalapalakúak, 26/36 mm. nagyságban, réz mélynyomással, fehér vonalozott és víznyomószerű papíron készültek, — egy íven 50 db. — A bélyegkép a földgolyó felett Európa és Amerika között repülésben levő Zeppelin-léghajót ábrázol. E bélyegek szeptember 20-val kerültek forgalomba. A Zeppelin első amerikai útjával továbbítandó levelezőlapok postai díja 2 márkában, egy 20 grammos közönséges levél díja pedig 4 márkában állapított meg.

A levélpostai küldeményeknél ajánlás ki nem köthető. A Zeppelin csak az Amerikai Egyesült-Államokba és az Egyesült Államokon keresztül szállító államokba fogad el levélpostai küldeményeket. A Zeppelin első útjával leendő szállításra szánt küldeményeket szabályszerűen bérmentesített boríték alatt kellett a Friedrichshafen-i postahivatalnak megküldeni. A borítékon: „Sendungen zur Beförderung mit Luftschiff nach Amerika“ feljegyzést kellett alkalmazni.

A szabályszerűen bérmentesített küldeményeket a léghajón a következő gummibélyegzőlenyomattal látták el: „Mit Luftschiff L. Z. 127 befördert“.

A német posta nem vállalt felelősséget azért, hogy valamennyi a Zeppelin első útjával továbbításra szánt levélpostai küldeményt már az első repülésnél továbbítani is fogja, minthogy a léghajó csak bizonyos súlyú postaküldeményeket fogad el továbbításra. Az esetleg visszamaradt küldeményeket a Zeppelin újabb útja alkalmával továbbítják Amerikába. (D. V. Z. 1928: 38.) (k. j.)

Díjszabásmérésklést hozott javaslatba a német postaminiszter a német posta

igazgatási tanácsánál. A díjleszállítás, különösen a távbeszélgetési díjaknál lényeges, mert jövőben a német posta eltekint a főállomásoknál eddig kikötött minimális beszélgetési szám biztosításától. Az előfizetők tehát a jövőben csak a tényleg folytatott helyi beszélgetések után esedékes díjakat kötelesek megfizetni. Ugyanakkor az egyszerűsített belépési díjat is lényegesen leszállította, illetőleg a nyilvános távbeszélő állomásoknál eddig követelt hozzájárulást teljesen elengedte. A postánál a csomagraktárbőlők részére a postán átvett minden csomag után 10 Rpf.-t térít vissza a címzettnek. S ugyanakkor az utánvételes küldemény kiváltása előtt betekintést enged a küldemény adataiba. (Feladó nevét, esetleg a szállítólevél szelvényére írt közleményt is átolvashatja a címzett.) A pecsét nélkül elfogadható értékűküldemények értékhatárát 100 Rm.-ról 300 Rm.-re emelte s ugyanakkor az értéknyilvánítási díjat belföldön 25 Rpf.-ről 10 Rpf.-re szállította le. A német posta igazgatótanácsának költségvetési bizottsága legutolsó ülésén, a postaminiszter eme javaslataihoz hozzájárult. (D. V. Z. 1928 : 39) (k. j.)

A német posta 1927. évi jelentéséből a következő adatokat közöljük: 1. Megállapítja az évi jelentés mindenekelőtt, hogy a hosszabb idő óta tartó közigazgatási reform az 1928. évi április 1-én életbelépett és a hatásköröket újból szabályozó miniszteri rendelettel a német postán befejezést nyert.

A postaminisztérium és az alája rendelt hatóságok hatáskörét újonnan megállapító eme rendelkezés ama vezető gondolon épült fel, hogy minden egyes ügyet lehetőleg és véglegesen az a postahatóság intézzen el, ha csak ennek a lehetősége fennáll, amelynek először és közvetlenül volt alkalma azzal foglalkoznia. Ennek az elvnek kimondása a kisebb jelentőségű ügyeknek az eddigi fellebbezési jog téves értelmezése következtében szokásossá vált folytonos fellebbevitelét óhajtotta szűkebb térre szorítani, illetőleg megszüntetni. A német posta legfelsőbb hatósága: a postaminisztérium, a jövőben csupán magasabb közigazgatási, üzemgazdasági és technikai kérdéseknek alapvető és irányt jelző kidolgozásával, törvénytervezetek elkészítésével foglalkozik és a pénzügyi vonatkozású, messzebb kiható postauzemi kérdések rendezését, valamint a német posta személyzeti politikájának legfőbb irányítását tartotta fenn a maga részére. A hatáskörök újabb rendezése, — mint azt régebbi idevonatkozó közléseinkből olvasóink is

tudják — a német táviró technikai központi hivatal hatáskörének lényeges bővítését és eddigi nevének „Reichspostzentralamt”-ra való változtatását is maga után vonta. Ez az új központi hivatal kapta mindazokat a feladatokat, amelyek az általános közigazgatásból a postüzem, pénztár és számdástétel, anyagbeszerzés és az üzem mechanizálásával függnek össze és amelyekkel a postaminisztérium jövőben foglalkozni többé nem óhajt.

2. Megemlíti és méltatja az évi jelentés általános része azt a nagyjelentőségű újítást is, amelyet néhány kerületi igazgatásnak az üzem bizonyos ágazataira kiterjedően több igazgatósági kerületre érvényes vezető és irányító szereppel történt felruházása jelent. Az egyes igazgatóságoknak több más kerületi igazgatóságra kiterjedő hatáskörrel történt felruházása, az üzem és a közigazgatás egységét és bizonyos kérdések végrehajtásánál az egyöntetűséget óhajtán országsszerte az eddiginél nagyobb mértékben biztosítani.

3. A közigazgatás egyszerűsítése szempontjából értékes és nagyfontosságú az évi jelentésnek az a része, ahol az igazgatóságok ügyiratkezelése terén, az elmúlt év folyamán életbeléptetett újításokról számol be. Ezek szerint több kerületi igazgatóság kísérletképpen teljesen szakított a központi iktatókönyv vezetésével és az ügyiratokat iktatás nélkül, a kereskedelmi vállalatoknál bevált rendszer alapján intézik el.

A kerületi igazgatások részére új ügykezelési beosztás és ügykezelési végrehajtási utasítás készül. Az ügykezelés gyorsítása érdekében a kerületi igazgatóságok irodáit is lassan a legmodernebb irodai felszereléssel, valamint gépekkel igyekszik a német posta ellátni.

4. Az évi jelentésből is kivehetően súlyt helyez a német posta a városi csőpostahálózatok üzemképességének és teljesítő-képességének biztosítására, illetőleg emelésére. A berlini csőpostahálózatot 1927. év folyamán 350, a münchenit 64 km-el bővítették. A csőposta forgalma mindkét városban évről évre növekszik. Az évi jelentés Berlinben ugyan e tekintetben bizonyos visszaesést állapít meg, ezt azonban a távbeszélő nagyarányú fejlődésével magyarázza. Az elmúlt év folyamán új városi csőpostahálózatot két helyen létesített a német posta: Nürnbergben és Hagenben (Westfalia).

5. Tudvalevő, hogy a német posta nagy súlyt helyez a közönségnek a postai, táviró és távbeszélő ügyekben való céltuda-

tos képzésére és a posta, távirda, távbeszélő forgalmát emelő propagandára. Ebből a célból résztvesz valamennyi országos jellegű kiállításon. Az elmúlt év folyamán például három nagy és igen sok kisebb kiállításon szerepelt gyűjteményeivel, gépberendezéseivel és a postát népszerűsítő egyéb bemutatásaival. A nagyobb kiállításokon rendszerint minta hivatalokat is mutat be, amely a közönség szemé előtt elvonultatja a posta összes belkezelési tevékenységét, a küldemények feladásától azok kézbesítéséig. Az ipar és kereskedelmi vállalatok, a pénzvilág, szóval a posta nagyfogyasztóinak bevonásával a kerületi igazgatóságok székhelyén postanapokat rendez, amelyen a posta vezérferfiain kívül az ipar és kereskedelem kitünőségeit is megszólaltatja. Ennek a céltudatos forgalomnövelő tevékenységnek lehet betudni azt a tényt, hogy a német napilapok, heti és havi folyóiratok állandóan foglalkoznak postaforgalmi, sőt kezelési kérdésekkel is. Így a posta ügye Németországban állandóan a közérdeklődés középpontjában áll.

6. A kézbesítetlen küldeményeknek darabszáma nagy csökkenést mutat, ami a közönség körében végzett felvilágosító munka helyességét bizonyítja. A kártérítési esetek száma ezzel szemben, az előző évi adatokat bizonyos mérvben túlhaladja. Az emelkedést az évi beszámoló a forgalomemelkedés rovására írja, mert a kártérítési eseteknek százalékban kifejezett száma így is lényegesen alacsonyabb az előző évinél.

7. A német posta hirdetési irodája 1927. évről 3,110,000 RM. tiszta bevételt mutat fel.

8. A német postánál alkalmazott kinevezett személyzet létszáma 1927. év végén 366.795 főre rúgott. (Ebből 43.508 női alkalmazott.) Az elmúlt év folyamán újonnan alkalmazott tisztviselők száma 5776 fő.

9. A német posta 1927. év folyamán 279 alkalmazottja ellen indított fegyelmi eljárást; a szabadságon töltött napok száma pedig 7.5 millió volt, amelyből a személyzet minden tagjára átlag 27 szabadságon töltött nap jutott. A szabadságon töltött 5.5 millió napra a posta állított helyettest. Az évi beszámoló kiemeli, hogy az előző évi hasonló adatokkal szemben mutatkozó emelkedésnek oka a személyzet átlagos korának előrehaladottsága és az a körülmény, hogy sokan vették igénybe a téli szabadságot, amely fejenként 3 napi szabadságtöbblettel jár. (D. V. Z., 1928. 40. szám.) (k. j.)

Az angol táviratforgalom csökkenése a legkellemetlenebb meglepetése az angol posta 1927. évi beszámolójának. Ez a csökkenés a legutóbbi évben körülbelül 30 millió márkán is felül emelkedett. Annak a kérdésnek megvizsgálására, hogy mi okozza az angol táviratforgalom eme nagymérvű visszaesését, az angol főpostamester bizottságot küldött ki, amely idevonatkozó jelentését most terjesztette elő. A bizottság megállapítása szerint a forgalom visszaesésének legfőbb okát a táviróüzem elégtelenségében, lassúságában és a közönség igényeit alig kielégítő eljárási módzataiban jelöli meg. Oka a forgalom visszaesésének az a körülmény is, hogy a posta vezetősége a bizottságnak a távirda gépi berendezéseken javasolt újításait, a régi gépeknek és berendezéseknek tökéletesebbekkel való kicserélését készítette. Segítségként a jelentés javasolja az angol távirda-, távbeszélő-, rádió- és kábel-szolgáltatás egyesítését, a személyzet teljesítményeinek célirányos fokozását, azok részére jutalékok biztosítását, gyakrabban és állandóbb ellenőrzését, a távirda személyzet létszámának gyakrabbi felülvizsgálását és a forgalomnak megfelelőbb rendezését, a Morse-készülékeknek nagyobb teljesítményű távirógépekkel való kicserélését az angol távirdánál alkalmazott készülékek egységesítését és a túlzott mértékű tarifakedvezményeknek megszorítását, esetleg teljes megszüntetését. A bizottsági jelentés példaképpen állítja az angol táviró igazgatás elé néhány amerikai magántávíró-társaság üzleti eredményeit. Így például egyik ilyen amerikai magántávíró-társaság az 1927. év első kilenc hónapjáról közzétett beszámolójában 45 millió márká tiszta nyereségről számol be a részvényeseknek, holott az angol táviróigazgatás a bizottság megállapítása szerint minden egyes általa kezelt táviratra 56 pf-et fizet rá. (D. V. Z., 1928. 39. száma.) (k. j.)

A légitpostadíjakat az első súlyfokozatban 10 centről 5 centre szállította le az Amerikai Egyesült Államok postája. Az amerikai postát eme lépésre a forgalom általános emelkedése és az a körülmény készítette, hogy az egyik newyorki cég a közelmúltban 30,000 levelet, körülbelül 1000 font súlyban óhajtott légi úton szállíttatni. Ez a nagy föladás külön légijáratok berendezését tette szükségessé és ilyen módon elérte a newyorki cég, hogy a Csendes-óceán partvidékeire szóló leveleknek legnagyobb része a feladásától számított 32 órán belül címzettjei kezébe jutott. A legértékesebb küldemény, amelyet az amerikai posta légi úton továbbított, az Atlanta Ga. cég által egy newyorki

bank részére feladott és 4 millió dollár értékű részvényt és értékpapírt tartalmazó értékküldemény volt. Az amerikai posta a légipostadíjak leszállításával kapcsolatban új 5 centes légipostabélyeget is adott ki. (D. V. Z. 1928. 39. sz.) (k. j.)

A táviróösszeköttetések nemzetközi tanácsadó bizottságának második ülészakát, melynek a folyó évi október hó 10-én Rómában kellett volna megkezdődnie, az 1929. évre halasztották. Az ülészak közelebbi idejét még csak ezután fogják megállapítani. (J. T. 1928. 9. száma.)

A Berlin—Buenos Aires közti távbeszélő forgalom megnyitására rövidesen sor kerül. Ezzel az első, kizárólag rövid hullámokkal dolgozó Európa—Dél-Amerika közti távbeszélő összeköttetés is a forgalom rendelkezésére fog állani.

A Németországból kiinduló beszélgetéseknél a hang a berlini interurban központ berendezésén keresztül a naueni adóállomáshoz jut, mely hullámirányító berendezéssel felszerelt kristály vezérlésű, 20 kilowattos (távíró jelerősség) lámpaadójával úgy sugározza ki az energiát, hogy az főleg csak a megadott főirányban terjedjen.

Argentínai oldalon a hullámokat a Buenos Airestől kb. 50 kilométer távolságra fekvő Villa Elisa-ban levő vevőállomás fogja fel s ez juttatja el a beszédet a buenos airesi előfizetőhöz. Az Argentina—Németország irányban folytatott beszélgetéseket a Buenos Airestől 25 kilométernyire levő Monte Grandeben levő adóállomás küldi át az óceánra a Potsdam melletti Geltowban levő vevőállomáshoz, mely viszont a berlini erősítőállomáson át történt közvetítéssel juttatja a távoli hangokat a hívott német előfizetőhöz.

A használt hullámhosszak 14.86 és 15.02 m.

A műszaki berendezések mindkét oldalon lényegben azonosak; a fő eltérés a német és az argentinai oldal között abban áll, hogy az argentinai oldalon a hívónak, ha Németországgal beszélni akar, el kell fáradsa a buenos airesi Transrádió International társaság üzemközpontjába. Erre azért van szükség, mert Buenos Airesben a helyi távbeszélőhálózat három különböző társaság tulajdona. Németországban természetesen ez a kényelmetlenség nincs meg s ott az előfizető saját állomásáról beszélhet Dél-Amerikával.

Érdekes jelenség, hogy az áthidaló óriási távolságon (kb. 12.000 km.) a beszédnek a hívótól a hívott félhez való eljutása már bizonyos észrevehető időt igényel. Ez az idő az egyszeres útnál egyhuszontöred másodpercet, a kétszeres útnál egytizenketted másodpercet tesz ki.

Erre való tekintettel itt is, úgy mint a hosszabb távbeszélő kábeleknél, különleges berendezésekre van a végponton levő távbeszélőközpontban szükség, hogy például az Argentinában beszélő felet saját hangjának visszajövő visszhangja ne zavarja. (D. V. Z. 1928. 39. szám.)

Képrádió. A német birodalmi postaminiszter elfogadta a német rádió-biztosnak képek rádió útján való terjesztése iránti javaslatát. Legelőször a Fultograph képrádió-rendszer fogják kipróbálni. Az átvitelre szánt képeket a Fultograph társaság szállítja s ezeket bizonyos meghatározott időpontokban a köningwusterhauseni Deutschland adóval fogják leadni.

A felvétel a Németországban elosztott bizonyos számú vevő-állomásokon végzik. Az erre alkalmas vevőkészülékeket a német birodalmi rádió-társaság és a Fultograph-társaság fogják az érdekelt rádió-társaságokhoz s bizonyos érdekelt személyiségekhez eljuttatni. A kísérleti idő letelével az összegyűjtött anyagot főleg abból a szempontból fogják elbírálni, vajjon a képrádió mai alakjában a szórakoztató rádió-előfizetők nagy tömege számára előnyös módon beilleszthető-e a szórakoztató rádió műsorába s hogy a képrádió által közvetített képek tényleg értéket jelentenek-e ebben a műsorban?

A német postaminiszter fenntartotta magának a jogot a kísérletek bármikori beszüntetésére. Szórakoztató rádió-előfizetők, akik képrádió vevőkészüléket szereznek, azt saját felelősségükre és veszélyükre teszik. (D. V. Z. 1928. 39. szám.)

Új szórakoztató rádió adóállomások Esztorországban. A folyó év október havában befejezték Revalban az új szórakoztató rádió adóállomásnak, valamint Dorpatban a közvetítő adóállomásnak az építését. Ebből az alkalomból október 21. és 28-ika közt Revalban rádió kiállítást rendeztek. (D. V. Z. 1928. 39. szám.)

Rövidhullámrendszerű német szórakoztató rádió adóállomás. A német szórakoztató rádió szakérdekeltsége újabban erősen foglalkozik egy rövidhullám-rendszerű broadcasting adóállomásnak Németországban való felállításával. A német postavezetés már meg is rendelt egy ilyen nagyobb teljesítőképességű adót, melynek üzembehelyezése 1929 februárjára várható. Mindazoknak a rádió-előfizetőknek, kiket a rövidhullámon való vétel érdekel, rövidesen alkalmuk fog nyílani arra, hogy a német adót a többi külföldi rövidhullám-rendszerű adók teljesítményével összehasonlítva, a rövidhullámok terjedési tulajdonságait tanulmányozhassák. (D. V. Z. 1928. 40. szám.)

Rövidhullámrendszerű nagy adóállomás épült legújabbán Mexico San Lazara nevű külvárosában, mely 44 méteres hullámon, meglehetősen nagy munkateljesítménnyel dolgozik s mely Európában is hallható lesz. (D. V. Z. 1928. 40. szám.)

Amerikai hullámelosztó értekezlet. Washingtonban mostanában volt a nemzetközi szórakoztató rádió hullámelosztó

értekezlet, melyen Kanada, Kuba, Mexico és az Északamerikai Egyesült Államok képviseltették magukat s mely a szórakoztató rádió számára kijelölt hullámoknak az amerikai kontinensen való szétosztási módját állapította meg. (D. V. Z. 1928. 40. szám.)

Közli: Dr. Havas Ferenc.

H I R E K

A magyar rádió modern székházának felavatása. Díszes ünnepség keretében a kormányzó jelenlétében, október hó 25-én déli 12 órakor avatták fel a Rádió Részvénytársaság új palotáját és az abban elhelyezett új Studiót.

Az ünnepélyes megnyitáson közéletünk valamint az irodalom és művészet vezérfői között jelen voltak: Hermann Miksa kereskedelemügyi miniszter, dr. báró Szalay Gábor, a magyar posta vezérigazgatója, Kol Ferenc h. államtitkár, dr. Alkér Sándor, Dimény Mózes, Csath Béla, Soós Gyula, Lázár Lipót, Rákóczy Mihály, dr. Tóth Kálmán postafőigazgatók, Tersztyánszky Akos postafőigazgató, vezérigazgató-sági osztályvezetők és Paskay Bernát postafőigazgató, a kísérelati állomás vezetője is.

Az üdvözlőbeszéd, a felavatás, illetőleg a bensőséges ünnepség lezajlása után a kormányzó és a megjelent előkelőségek nagy érdeklődéssel tekintették meg a nagy Studio bonyolult berendezését, amelyről Magyar Endre postamérnök tartott rövid szakszerű előadást, utalva azokra az akusztikai szempontokra, amelyek figyelembevételével a terem megépült.

A nagy Studióból a rádió-megfigyelőbe vonultak át az ünnepség résztvevői, majd pedig a kis Studiót s a művészek várószobáit megtekintve, az elsőemeleten elhelyezett „erősítőbe” mentek, ahol Tomcsányi István postafőmérnök ismertette az erősítő-technika legmodernebb vívmányai-val felszerelt helyiség berendezését.

A kormányzó rendkívül behatóan érdeklődött úgy a stúdiók, mint pedig egyéb rádió-műszaki felszerelések iránt s meleg elismerését fejezte ki a látottak felett.

A m. kir. posta jóléti alapítvány kezelési bizottsága — amint legutóbbi számunkban közöltük — elhatározta, hogy a szentendrei üdülőtelepen Demény Károly nevét megörökítő emléktáblát helyez el.

Az emléktábla szövegét a bizottság időközben az alábbiak szerint állapította meg:

„Ezt az üdülőtelepet a m. kir. posta személyzete a világháborút követő legnehezebb időben gyűjtött filléreiből építtette s nagynevű vezére iránt érzett hálájából Demény Károly államtitkár, postavezérigazgató nevére vezette el.

Az építkezés 1927-ben fejeződött be.

Legyen ez a telep a m. kir. postaszemélyzet testvéri összetartásának és nemesebb áldozatkészségének maradandó symboluma“.

Az emléktábla ruszkiai márványból készült és a szentendrei üdülőház főbejáratánál helyeztetett el.

Az emléktábla leleplezése, tekintettel az előrehaladott időnyre, szűkebb keretekben történt meg. A leleplezésen dr. báró Szalay Gábor vezérigazgató vezetése mellett a kezelési bizottság tagjai közül dr. Voit Pál, dr. Alkér Sándor, Soós Gyula és dr. Tóth Kálmán főigazgatók vettek részt.

A kezelési bizottság legutóbbi beszámolónk óta a nyári időszakban is folytatta üdvös munkáját.

A bizottság Hévízfürdőn egy 50—60 személy befogadására alkalmas modern üdülőház építését határozta el. A bizottság előadója által előterjesztett építési programot teljes egészében magáévá tette és a tervek elkészítésére 1200 pengő költséggel tervpályázat kiírását rendelte el.

Az időközben beérkezett pályaterveket dr. báró Szalay Gábor vezérigazgató elnöke alatt kiküldött szűkebb bizottság bírálta el, s javaslata alapján a kezelési bizottság az 500 pengős első díjat Fuchs Emil építésmérnöknek adta ki.

A bizottság felhatalmazást adott arra, hogy Hajduszoboszlón az új, kiváló hatású gyógyforrás közelében építésre alkalmas telek megszerzése iránt az előzetes tájékoztató megkezdéséig.

Elhatározta a bizottság, hogy a Balatonfüreden, a Balatoni Szövetség által lé-

tesítendő újabb szövetkezeti házban 3—4 szobát a posta jóléti-alapítvány részére biztosít.

Örömmel vette tudomásul a bizottság, a földművelésügyi miniszter úrnak a jóléti alapítvány részére tett ama ajánlatát, hogy Lillafüreden a kincstár által építendő postamesteri épületben a jóléti alapítvány részére 5000 pengő építési költség ellenében 3 szobából és előtérből álló lakásrészlet enged át, kizárólagos rendelkezési joggal a postaszemélyzet részére.

Foglalkozott a bizottság a Nyugdíjas Postások Országos Egyesületének azzal a kérésével is, hogy a temetési járulékok megfelelő felemelése ellenében, a temetési segélyek összege emeltessék fel.

A bizottság a temetési segélyek felemelését szükségesnek tartja, minthogy azonban ez a felemelés csak a tényleges személyzet temetési segélyével egyöntetűen történhet, a magasabb összegű temetési segélyek megállapítását arra az időre halasztotta, amidőn az alapítvány közeljövőben várható anyagi megerősödése, ezt az egyöntetű felemelést lehetővé teszi, anélkül, hogy a már tervbe vett építkezések halasztást szenvedjenek.

Végül a bizottság tudomásul vette, hogy a folyó évi május 1-től augusztus végéig terjedő időben segélyek címén összesen 5010 P., temetési segélyek címén összesen 21.483 P. 68 fillér fizettetett ki.

Rádió-távírat a Marsnak. A londoni főpostahivatalban október hó 24-én reggel 7 órakor megjelent dr. Mansfield Robinson angol spiritiszta, aki rádiótávíratot adott fel a Marsba. A rádiótávíratot szabályszerűen felvették és szavanként másfél shillinget fizettek érte. Rugby továbbító állomásról 18.500 méteres hullámhosszon küldötték a távíratot a világűrbe. Dr. Mansfield Robinson a távírat feladása után elmondta az érdeklődőknek, hogy ő médiumok útján megtanulta a Marslakók nyelvét. Távíratának csak a Marslakók által érthető szövege a következő: OM GA EA NA EA! Mansfield Robinson szerint ez annyit jelent, hogy a föld üdvözlését küldi a Marsnak. Mint-hogy a feladó távíratára 2 nap alatt választ nem kapott, most azt követeli, hogy fizessék vissza a távírat díját.

A rádiótávíró nemzetközi jogi kongresszusát október hó 1—6 napján Rómában tartották meg. A tárgyaláson 37 állam képviseltette magát. Emellett a rádiótávíróval foglalkozó nemzetközi bizottságon kívül, résztvettek azon a különféle érdekeltségek, a szerzők, művészek, rádiótársaságok stb. képviselői is.

Magyarországot a kongresszuson Dimény Mózes postafőigazgató képviselte.

A tanácskozásokon behatóan foglalkoztak a rádiótávíróra vonatkozó nemzetközi jog alapelveivel, az 1927. évi washingtoni értekezleten elfogadott határozatok átvizsgálásával, a rádióközlékek nemzetközi védelmével és annak megállapításával, hogy jövőben milyen ügyekkel kellene még foglalkozni a rádió-értekezleteknek. Tárgyalták a légi- és tengeri szállítási eszközökre felszerelt rádió-állomások igénybevételének szabályait, a tisztességtelen verseny kiküszöbölését, a rádió-távíronál alkalmazott kezelők nemzetközi szabályzatát, végül a szerzői jog és az előadó művészek díjazásának kérdését a rádió-hirmondóval kapcsolatban.

A tisztességtelen versenyre vonatkozó, valamint a szerzői jog védelmére és az előadó művészek díjazására vonatkozó tárgyalások alkalmával, a magyar kiküldött, Dimény főigazgató, kétféle is szólalt s a magyarországi helyzetet teljes részletességgel ismertette. Rámutatott arra, hogy a kongresszusnak e két legkényesebb és legfontosabb tárgyában nálunk rendezni való tulajdonképpen nincsen, mert e kérdéseket a mi törvényünk, illetőleg ennek alapján kiadott rendelet úgy oldotta meg, hogy a rádió-hirmondóállomás három évi működése alatt egyetlen panaszt sem emeltek.

A keresztény postás egyesületek nemzetközi szövetségének 1928. évi brüsszeli kongresszusát, a belga keresztény postás-egyesület brüsszeli székházában, október hó 9., 10. és 11-én tartották meg. Ausztria 1, Belgium 2, Magyarország 2, Németalföld 7 és Svájc 1 kiküldöttel képviseltette magát. Magyarország részéről dr. Schoepflin Lajos postaigazgató, POGE elnök, mint a kongresszus elnöke és Teesz Frigyes postatiszt vett részt a kongresszus munkájában. A magyar kiküldötteket a belga távíróvezetőség részéről is megkülönböztetett szívélyes fogadtatásban részesítették. A kongresszus a postaszemélyzetet érdeklő kérdésekkel foglalkozott.

Budapest és Prága közt a távbeszélőkábel elkészült. Az új kábel, mely a Budapest—Wien kábelből Hegyeshalomnál ágazik el, Magyarország és Csehszlovákország, valamint a Csehszlovákországtól északra fekvő országok közt távbeszélőforgalmat meggyorsítja és különösen az érthetőség megjavítása szempontjából igen fontos.

A kábel ünnepélyes megnyitása október hó 23-án d. e. 11 óra 35 perckor történt, mely alkalommal dr. Fatka, csehszlovák posta, távíró és távbeszélő vezérigazgató, a magyar posta vezérigazgatóját a következő szavakkal üdvözölte:

„Az országaink közti nagytávolságú távbeszélőkábel üzemének megnyitása alkalmával van szerencsém államtitkár úr, önt a legszívélyesebben üdvözölni s úgy önnel, mint igazgatásának legőszintébb köszönetemet nyilvánítani azért az eredményes támogatásért, mellyel ennek az annyira fontos összeköttetésnek a létesítését lehetővé tették.

Meg vagyok győződve, hogy ez az új összeköttetés nagyban hozzá fog járulni kölcsönös szellemi és kereskedelmi kapcsolataink kimélyítéséhez.”

Fatka vezérigazgató szavaira a magyar posta vezérigazgatóság részéről dr. báró Szalay Gábor postavezérigazgató távollétében Kol Ferenc helyettes államtitkár, a következő szavakkal válaszolt:

„Dr. báró Szalay postavezérigazgató úr távollétében engedje meg, vezérigazgató úr, hogy önt én is a legszívélyesebben üdvözölhessem s úgy önnel, mint igazgatásának eme igen fontos összeköttetés létesítéséért köszönetemet nyilváníthassam.

Magam is meg vagyok győződve az új országainkat összekötő távbeszélőkábel megnyitásának fontosságáról s örömmre szolgál, hogy ezt az összeköttetést azon szálak egyikének tekinthetem, amely a Közép-Európa népei szellemi és gazdasági kapcsolatainak megerősítésére kiválóan alkalmas.”

Az automata-ember a telefonnal. A londoni találmánykiállításon egy már néhány hónap előtt bemutatott, de újból tökéletesített készülék látható, melyet bármely távbeszélő előfizetői állomáshoz hozzá lehet kapcsolni s mely, ha az előfizető lakásában vagy helyiségében senki sem tartózkodik s az állomást felhívják, automatikusan leemeli a hallgatót s a hívásra válaszol. A Kine londoni mérnök által feltalált készülék a huzaloknak, csengőknek, gramfonlemezeknek és felfogóberendezéseknek rendszeréből áll, melyet villamoság hoz működésbe. Ha például a felhívott előfizető lakásában senki sem tartózkodik, úgy ha a telefon csenget, a készülék a hallgatót leemeli s ugyanakkor egy gramfonlemez lép működésbe, mely a hívónak a következő választ adja: „Az automata beszél. Senki sincs itthon. Kérem, közölje nevét és távbeszélőjének számát”. Ha a hívó a kérést teljesíti, úgy választ a készülék egy lemeze felfogja. A visszatérő előfizető így pontosan megállapíthatja, hogy távolléte alatt hányszor keresték telefonon s kik voltak a felhívók. Ha például a készüléket egy üzlethelyiségben szerelik fel, úgy a felhívó a következő választ kaphatja: „6 óraker zárunk. Az üzlet holnap reggel 9 óraker ismét nyitva van”.

A készülék ezenkívül, mint automatikus tűzjelző is használható. Ilyen alkalmazás esetében speciális hőmérő szerkezettel kombinálják. Tűz esetén, ha a hőmérséklet a helyiségben egy bizonyos hőfokig emelkedik, úgy a készülék felhívja a központot s a következőket jelzi: „Az automata azért beszél, mert az ilyen számú állomás helyiségében tűz ütött ki”. (Pester Lloyd 1928. okt. 12. száma.)

A tizedik német tudományos posta és táviró hét előadásai Berlinben, október hó 8-án kezdődtek meg s október hó 13-ig tartottak. Az előadások befejeztével a német postaigazgatóság a külföldi postaigazgatóságok képviselőinek bemutatta Hamburg, Essen, Düsseldorf, Köln és Frankfurt a/M. posta-, táviró- és távbeszélő-berendezéseit is. A külföldi postaigazgatóságok közül a tudományos postahétre a németalföldi, svájci, norvég, danzigi, finn, eszt és a magyar igazgatóságok küldöttek képviselőket.

Európai rádió-hullámelosztó értekezlet 1929-ben. A f. é. szeptember hóban, Brüsszelben ülésezett nemzetközi táviró-értekezlet alkalmából, dr. Kucsera Ottó miniszteri tanácsos, Csehszlovákország képviselőjének kezdeményezésére, az európai országok képviselői szűkebbkörű értekezletet tartottak s azon elhatározták, hogy a mindgyakoribbá váló zavarások megakadályozása céljából az 1927. évi washingtoni rádió-táviró kongresszuson a különböző szolgálatok számára megállapított hullámelosztó táblázatban megjelölt határokon belül, Európában a rádió-hullámelosztást az egyes országok között eszentül maguk kívánják intézni. Erre való tekintettel elfogadták dr. Kucserának e célból Prágába, az 1929. év első felében összehívandó európai rádió-hullámelosztó értekezlet megtartása iránt tett javaslatát.

„Svédposta” Magyarországon a 18. században. Nemrégiben mult kétszáz esztendeje annak, hogy XII. Károly, a legnagyobb svéd király, Dimotikából, (Törökország) Magyarországon át utazott vissza hazájába. Az utat, mint azt főhadsegéde megírta, teljes inkognitóban, Frisk Péter svédkapitány néven, két svéd tiszt társaságában tette meg. A király útja Magyarországon át gyorslovaglás volt, amennyiben postá-állomásról-postaállomásra váltott lovakkal, alig-alig pihenve valamit, utazott. Az egész utat, Dimotikától—Starlsundig 14 napig lovagolta végig, ami az út hosszát figyelembe véve, óriási teljesítménynek mondható.

Magyarországi útjában többek között Pest-Budát is érintette, ahol egy éjszakát töltött. Ennek emlékére Budapest főváros ez évben, a váci-utcai leánygimnáz-

zium falában emléktáblát helyezett el. Ez épület helyén állott ugyanis az a nevezetes vendégfogadó, ahol a király rövid időre megpihent.

Talán nem lesz érdektelen, ha az alábbiakban XII. Károly svéd király által, az 1712. évben berendezett magyarországi svéd postáról röviden megemlékezünk. Az erre vonatkozó adatokat Ballagi Aladár jeles történetírónk „XII. Károly és a svédek átvonulása Magyarországon” című kiváló munkájából vesszük.

XII. Károly svéd király az oroszokkal vívott, szerencsétlen kimenetelű háborúja után serege roncsaival Törökországba menekült, ahol éveken át a szultán védelmét élvezte. Hazájától messze-távol, az akkori politikai viszonyok, a járhatatlan és nem biztonságos útvonalak miatt csak nagy kerülővel, hosszú hónapokon át tudott magáról hírt adni vagy híreket kapni. Ugyszólván teljesen el volt zárva északi hazájától, ami miatt csak természetes, hogy minden lehetőséget elkövetett arra, hogy jobb összeköttetést tarthasson fenn övével.

A király tartózkodási helyétől (Bender) Svédországba vezető út Moldva—Felsőmagyarországon át, Szilézián vagy Lengyelországon keresztül vezetett; a közbeeső Magyarországon, a mármarososi havasok érintésével kellett az utat, rengeteg veszély- és nehézségek között megtenni. De ez az út is csak addig volt nyitva a svéd királyi futárok előtt, míg XII. Károly és II. Rákóczi Ferenc között az érintkezés fennállott. 1710-től a svéd király leveleit a török posta szállította Belgrádig, onnan svéd kurir vitte az akkori Habsburg-posta végállomására Péterváradra. Pétervádról a Duna mentén Észék, Varasd, Pettau, Grác postaállomásokon át jutottak el a levelek Bécsbe. — Ugyanezt a nagy kerülő utat kellett a svéd királyi futároknak is megtenni, ha a király valamely igen fontos tartalmú levelét szállították.

Ez a hosszú és nehéz közlekedés készítette a királyt arra az elhatározásra, hogy Bender és Brassó között magánpostát létesítsen, miáltal sokkal rövidebb úton bekapcsolódhatott a császári posta másik akkori végállomásába Brassóba. Az 1712. évben sikerült e tervet véglegesen megvalósítania s még ez évben állandó összeköttetésbe került az európai postahálózattal.

A Bender—Brassó-i svéd-magánposta postaállomásai voltak: Bender, Orchéjen, Jassy, Román, Okna, innen az ojtói-szo-

roson át Magyarországon: Bereck, Kézdivásárhely, Uzon, Illyefalva, Szászhermány, Brassó. — A király a postaállomások vezetésével egy-egy svéd kapitányt bízott meg, akik mint postamester-kapitányok intézték a posta ügyeit. Mindegyik postaállomáson két ló állott rendelkezésre az érkező, illetőleg az induló „postá”-nak. E főállomások között voltak még „löváltó”-állomások is. — A brassói svéd posta postamesteri tisztét Strahlenberg Péter Szigfrid svéd kapitány látta el. A posta eleinte havonta egyszer, későbbben kéthetenként közlekedett; sürgős esetekben az „ordinaria” mellett svéd királyi futárok is teljesítettek szolgálatot. A kulccsal zárható postaszakot a nyeregbe akasztva vitte a kurir. A svéd posta legfőbb feladata volt a király leveleinek, valamint a diplomáciai leveleknek továbbítása, mely a Habsburg császári posta vezetőségével egyetértve történt, úgy, hogy e küldemények akadálytalan továbbítását a bécsi udvar biztosította. — A postát, a svéd hadsereg kiküldetésben lévő tagjai — különösen diplomáciai ügyekben Bécsbe utazó tisztek — személyszállításra is felhasználhatták.

Az 1713. évben az osztrák császári udvar már egyenleti XII. Károly svéd királyt, hogy seregével visszatérhessen hazájába, ami az 1714. évi november havában sikerült is. Strahlenberg Péter kapitány-postamester 1714. évi november 14-én, amikor a svéd király hazatérő útjában már Debrecen városát is elhagyta, végleg eltávozott Brassóból. Ezzel a magyarországi „svédposta” is megszűnt.

Négyszázéves postánk történetében egyedülálló jelenség az idegen uralkodó által létesített s hazánk területét érintő „svédposta”, amely már ebből a szempontból is felette figyelemreméltó. Nagyon valószínű, hogy annak létesítéséhez, a parancsoló szükség mellett nagyban hozzájárulhatott II. Rákóczi Ferenc vezérlő fejedelem lengyelországi postája. Mint ismeretes, Rákóczi Ferenc a magyarországi postahálózatot az ország határain túl is kiterjesztette, illetőleg Munkács—Kraukau—Danzig között magánpostát szervezett és tartott fenn. E postaszervezet a Rákóczi udvarában diplomáciai ügyekben gyakran megforduló svéd tisztek előtt már ismeretes volt s valószínű, ők tanácsolták koronás uruknak, hogy a Rákóczi fejedelem külföldi postájához hasonló módon létesítsen hazánkban svéd postát.

Közli: Dr. Monus Ferenc.

Szerkesztői üzenetek

Dr. M. F. Debrecen. Hálás köszönet soraidért. Kívánságod szerint fogok eljárni s várom a debreceni posta történetére vonatkozó folytatólagos közleményt. Üdv.

Pinczési László kiadó, Hosszúpályi. Javaslatára hosszabb megfontolást és nemzetközi tárgyalást igényel.

Harnay János, Budapest. Cikked mai számunkban jön. Lapunk színvonalát megütő, minden talpraesett írást közlünk, bárki a szerzője. Szívélyes üdvözlöt.

Hivatalvezető, Zalaegerszeg. Javaslatát tárgyalás és megfontolás végett az illetékes szakosztálynak adtuk át. Minthogy pedig megállapításai helyesek, a Rendeleték Tára egyik legközelebbi számában a döntés megtörténik.

Kiadó: Dr. LÖRINCZY GÁBOR, m. kir. postatitkár.

Márkus Lajos

VASSZERKEZETEK GYÁRA

Budapest, VI., Hun uccsa 4.

Telefon: L. 920—40, 920—41.

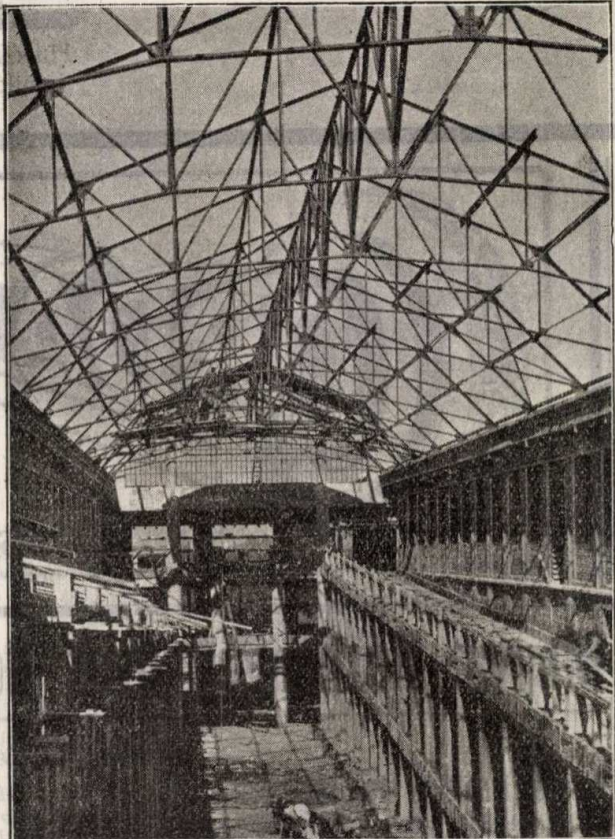
Speciális gyártmányok:

ragacs nélküli

üvegtetők,

prizmás levilágítók,

tetőszerkezetek.

A m. kir. Posta Központi Járműtelep garage-épületének vastetőszerkezete és ragacs nélküli üvegfelülvilágítója.

GANZ-DANUBIUS

BUDAPEST, X., KÖBÁNYAI-UT 31. SZÁM.

Telefonszám: Teréz 104—73. — Sürgőnycim: Ganzcom Budapest.

Waggonyár

Mindennemű személy- és teherkocsik.

Gépgyár

Motorok, lokomobilok, traktorok, mezőgazdasági gépek, hengerszékek, viziturbinák, szivattyúk, téglagyári és aprítógépek.

Hajógyár

Hajók, motorcsónakok, kotrók, daruk, hid- és vasszerkezetek.

Magyar Rézhengerművek Részvénytársaság

Azelőtt

Chaudoir Gusztáv és Társa Rézhengerművei
BUDAPEST, V., VIZAFOGÓ 1460

SÜRGÖNYCIM: „CHAUDOIR”
TELEFONSZÁM: L. 909.00, 909.01, 909.02.

GYÁRTMÁNYAINK:

Hengerelt és huzott vörösréz-, sárgaréz- és egyéb fémárúk, úgymint: lemezek, csövek, huzalok, rudak, kupok, lokomotívűzszekrénylemezek, butorcsövek stb.

továbbá szőlőpermetezők elsőrendű minőségű vörös- és sárgarézszerevényekkel, vörösrézüstök, sárgarézbutorveretek és csuklópántok stb.

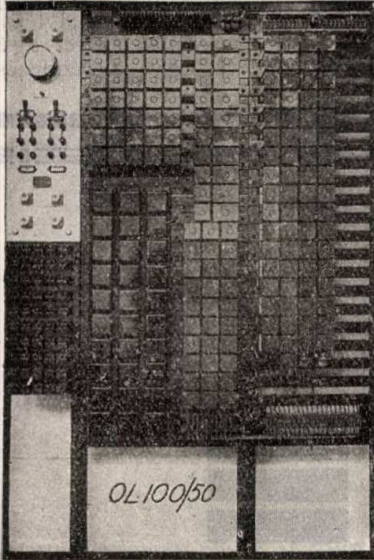
„ERICSSON“

MAGYAR VILÁMOSSÁGI RT.

BUDAPEST

Fehérvári-ut 70.

Tel.: T. 228-69, T. 289-64, J. 340-98.

50 vonalas, 100-ig bővíthető automatikus kapcsoló.

Gyártmányaink mindinkább közismertté váló sajátosságai:

1. Megbízható működés.
2. Minimális karbantartási költség.
3. Tetszetős külső és gondos belső kidolgozás.
4. Versenyképes árak.

Az 1928. év újdonságai:

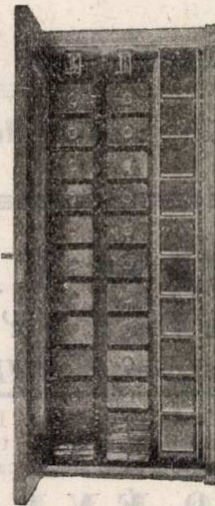
Automatikus házi telefonbe-

rendezések 12-1000 vonalig.

Állami csatlakozás 4 fővonalig.

billentő gombos készülékekkel.

Alközpontok 100 vagy 1000 vonalig bővíthető rendszer szerint. Házi és kimenő állami kapcsolások kezelő nélkül. Bejövő hívások fogadására és továbbítására manuális vagy félautomatikus közvetítő be rendezés. Teljesen automatikus vidéki központok és hálózatok, interurbán forgalomban is kezelő nélkül, bármely vonalszámra.

24 vonalas kapcsoló.

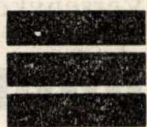
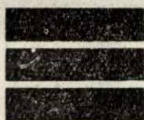
Tóth Imre és Társa

KÖZPONTI FÜTÉS, SZELLŐZTETÉS
ÉS EGÉSZSÉGÜGYI MŰSZAKI
BERENDEZÉSEK GYARA

**Budapest,
V., Kafona József-utca 3. szám**

Létesítette: A M. kir.
posta Krisztina, Teréz,
Óbuda, Svábhegy, Zugli-
get, Lipót, Ujpest telefon-
központjainak közp. gőz-
illetve melegvizfűtési be-
rendezéseit, továbbá az
Egressy-uti járműtelep és
még számos helyi és vi-
déki postaépület egész-
ségügyi berendezéseit.

Hatschek, Gutfmann és Társa

elektrotechnikai vállalat
**Budapest, V.,
Széchenyi-utca 7.**

Költségvetések díjfalannul!

Készít mindenféle villamosberendezési munkákatokat.

KÖRTING B. és E. RÉSZVÉNYTÁRSASÁG GÉPGYÁR Budapest, VIII., Kisfaludy-utca 11. sz.

Létesítette a Magy. Kir. Posta Egressy-úti központi járműtele-
pének fűtésberendezését, többek között kb. 100 drb. saját kon-
strukciójú és gyártmányú calorifer légfűtőkészülék alkalmazásával.

50 ÉVES TAPASZTALAT!

Porszívó- és szárítóberendezések különféle célokra. PENTA csónakmotorok.
Fűtési-, vízvezetéki- és csatornázási berendezések bármily terjedelemben.